

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YENİ NESİL ŞİFALANMA PRATİKLERİNİN
GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurcan ALTIN

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI PROGRAMI

Ankara, 2024

T.C. ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YENİ NESİL ŞİFALANMA PRATİKLERİNİN
GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurcan ALTIN

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Bahattin CİZRELİ

ANKARA, 2024

ONAY SAYFASI

Nurcan ALTIN tarafından hazırlanan “YENİ NESİL ŞİFALANMA PRATİKLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	Kurumu	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Bahattin CİZRELİ	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul ☒ Red ☐		
Doç. Dr. Mehmet AYSOY	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul ☒ Red ☐		
Doç. Dr. Alkan ÜSTÜN	Bartın Üniversitesi	
Kabul ☒ Red ☐		

Tez Savunma Tarihi: 26/04/2024

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Muhammed Enes KALA

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Tarih (26/04/2024)

İmza

Adı SOYADI

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sürecinde göstermiş olduğu sabır, nezaket ve rehberlik için danışman hocam Dr. Öğr. Ü. Bahattin CİZRELİ'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Sizin bilgi birikimi, deneyim ve özverili yaklaşımınız benim için büyük bir ilham kaynağı oldu. Her aşamada sunduğunuz yönlendirmeler tezimde daha derinlemesine bir anlayış kazanmamı sağladı ve sizinle çalışmak benim için büyük bir şanstı. Lisans döneminden bugüne kadar bana emeğini esirgemeyen tüm Sosyoloji Bölümü hocalarıma da teşekkürü borç bilirim. Ayrıca, tez çalışmam sürecinde gösterdikleri sabır, anlayış ve destek için değerli eşim Ramazan ve kızım Ela'ya şükranlarımı sunarım. Sevgi dolu bir ailede yetişmemi sağlayıp, eğitim-öğretim hayatım boyunca maddi, manevi desteğini sürdüren annem ve babama; paylaşmayı ve sevgiyi beraber öğrendiğim kardeşlerime de minnettarlığımı ifade etmek isterim. Manevi destek ve güvenlerini esirgemeyen eşimin ailesine de en derin muhabbetlerimi sunarım. Bu vesileyle fiilen olmasa da manevi şahsiyetleri ile yanımda olduğunu bildiğim fakat isimlerini buraya sığdıramayacağım tüm dostlarıma da teşekkür ederim.

ÖZET

Yeni Nesil Şifalanma Pratiklerinin Göstergebilimsel Analizi

İnsanoğlu yüzyıllardır süregelen dünyayı anlamlandırma serüveninde dinsel öğelerden yararlanmış; mitsel, büyüsel, ezoterik öğretiler ile hayat yoluna ışık tutabilmişti. Modernleşme ile dinsel yapı ve kurumları terk etmeye başlayan medeniyetler, 1980'li yılların ortalarına kadar modern toplumsal yapılarını inşa etmeye devam etti. Bu dönem sekülerleşme, rasyonelleşme, demokratikleşme, bireyselleşme ve bilimsel düşüncenin gelişimi gibi öğelerle tanımlanır. Rasyonelleşme fenomeni hiç şüphesiz modernitenin ve moderniteye bağlı toplumsal değişimlerin ana kaynağı oldu. Eğitim, inanç, bilim, tıp, kültür, sanat ve edebiyatta geleneksel kurguların yerini rasyonel akıl ve pragmatist trend aldı. Gündelik yaşamında cevabını aradığı sorulara inanç kanalıyla yanıt alan geleneksel insan, aradığı cevapları rasyonel akıl ve seküler inançlar aracılığıyla bulan modern bireye dönüştü. Modern birey akılcı, pragmatist ve seküler idi. Rasyonalizasyon sürecinin -kaçınılmaz bir şekilde- dinin etkisini insanın anlam haritasından dışarı atacağı şeklindeki sekülerleşme kuramı uzun yıllar boyunca kabul görmesine rağmen özellikle seksenli yılların sonuna doğru esasen dini/dinsel etkinin yok olmadığı, bireyin kendini anlamlandırma sürecinde evrilerek toplumsal hayata yeniden entegre olduğu gerçeğiyle yüzleşildi. Geç modern dönemin birey merkezli, pragmatist ve hedonist yaklaşımla kurguladığı yeni çağ din ve inançlar sistemi, modernitenin beraberinde getirdiği toplumsal, kültürel, ekonomik eşitsizlikler ile öznel ve yapısal/kurumsal handikaplardan çıkış yolu olarak görüldü. Bu yapılardan biri olan tıp kurumunun, bireyin holistik bir perspektifle tedavi edilmesinden vazgeçip onu sadece bir canlı organizmaya indirgeyen materyalist sağlık politikalarını benimsemesi, bütüncül sağlık ve insan yapısı konusundaki yaklaşımını belirsiz bir konumda bıraktı. Modern yaşam tarzı ve özellikle şehir hayatının getirdiği stres yükü nedenli yeni çağ hastalıklarının çoğalmasıyla birlikte, modern birey yeni çağ şifalanma yöntemlerinin kapısını çaldı. Modern birey derdine derman bulamadığı modern tıp ve onun belirsizliklerinden sıyrılarak, Batı ve/veya Doğu merkezli çok çeşitli terapi pazarından istediğini seçerek tedavi olabilecekti. Sonuç olarak bu neoliberal çıkmazın bir parçası olan kutsal birey, toplumsal, kültürel ve ekonomik çıkmazların yeniden üretilme sürecinin bir figüranı haline geldi.

Anahtar Kelimeler: Birey Kültü, Göstergebilim, Neoliberalizm, Post-sekülerizm, Yeni Çağ Şifalanma Pratikleri.

ABSTRACT

Semiotic Analysis of New Age Healing Practices

Human beings have benefited from religious elements in their centuries-long adventure of making sense of the world; they have been able to shed light on the path of life with mythical, magical and esoteric teachings. Civilizations that started to abandon religious structures and institutions with modernization continued to build their modern social structures until the mid-1980s. This period is defined by elements such as secularization, rationalization, democratization, individualization and the development of scientific thought. The phenomenon of rationalization was undoubtedly the main source of modernity and the social changes associated with it. In education, faith, science, medicine, culture, art and literature, traditional constructs were replaced by rational reason and the pragmatist trend. The traditional man, who sought answers to the questions he sought answers to in his daily life through faith, turned into the modern individual who found the answers he sought through rational reason and secular beliefs. The modern individual was rational, pragmatist and secular. Although the secularization theory that the process of rationalization would - inevitably - remove the influence of religion from the map of human meaning was accepted for many years, especially towards the end of the eighties, the fact that the religious/religious influence did not disappear, but evolved in the process of the individual's self-understanding and reintegrated into social life was confronted. The new age system of religion and beliefs, which the late modern period constructed with an individual-centered, pragmatist and hedonist approach, was seen as a way out of the social, cultural, economic inequalities and subjective and structural/institutional handicaps brought about by modernity. The fact that the medical institution, one of these structures, abandoned the treatment of the individual from a holistic perspective and adopted materialist health policies that reduced the individual to a mere living organism left its approach to holistic health and human structure in an uncertain position. With the proliferation of new age diseases caused by the modern lifestyle and especially the stress burden of urban life, the modern individual has sought new age healing methods. The modern individual could be cured by choosing from a wide range of Western and/or Eastern-based therapies, free from modern medicine and its uncertainties. As a result, the sacred individual, who is a part of this neoliberal predicament, has become a figurehead in the process of reproducing social, cultural and economic predicaments.

Keywords: Cult of the Individual, Neoliberalism, New Age Healing Practices, Post-secularism, Semiotics.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
GİRİŞ.....	1
1. LİTERATÜR TARAMASI	4
1.1. Ülkemizde Popüler Yeni Nesil Şifa Teknikleri	11
1.2. Araştırmanın Amacı Konusu ve Yöntemi.....	26
1.2.1. Araştırmanın Konusu	26
1.2.2. Araştırmanın Amacı.....	30
1.2.3. Araştırmanın Yöntemi	32
1.3. Problem ve Alt Problemler	33
1.3.1. Temel Problem.....	33
1.3.2. Alt Problemler.....	33
2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	35
2.1. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Veri Kaynakları	35
2.2. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	36
3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE ANALİZİ	37
3.1. Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği	42
3.2. Neoliberal Kültür Aktarımı.....	47
3.3. Eklektisizm ve Senkretizm	70
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	74
5. KAYNAKLAR.....	80
6. EKLER	93

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AIDS	: Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu
Bkz.	: Bakınız
DNA	: Deoksiribonükleik Asit
EFT	: Duygusal Özgürleşme Tekniği
JASS	: Jean Adrienne Arınma Sistemi
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
MBSR	: Farkındalık Temelli Stres Azalma Tekniği
MBCT	: Farkındalık Temelli Bilişsel Terapi
MCKS	: Üstad Choa Kok Sui
MS	: Multipl Skleroz
N.d.	: Bilinmiyor
NLP	: Nöro Linguistik Programlama
PDR	: Psikolojik Danışmanlık Rehberlik
RDT	: Radyestezik Duygu Temizliği
SEFT	: Kutsal Duygusal Özgürleşme Tekniği
SQEFT	: Kutsal Kur'an ile Duygusal Özgürleşme Tekniği
TM	: Transandantal Meditasyon
TV	: Televizyon
Vb.	: Ve benzeri
YÇH	: Yeni Çağ Hareketleri
YDH	: Yeni Dini Hareketler
Yy.	: Yüz yıl

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği.....	44
Şekil 2. Neoliberal Kültür Aktarımı	61
Şekil 3. Eklektisizm ve Senkretizm.....	72
Şekil 4. Neoliberal Anlatı Döngüsü	77
Şekil 5. Kelime Bulutu	78

GİRİŞ

Bu araştırma “Geç modern dönemde atomize olmuş birey toplulukları tarafından bütüncül şifalanma pratikleri, toplumsal/kültürel normlar ve toplumsal/ekonomik eşitsizlikler karşısında nasıl bir işlev görmektedir?” sorusu üzerine temellendirilmiştir. Araştırma sonunda modernleşme sürecinde sekülerleşme tezine getirilen eleştirilere katkı sunmak; popüler kültür etkisiyle yaygınlaşan yeni çağ pratiklerinin birey ve toplum üzerindeki büyüsel etkilerinin neoliberal politika çıkmazlarını aşmak için nasıl kullanıldığını göstergebilimsel yöntemle ortaya koymak hedeflenmiştir. Bu araştırmanın kuramsal çerçevesinde Max Weber’in din fenomenine yaklaşımı temel alınmıştır. Weber’in din ile ilgili bakış açısının merkezinde, özellikle Protestan Reformu’nun etkisi altında gelişen Protestan ahlakının kapitalizmin oluşumunu nasıl etkilediği bulunmaktadır. Weber’e göre Protestan Reformu, özellikle Calvinizm ve onun etkisi altındaki dini anlayış, kapitalizmin gelişimine zemin hazırlamıştır. Protestan ahlakı çalışma etiği, fayda ve özdenetim gibi değerleri vurgulamıştır. Bu değerler, bireylerin maddi başarıya ulaşma çabalarını desteklemiştir. Weber’e göre, din sadece ekonomik alanla sınırlı kalmaz, aynı zamanda toplumsal değişimi de etkiler. Dinin sosyal ve ekonomik yapı üzerindeki etkileri, toplumun evrimsel sürecini etkileyerek modern kapitalist toplumun oluşumuna katkıda bulunur (Weber, 1999: 40-66). Bu bağlamda, Weber’in din sosyolojisi çalışmaları, din ile toplumsal değişim arasındaki ilişkiyi anlamamıza önemli katkılar sağlamaktadır. Bürokrasinin gelişimi ile demir kafese hapsedilen insanın yaşadığı anlam krizi Weber’den etkilenecek oluşturulan ve bu araştırmanın odak noktasını oluşturan olgudur. Modernleşme süreci boyunca aşkın alana yönelik tutum ve algıları da önemli ölçüde etkilemiştir. Bir yandan modernleşme, aşkın alana inanan toplulukların dönüşüm geçirmesine ve daha küçük toplulukların paylaşılmış anlamlarını bu anlam stoklarından ortaya çıkarmasına neden olmuştur. Örneğin, dünyevileşmenin etkisiyle dini topluluklar, daha önceleri aşkın alandan aldıkları anlamları, artık kendi içlerinde yeniden üretmeye başlamışlardır. Bu durum, aşkın alanın daha yerel ve özel bir anlam kazanmasına yol açmıştır. Diğer taraftan rasyonalizasyon etkisiyle aşkın alanın değeri ve önemi sorgulanmaya başlamıştır. Modernleşmenin getirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeler aşkın alanın anlamlandırma gücünü zayıflatmış, bireysel özgürlüklerin artması aşkın alanın kontrol gücünü sınırlamıştır. Bu durum aşkın alanda güvensizliğin ve belirsizliğin artmasına neden olmuştur (Berger, 2016: 48-49). Aşkın alana yönelik bu çifte etki, modernleşmenin aşkın alan üzerindeki karmaşık ve çelişkili etkisini yansıtmaktadır. Modernleşme bir yandan aşkın alanı daha yerel ve özel bir hale getirirken, diğer yandan da

aşkın alanın değerini ve önemini sorgulamaktadır. Bu durum aşkın alanın gelecekteki rolü ve konumu konusunda belirsizliklere yol açmaktadır. Sonuç olarak çoğulcu bir inanç alanı ile atomize olmuş bireyler toplulukları ortaya çıkmıştır. Bu araştırma ile geç modern dünyada bireyin anlam dünyasında inançların devinimi ile ortaya çıkan çoğulculuğun toplumsal düzlemdeki karşılıkları sebep-sonuç betimlemesi ile analiz edilecektir.

Modernitenin rasyonalist düzen tasarımı müphemliği kabul etmemektedir. Modernite, toplumsal yaşamın her alanında netlik ve kesinlik aramaktadır. Bu nedenle modernitede düzen tasarımı müphemliği ortadan kaldırmaya yöneliktir. Sonuç olarak tıp alanındaki müphemlik modern çağın etkisiyle modern bireyi yeni arayışlara ve kutsalı deneyimleyebileceği alanlara yöneltmiştir. Bu deneyim arayışına günümüzdeki en popüler cevabı yeni nesil şifa terapileri vermiştir. Batı-Doğu sentezli enerji şifa terapileri ile kişisel gelişim destekli yeni nesil terapilerden ülkemiz özelinde en yaygın olanları EFT, Access Bars, Biyoenerji, Aile Dizimi (Aile Konstelasyonu), Reiki, Theata Healing, Şamanik Ritüeller, Transandantal Meditasyon, Mindfulness, Yoga ve Ayurveda, Melek Koçluğu, Ho'oponopono, Hipnomeditasyon ve Numerology olarak sıralanabilir. Bu pratikler, spiritüel yaşam koçları, gurular, yeni nesil ruhbanlar ve şifacılar gibi karizmatik kişilikler tarafından uzmanlık alanı olarak icra edilmektedir. Bu haliyle yeni nesil terapiler karizmatik kişilikler tarafından performatif etkinlikler ile bireyi etkisine alan yeni nesil bir inanç sistemine dönüşmüştür. Bu araştırma ile yeni nesil inançların bireyi etkisine alan retorığı, spiritüel yönleri, simgesel, dilsel ve performatif kodları çözümlenerek anlaşılmasına çalışılacaktır. Bu bağlamda araştırma sorusunun cevapları aranmaya çalışılacaktır.

Bireylerin karar alma süreçlerinde geleneksel öğretiler yerine mantığa ve akla dayalı hareket etmelerinin; bireyin çıkarlarına hizmet etme eğilimi ile tüketim, yatırım gibi ekonomik faaliyetler yürütmelerinin hedefinde çıkarıcılık anlayışı yatmaktadır. Bireyler kaynaklarını en iyi şekilde kullanarak maksimum fayda elde etmeye çalışırlar. Bu nedenle bireylerin yeni nesil şifa terapilerinde kullanılan irrasyonel araçlar ile rasyonel amaç elde etme çabaları araştırılarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Neoliberal etik ve ahlak ilkeleri ekonomik yaşamın temelini dolayısıyla sosyoekonomik yapının çerçevesini inşa eder. Neoliberal politikaların ekonomi ve sosyal hayatın şekillenmesinde bireycilik, faydacılık, rekabet ve özgürlük söylemleri ile bireyleri yönlendirmesi sonucu artan sosyoekonomik ve kültürel eşitsizliklerden kaçış yolu olarak yeni nesil terapilerin nasıl kullanıldığı araştırmanın yazılı metinlerinin yapı sökümlü

yapılarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Yeni nesil şifa terapileri yeni çağ hareketleri temelinde geliştirilen uygulamaları içermektedir. Doğu-Batı sentezli inançlar ile bilimsel kaynaklar çerçevesinde geliştirilen bu uygulamalar sentetik bir yapıya bürünmektedir. Birbirinden farklı kaynaklar faydacılık gözetilerek birbirine eklemlenmiş ve bu yeni yapıların oluşumuna zemin hazırlamıştır. Şifa terapileri de sıklıkla bu eklektik yapılardan faydalanmakta, böylece farklı birey toplulukları arasındaki etkinliliğini artırabilmektedir. Araştırma boyunca kullanılan veriler ile yeni nesil şifa terapilerinin eklektik ve senkretik yapılanmasının izleri sürülmüş ve bu izlerin düşümleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmada, **göstergebilimsel yöntem** kullanılmıştır. Göstergebilim, metinleri, görüntüleri, sembolleri ve diğer iletişim araçlarını anlamlandırmak için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, nitel araştırma yaklaşımıyla birlikte kullanılarak, araştırma konusunun derinlemesine incelenmesine olanak sağlamaktadır. Araştırmada kullanılacak kaynaklar, araştırma konusunun kapsamına göre belirlenmiştir. Veri toplama tekniği olarak doküman analizi seçilmiştir. Basılı, dijital ve görsel dokümanlar veri toplama araçlarıdır. Bu kapsamda, sosyal medya kanalları, çevrimiçi mesajlaşma uygulamaları içinde grup yazışmaları, kitle iletişim araçları, basılı yayın, görsel ve işitsel medya araçları, çevrimiçi yayın platformları gibi çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. Veri analiz tekniği olarak **tematik analiz** yapılmıştır. Sırasıyla açık, eksenel kodlama yapılarak kategorilere ve sonrasında temalara ulaşma amaçlanmıştır.

Sosyoloji literatürüne bakıldığında yeni çağ pratikleri kapsamında sınırlı çalışmalar bulunmaktadır. Söz konusu bu çalışma ile, yeni çağ şifalanma pratiklerinin, neoliberal politikalar ekseninde kültürel ve ekonomik açmazlardan kaçış yolu olarak kullanımının dilsel ve simgesel göstergeler ışığında analizi yapılarak sosyoloji disiplinine katkı yapması hedeflenmiştir. Elde edilen kaynaklardan sağlanan veriler ile araştırma sonucunda; **‘Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği’**, **‘Neoliberal Kültür Aktarımı’** ve **‘Eklektisizm ve Senkretizm’** başlıklı 3 temaya ulaşılmıştır. Araştırmanın sınırlılığı ise tez için verilen sürenin oldukça kısa olmasıdır. Ayrıca kişisel ve özel bilgilerin gizliliği sebebiyle bazı verilere ulaşma imkanları kısıtlıdır. Bu nedenle sınırlı kaynaklardan sınırlı veriler elde edilerek araştırma bulgularına ulaşılmış ve analiz yapılmaya çalışılmıştır. Tezin toplumsal düzeyde geçerliliği ve güvenilirliğinin desteklenmesi amacıyla ileri ki safhada saha araştırmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Çağlar boyu bireysel/biricik olan insanın toplumun bir parçası olmasını sağlayan birçok yazılı veya yazısız dinamikler süregelmiştir. Mevcut konjonktüre bağlı olarak bu saikler esasen değişse bile toplumsal hayatın vazgeçilmez birer yapı taşı olarak nesilden nesile aktarılmış ve yaşatılmıştır. Kültür ve din, toplumun bağlılık ve süreklilik gibi mevcudiyet sacayaklarının en temel ve en önemli olanlarıdır. Öyle ki mevcut tarihi kaynaklara göre; her ne kadar öznel ve farklı olmasına rağmen insanlığın hiçbir döneminde dini inancı bulunmayan toplumlara denk gelinmemiştir. İnsan ve din/inanç olgusu arasında simbiyotik bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü Weber'in de ifade ettiği gibi din dünyayı anlamlı kılar. *“Din, yasal kurumlar ve sosyal adetler alanının tümü üzerinde, tıpkı sembolizmin bir kültürün, belirli temel unsurlarını ve büyüsel tabuların buyruğunun, insanlar ve eşyalar ile somut ilişkisi türlerini kalıplaştırdığı biçimde kalıplaştırıcı bir etkide bulunur”* (Weber, 2016: 337-338). *“Ona göre din, hayatın güçlük ve adaletsizliğine köktenci bir karşılıktır; bu güçlük ve adaletsizlikleri anlamlı hale getirmeye çalışarak insanları, bunların üstesinden gelmeye ve karşılaştıklarında kendilerini daha güvende hissetmeye muktedir kılar. Böylece din, dünyayı anlamlı ve düzenli hale getirir.”* (Kurt, 2011: 122) Bu bağlamda din, değer koyucu (normatif) bir inanç sistemi olarak temel bir entegrasyon faktörüdür. G. Lenski de dinlerin insani varoluşun temel problemlerini çözme vasıtaları olduğunu belirtir (Kurt, 2011: 39). Weber, dini/dinsel davranışın öznel anlamını konu alan fenomenolojik bir yaklaşım geliştirmiştir. Ona göre her ne kadar sayısız çoklukta ve biricik nitelikte olsalar da davranışların altında yatan güdüler veya davranışların niteliklerini ideal tipler aracılığıyla betimlemek mümkündür. Weber özellikle peygamber, şaman ve medyum gibi tipleri, karizma, sıradanlaşma ve meşruiyet kavramları üzerinden tanımlamıştır. Bu yüzden Weber'e göre din sosyolojisinin amacı herhangi bir dinin doğru olup olmadığı değildir. Din sosyolojisinin gayesi birey-din-toplum ilişkileri bağlamında din ile sosyal kurumlar arasındaki karşılıklı etkileşimi, dini inançlardan kaynağını alan sosyal davranışları ve bunların sosyolojik çıktılarını incelemektir.

Orta çağda özellikle dini liderler arası mücadelenin şiddetlenmesi, mezhep ve tarikatlar arasındaki yorum farkları ve insana bakış açısındaki değişimler kilise ve feodal beylerin ağırlığını ciddi oranda sarsmıştır. Böylece feodalite zayıflamış, göçler artmış, güvenlik problemleri ortaya çıkmıştır. Yeni yerlerin keşfi, taşıma araçlarının farklılaşması ve çoğalması kırdan kente göçleri hızlandırmış ve yoğunlaştırmıştır. Kırsaldan kente göç edenler dini-kültürel şartları, sosyal kalıplarını, aile ve soy üyeliğine bağlı davranış

kalıplarını da birlikte getirmektedir. Bundan dolayı kentler, kültürel çoğulluğun olduğu alanlardır. Bu bağlamda Weber iki tip toplumdan bahseder: “Doğu” ve “Batı”. Weber’e göre *“Protestanlığın içerimlerinin insanlara kendi kaderlerini ve dünyayı kontrol etme imkânı vermesine karşılık, Konfüçyüsçülük bu dünyaya olduğu gibi uymayı, Hinduizm ise yegâne gerçek dini tutum olarak bu dünyadan uzaklaşmayı salık vermişti. Bunlar bütünüyle anlaşılabilir mükemmel dini etiklerdir...”* (Bird, 1999: 92). Konfüçyüsçü etiğin etkisiyle Doğu tipi yerleşim alanlarında benzeşme ve geleneksellik baskındır. İnsanlar dünyacı olmadığı için hayatlarını ve gündelik işlerini düzenlemez ve bu da çağdaş kapitalizmin, serbest pazarın ve modern şehir olgusunun ortaya çıkışını engeller. Batı tipinde ise mobilite ile bireyin sosyal ve dini durumda önemli değişiklikler yaşanır. Kendilerine özgü tanrıları olan farklı bir sosyal ve dini/dinsel birliğe katılarak eski inanç ve aidiyetlerinden uzaklaşırlar. Böylece kentler kırsaldan farklı olarak birer sosyal oluşum halini alırlar. Başka bir ifade ile kentlerde dinin rasyonelleşmesi kaçınılmazdır. Kırsalda ise toplumsal yapının doğası gereği, değişim ve dönüşüme dirençli oluşu ile dinsel/tinsel inançların mevcudiyeti değişmeden korunabilmektedir.

Halihazırda içinde bulunduğumuz modern çağın kökleri 18. yy. da Avrupa’da gerçekleşen Fransız İhtilali ve Aydınlanma Düşüncesine uzanmaktadır. Aydınlanmanın hedefi, köleleştirici mitlere, önyargılara ve hurafelere inanan geleneksel dinin temsil ettiği eski düzenin etkisinden insanları kurtararak, onları bünyesinde iyi ve özgürleştirici olarak kabul edilen, akıl tarafından temellendirilen yeni düzene entegre etmektir (Çiğdem, 2015: 13-14). Batıda gelişmeye başlayan materyalist ve pozitivist paradigmlar modernitenin temel yapıtaşları olmuştur. Gelenek ve dini otoritenin yerini bilim ve düşüncenin almasıyla beraber din ve inanç olgusu toplumsal düzlemde bireysel sınırlara çekilmeye başlamıştır. Tüm bu gelişmelerle siyasi, ekonomik, sosyal, askeri ve kültürel alanda artık modernite hüküm sürmeye başlamıştır (Giddens & Pierson, 2001). Weber’e göre, modern toplumları modern öncesi toplumsal yapılardan ayıran şey rasyonelitenin ortaya çıkışıdır. Liberal politikaların ve sanayileşmenin etkisi, kapitalizmin gelişimini hızlandırırken, toplumsal ve kültürel değişimler sayesinde modernitenin ivme kazanmasıyla birlikte günlük yaşam rasyonelleşmiştir. Böylece dünya, bilim ve akıl tarafından etkilenmiş, gizemli ve büyüleyici niteliklerini kaybetmiştir. Weber’e göre rasyonelleşme, toplumda insan davranışlarını motive eden dinin, geleneklerin, duyguların, adetlerin yerine rasyonel ve hesaplanabilir olanın konmasıdır. Protestan ahlakı ile ortaya çıkan kapitalizmden, modern dünyada bürokrasinin hâkimiyetine ve bilimin saygınlığına kadar rasyonalite modern insanların

yaşam biçimlerine bireysel ve toplumsal alanlarda etki eder. Weber'e göre rasyonalite kapitalizmle özdeş ve tamamen "batı" toplumlarına özgü bir fenomendir (Swingewood, 2014). Weber'e göre modernitenin çarkları rasyonelleşme etrafında dönmektedir. Toplumsal kurumların tümünde dini unsurların yerine bu dünyaya ait seküler bir kültürün yer alması demektir. Modernitenin baş rolünde olduğu modern toplumu ise; sadece maddi ilerlemenin olduğu bireysel tahayyül ve özerklikten yoksun, kapitalizm, endüstriyalizm ve demokrasi etkisiyle ortaya çıkan bürokrasinin gelişmesiyle sıkışıp kalmış 'demir kafes'e benzetilmektedir (Kızılcılık, 1996: 11-12). Bu paradoksal yapının sonucu itibariye 'dünyanın büyüğü bozulmuş', bireyler anlam yitimine uğramıştır. Modernite aydınlanma fikri ile özgürleşme elde etme mottosuyla yola çıkarsa da süreç sonunda rasyonalizasyon ile ortaya çıkan modern kapitalist yapı tahakküm edici ve sınırlandırıcı olmuştur. Weber bürokratikleşmeyi kaçınılmaz olarak görse bile demir kafes içine sıkışıp kalmış bu toplumu "inancını ve yaşam anlamını yitirmiş, ruhsuz bir toplum" olarak görmektedir (Slattery, 2008: 49).

Geç modern dönemin göstergelerinin şekillendirdiği yeni anlam dünyası, birey kültürünün oluşmasına etki ederek modern bireyin bugünkü beden tapınaklarını inşa etmiştir. Özellikle neoliberal ahlak ve etik ilkelerinin yaygınlaşması ile bireyciliğe vurgu yapan inanç ve din sistemleri popülerleşmiş ve irrasyonel olgular rasyonel unsurlar bağlamında ele alınarak yeni şifalanma modellerini ortaya koymuştur. Bununla ilgili olarak Adorno, astroloji ve astroloji benzeri inanç kümelerinin ortaya koyduğu irrasyonel unsurların rasyonellik bağlamında nasıl işlediğine dair gözlemlerini ortaya koymuştur. Astroloji, bireylere gelecekle ilgili kehanette bulunma iddiasıyla bireyin ötesinde bir otorite olarak algılanır ve bireylere içkin soyut bir otorite oluşturur. Bu iddiaya yönelik içerik sorgulanmadan kabul edilmeye eğilimlidir. (Adorno, 1994: 46-171). Kültür endüstrisinin performatif bir etkinlik türü olarak tüketim malzemesine dönüştürüp satışa sunduğu yeni çağ şifalanma pratikleri oluşturduğu yapay otorite ile bireylerin ortak iradesini baypas etmektedir. Sonuç olarak yeni çağ terapileri bireyleri kolektif bilinç ve toplumsal sorunların odağından uzaklaştıran araçsal bir inanç sistemine dönüşmektedir.

Modernite ve rasyonalite her ne kadar Batıya özgü birer olgu olsalar bile -günümüz iletişim ve teknoloji çağında tam olarak modernitenin bir sonucu olarak- küreselleşen dünya sistemi ile dünyanın büyük kısmını etkisi altına almıştır. Küreselleşme esasen modernliğin tüm boyutlarıyla dünyanın tümüne yayılıp genişlemesini sağlayan bir modernlik lokomotifidir. Modernliğin; ani düşünümsellik, zaman-uzam uzaklaşması ve yerinden

çıkarma özellikleri küreselleştirici etkiye sahiptirler. Bu özellikler modern dünyayı geleneksel olandan ayırarak modern olana geçişi tüm dünyada sağlayan tarihsel unsurlardır (Esgin, 2008: 434-436). Modernleşmeye geçiş ile yerel ile evrensel arasındaki farklılıklar azalma eğilimini göstermiş ve hiç kuşkusuz din/inanç olgusu da bundan nasibini alarak, din/inanç mobilizasyonunun artmasına neden olmuştur.

Modernleşmenin temayüllerinden biri de “faydacı” yönüyle kar-zarar hesaplı bir sistem olmasıdır. Kurt’a göre (2011: 148); *“Bireyler eylemlerini önceki toplumda daha çok doğru-yanlış, iyi-kötü, güzel-çirkin gibi normatif değer yargıları ve gelenekler üzerinden gerçekleştirirken, modern toplumdaki birey daha çok sonuçların kendisine sağlayacağı “faydayı” hesaplayarak eylemlerini yönlendirir. Orta Çağın geleneksel toplumlarında değerler, daha çok din veya karizmatik şahsiyetler tarafından yönlendirilirken, modern toplumda değerlerin etki ve sonuçlarının rasyonel hesaplanması önemlidir. Modern toplumda siyasi otorite, dine veya kralların isteklerine değil, formel, rasyonel ve hukuki kurallara bağlıdır. Sonuç olarak Weber’de toplumsal değişim anlayışı, gelenekselden moderne doğru bir gelişme ve evrimdir.”*

Rasyonalitenin en önemli çıktısı ise hiç şüphesiz sekülerleşme fenomenidir. Sekülerleşme geleneksel yaşam biçiminden uzaklaşarak akılla, bilimle faaliyetlerin yönetilebileceğini savunur. Sanayileşme ile modernleşme hareketi gündelik yaşam tarzlarını, düşünce yapısını ve inançları da değiştirerek sekülerleşmeye sebep olmuştur. Volkan Ertit’e (2013: 207-228) göre sekülerleşme, *“Belirli bir zaman diliminde dinin, dinsel mekanizmaların ve batıl inançların (doğüstücülük ya da halk inançları, toplumsal düzeydeki prestijlerinin ve topluma etki etme güçlerinin göreceli olarak azalması demektir.”*

Klasik sekülerleşme kuramına göre dinin etkisinin azalmasıyla ölümden sonraki hayat değil bu dünya yaşamı daha kıymetli hale gelmiştir. Sekülerleşme ile ortaya konulmak istenen ana hedef, toplumsal ve kültürel alanların dini kurumlar, figürler ve sembollerinin egemenliğinden çıkarıldığı süreçtir. Kültür ve sembollerden bahsedildiğinde ise, sekülerizasyonun toplumsal-yapısal bir süreçten daha fazla bir şey olduğunun ortaya çıkışı söz konusudur. Luckmann’a göre (2003); toplumsal sekülerleşme, *“gelenekselin ve kutsalın çözülüşüdür.”* Dinin toplum üzerindeki etkisinin zayıflamasına işaret eden bu görüşe göre dinin kurumsal alandan dışarıya itildiğini söyleyebiliriz. Luckmann her ne kadar modernite ile gelişen sanayileşme ve kapitalizm etkisiyle dinseliliğin olumsuz etkilendiği ve kilise odaklı geleneksel-kurumsal dinin zayıfladığı görüşü olan sekülerleşmeye yakın gibi görünse

de esasen dinselliğin toplumda azalmadığını, form değiştirerek toplumsal yaşama yeniden entegre olduğunu savunur (Ekinci, 2018: 328).

İlk dönem modern düşünürlerinden birçoğu sekülerleşme ile beraber dinin toplumsal ve bireysel hayatın tamamen dışına atılacağını düşüncelerine rağmen günümüz dünyasında dinin halihazırda varlığını devam ettirmesi bu konuda iki farklı paradigmanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunlardan ilki “kutsalın vazgeçilmezliğini” savunan Peter Berger, Rodney Stark, Daniell Bell ve Jeffrey Hadden gibi sosyologlardır (Kurt, 2011: 187). Modernitenin doruk noktasına ulaştığı günümüz dünyasında din ve inanç olgusunun da en güçlü dönemlerinden birini yaşadığını iddia etmektedirler. Peter Berger ve Hervieu-Leger, esasen dinin “bir anlam sistemi” olduğunu ve kurumsal anlam kaybının, bireysel anlam kaybı anlamına gelmediğini ve dinin bireysel bilinçteki yerini hep koruduğunu ileri sürdüler (Berger, 2014), (Hervieu-Leger, 2000). Çünkü modern insan modernitenin varoluşsal anlam sağlayamadığını, dolayısıyla dinin yerinin dolmadığını hissetti. Bir başka sosyolog Richard Wright dinin vazgeçilmezliğini şu sözlerle anlattı: *“Din, öldü denildiğinden bu yana her yerde... Eskiden sadece kiliselerin çanlarında; şimdi sokaklarda, herkesin kalbinde. Eskiden din adamları vardı; şimdi ise herkes din adamı.”* (Ostwalt, 2014; aktaran Köse, 2015: 49-51). Diğer bir paradigmaya göre din ve modernitenin çıktıkları arasında eklektik bir ilişki bulunmaktadır. Rasyonel olan akıl ile irrasyonel olan dogma birbirinin zıttı olarak aslında varlık sebepleri olmuş, yeniden inşa sürecine girmişlerdir. Edgar Morin bu paradigmayı şöyle açıklamıştır: *“İnsanoğlu hem bilgedir hem tuhaftır. İnsanca yaşaması için mantık kadar duyguya, bilim kadar efsaneye muhtaçtır.”* (Akt.Köse, 2015: 13).

Türkiye örneğinde modernleşme sürecine baktığımızda ise; bizde Avrupa ülkelerindekine benzer bir reform ve rönesans hareketlerinin olmaması, Cumhuriyet modernleşmesinin ve Türk sosyolojisinin kendine özgü farklılıklar barındırması, kilise otoritesinin bulunmaması gibi sebeplerle -her ne kadar keskin de olsa- Avrupa’ya benzer bir sekülerleşme geçişinden bahsedemeyiz. Halihazırda Türkiye sosyolojisi hala sekülerleşme sürecinin içinden geçmektedir. Bu süreçte dindar kesimin de hayatını etkileyen köklü ve çelişkili bir dönüşüm meydana gelmiştir. Kamusal alanda varlıklarını hissettirmeye başlayan İslami kesim diğer taraftan da liberal piyasa ekonomisiyle kapitalist sistemi meşrulaştırmaya başlamıştır. *“Her ne kadar Türkiye’de sekülerleşmenin bir süreç olarak ortaya çıkmasında siyasi aygıt ve politikaların ağırlıklı etkisinin bulunduğunu ifade etmemiz gerekirse de tarihsel süreç içerisinde ve din-sekülerizm etkileşimi sonucunda, sekülerleşmenin artık toplumsal bir kabul ve onay gördüğünü belirtmekte yarar vardır.”* (Batur, 2015: 565). Tüm

bu tartışmalar etrafında sekülerleşme ile ilgili post-seküler yaklaşımlar, bilim ve teknolojik gelişmelerin dinsel/dini inançları yok etmediğini göstermektedir. Ünal'a (2011) göre; kurumsal dinin itaat zorunluluğu olmaksızın, dini öğretinin bireysel tercih ve anlamlandırmalarla bireyin gündelik hayatına geçişini işaret eden 'dinsel bireycilik' günümüz modern toplumunda belirgin hale gelmiştir. Bu bağlamda modern benlik ve anlam arayışında gelenek ve din bireyin kendisi için yeniden üretilir. Bu temelde yeni çağ inançları merkeze Tanrıyı¹ değil bireyi almaktadır. İnsan, üstün bir varlık olarak Tanrısal özellikler göstermektedir (Doğan, 2020:48). Bireyin dini/dinsel deneyiminin amacı onun yaşam tarzında dine ne kadar yer verdiği konusundaki kaygısından ziyade, bu deneyimin bireyin kendilik inşasına olan katkısıyla açıklanabilir. Parker ve Akçalı'ya göre (2012) Lambert dinin bireyselleşmesi bağlamında 4 maddeye işaret eder: "... Her bireyin kendi inancını, dini vecibelerini ve dini normlarını kendisinin belirlediği bireyselleşme; dinin dünya işlerinin hizmetine verilmesi anlamında dünyevileşme; insanları kendi dinini en gerçek din olarak görmemeye ve mümkün ve olabilir olana inanmaya yönelten görecelilik ve olasılık; bunlar sayesinde anlamlı olanın inanılır olduğunun, hayata dair olanın anlamlı olduğunun, kişisel gelişimin en yüce amaç olduğunun keşfedildiği, kişisel tecrübe ve kendi kendinin hakimi olma değerinin öne çıkarıldığı pragmatizm ve öznelcilik" (Lambert, 2000:130'dan birebir aktaran Baubérot, 2009: 219). Özellikle yeniçağ felsefesi inancın bireyselleşmesinin radikal örneklerini de bizlere sunar. Yeni çağ inanışları; sıradan, alışılmış anlam dünyasına eklemlenmek yerine -tam olarak modern döneme ait özellikler ile- dinsel inancı bireysel, özgün bir bakış açısıyla yorumlama ve ortak anlamlarla paylaşılan temsil ve söylemlerle zengin bir argüman çoğulluğuyla -yeni çağcı söylemlerin söz birliğiyle- yeniden insanlığa hitap edebilme gücü bulmaktadırlar. Böylelikle kişi bireysel inanışından dolayı yalnız ve sapkın olmaz. Bu söz birliği kişinin olabildiğine bireysel kalmasına izin verirken, paylaşılan ortak bir söylem çerçevesinde de bireyi bir grubun üyesi yapar. Sosyolog Peter Berger'in (2014: 229) söylediği gibi; kapitalist dünya düzeninde her şeyin bir pazarı olduğu gibi dinin/inancın da pazarı bulunmaktadır. Dini ideolojiler, fikirler, inançlar, bireysel kanaatler ve fetvalar liberal serbest piyasa ekonomisinin metaları gibi ortaya konulmakta, tıpkı çocukların farklı parçaları birleştirerek istedikleri kurguyu oluşturdukları oyunlar gibi "lego dinler" oluşturulmaktadır. Sonuç olarak çağımızda yeni dini hareketler görülmeye başlamış fakat birçok sosyal bilimci bu hareketleri marjinal bularak ilgilenmemişlerdi. Özellikle

¹ "Tanrı" fenomeni yeni çağ inançlarında kurumsal dinlerden farklı olarak mistik bir yaratıcı, bir otoriteden farklı olarak, özbenlik, içsel enerji, spiritüel akım olarak tanımlanmaktadır.

Evanjelizm hareketinin 1970'lerden sonra Amerika Birleşik Devletleri siyasetine yön vermeye başlamasıyla sosyal bilimciler yeniden dini/dinsel yapılara odaklanmaya başladılar. Modern insanın anlam arayışı sürecinde yeni nesil din ve yeni nesil şifalanma uygulamaları popüler kültürün etkisiyle hızlı biçimde hayatlarımıza dahil olmuşsa da bu alanyazındaki çalışmalar ülkemiz özelinde henüz yolun başındadır. Çünkü Yeni Dinsel Hareketler sadece dinsel alanda değil; siyasi, ekonomik, bilimsel, kültürel, teknolojik ve sosyolojik alanlardaki değişimin etkisiyle yani konjonktürel olarak değişip gelişmektedir.

Yeni Nesil Şifalanma uygulamaları esasen yeni nesil din inançlarının ortak felsefesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Genel anlamda yeni nesil hareketlerini dört ana başlık altında toplayabiliriz: Determinizm, evrimcilik, holizm ve deneyim. (Uysal, 2015: 67). Özellikle modern bilimin saiklerinden biri olan determinizmin savı; evrendeki her olayın neden-sonuç ilişkisi ile işlediğidir. Buna göre manevi(ruhsal) alemde de tıpkı maddi alem gibi sebep-sonuç ilkesi işlemektedir. Genellikle maddi yaşam ve kişisel gelişim alanına yönelik uygulamaların doğru koşullar yerine getirilmişse doğru sonuçlar vermesi beklenilir. Şifacılık uygulamalarındaki tarot, astroloji, yıldızname vs. araçlar ile gelecekte haber verme, ölü ruhlarla iletişime geçip bilgi edinme; Transandantal Meditasyon, biyoenerji ve hipnoz ile beden, zihin ve bilinçaltının gücü kullanılarak yapılan terapileri deterministik uygulamalara örnek olarak verebiliriz. Mistik ve kurumsal dinlerdeki yoga, meditasyon, zikir gibi ritüeller, yeni nesil dini hareketlerde bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığının iyileşmesine yardımcı olan, spiritüel/işsel enerjisini ve kişisel potansiyelini ortaya çıkaran “tekniklerdir”.

Modernitenin seküler(dünyevi) ve profan(kutsal) ayrımının aksine yeni nesil inanç sisteminde bu sınırlar kaldırılmış, öznel ve nesnel olanın temelde birer enerjiden ibaret olduğu esas alınmıştır. Tüm bu enerjinin ise aslında tek olduğu “holistik” bir bakış açısıyla açıklanmaya çalışılarak İslam tasavvufunda vahdet-i vücud² anlayışı ve mistik dinlerdeki animistik³ inanç ile bilimin deterministik, kartezyen felsefesi örtüştürülmeye çalışılmıştır (Hersh, 2017). Böylece maddi olanın spiritüelleştirilmesi, spiritüel olanın ise maddileştirilmesi beklenmiştir. Bu holistik bakış açısı, dini ritüeller ile benzeri sonuçları veren din dışı etkinliklere de kutsallık atfedilmesini kolaylaştırmaktadır: “...yoga, *dağ tırmanışı*, *dans* ve *atletizm meditasyon biçimleri* olsa da gerçekte bu etkinlikler, *bedenin zihin*

² Vahdet-i Vücut: Mutlak tek varlık olarak Tanrı. Her şey O'dur.

³ Animizm: Evrendeki her şeyde zihin, ruh ve yaşam gücü bulunduğunu savunan görüş.

ve ruh ile uyum kazanmasını sağlayan prosedürden daha fazlasıdır. Meditasyon bedeninin az kullanılmasını içerdiğinden zihin kendini keşfeder ve eğer beden yüksek düzeyli bir aktivite ile meşgul değilse daha yüksek bir uyum düzeyi ortaya çıkabilir.” (Macline, 1995: 74). Yeni nesil şifa uygulamalarında enerjetik ruh ve enerjetik madde formülasyonu birçok teknikte kullanılmıştır. Mantralar, şifalı objeler ve simgeler, şamanik öğretiler, nümeroloji, Theta Healing, biyoenerji, EFT bu sağaltım uygulamalarına örnek olarak verilebilir. Türkiye özelinde enerji şifa uygulamaları ve alternatif terapi yöntemlerinden popüler olan ve en çok talep görenleri de aşağıda açıklanmıştır.

1.1. Ülkemizde Popüler Yeni Nesil Şifa Teknikleri

Reiki: Kökeni antik çağlara kadar uzanan reiki, 19. (yy.) ortalarında Japonya’da yaygın olarak kullanılmaya başlayan alternatif terapi uygulamasıdır. Reiki Japonca’da evrensel anlamına gelen “rei” ve yaşam enerjisi anlamına gelen “ki/chi/qi” kelimelerinin birleştirilmesi ile oluşturulmuş bir kelimedir (Emerson, 2001: 5). Bu uygulama, evrensel bir yaşam enerjisinin tüm canlı organizmalarda mevcut olduğu temel düşüncesinden hareketle, fizyolojik ve psikiyatrik rahatsızlıkların, yaşam enerjisinin düşük veya engellenmiş olması durumunda ortaya çıktığı ve şifacı kanalı aracılığıyla gerçekleştirilen reiki uygulamasının bu engelleri kaldırarak şifanın gerçekleşmesini amaçladığı bir yaklaşımı benimsemektedir. Tüm enerji terapilerinde olduğu gibi reikide de beden ve ruhun bir bütün olduğu düşünülmekte, süptil bedendeki şifalanmanın fiziki bedenin hastalıklarına da çare olduğu iddia edilmektedir. Bu yönüyle holistik bir tedavi yöntemi olduğu söylenebilir. Tedavi uygulaması şifacının eli kanalıyla gelen pozitif enerjinin hastaya uygulanması şeklinde özel bir teknikle yapılmaktadır.

Access Bars: Gary Douglas tarafından 1990 yılında bütüncül bir terapi yöntemi olarak geliştirildi. Access Bars yönteminin temeli, hislerin elektriksel bileşeni olduğu ve bu bileşenlerin beyinde depolandığı fikrine dayanır. Terapi başın üzerinde yer alan 32 özel noktaya uygulanarak yapılır. Terapinin hedefi çocukluktan itibaren beynimize yerleşen tüm olumsuz düşünce ve kabullerin beyindeki enerji noktaları uyarılması sonucu negatif enerjinin serbest bırakılmasıdır (Nefes ve Ötesi Eğitim ve Danışmanlık, 2018).

Bioenerji: Biyoenerji, yaşam enerjisi ve biyoelektrik enerji adıyla da anılmaktadır. Canlıların hücreden başlayarak yaşamlarını sürdürmek için kullandığı enerji türüdür. İnsan bedeni bu enerjiyi kullanarak biyokimyasal yaşam süreçlerini desteklemekte, enerji

kanalında bulunan herhangi bir enerji zayıflığı ya da kesintisi ise hastalık olarak adlandırılmaktadır. Hastalığın iyileşmesi için bu kanalın bir uygulayıcı tarafından el kanalıyla açılması ve fiziksel, zihinsel iyileşmenin gerçekleşmesi hedeflenmektedir (Sha, 2006: 16).

Mindfulness: Mindfulness (bilinçli farkındalık), Batı'da popüler olmuş bir meditasyon pratiği ve zihinsel sağlık tekniğidir. Bu yaklaşım geleneksel olarak Doğu öğretilerinden türemiş olsa bile günümüzde psikoterapi ve stres yönetimi gibi alanlarda da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Farkındalık temelli terapiler alternatif tıp hizmetlerinden psikoloji, eğitim, iş ve kariyer hayatına kadar geniş bir yelpazede hizmet sunmaktadır. Bu anlamda geliştirilmiş olan ilk program MBSR (Mindfulness-Based Stress Reduction); farkındalık temelli stres azaltma programı olarak sağlık problemi yaşayan bireylerin stres temelli problemlerine çözüm sunmayı hedeflemektedir (Zümbül, 2021: 158). MBSR genellikle modern tıp içinde kullanılırken zamanla farkındalık temelli programlar geliştirilmiş ve psikoloji disiplini içinde aktif bir terapi yöntemi olarak kullanılmaya başlanılmıştır (Kabat-Zinn, 2003: 144). Mindfulness'in temel prensibi zamanın şimdiki anında, tamamen açık bir şekilde farkında olmaktır. Bu zihinsel odaklanma dikkat ve farkındalık üzerinde yoğunlaşmaktadır. Mindfulness uygulayıcıları duyularına, düşüncelerine, hislerine ve çevrelerine odaklanarak mevcut anın deneyimini daha derinlemesine yaşamaya çalışırlar. Mindfulness pratiği genellikle meditasyon, nefes egzersizleri, vücut taraması ve diğer bilinçli farkındalık tekniklerini içerir. Bu teknikler bireyin zihinsel ve duygusal durumunu iyileştirmeye, stresle başa çıkmaya, odaklanmayı artırmaya ve genel yaşam kalitesini artırmaya yönelik olarak kullanılabilir. Ayrıca, mindfulness tekniğiyle inşa edilmiş "MBCT" (Mindfulness-Based Cognitive Therapy) gibi özel programlar temelde depresyon, anksiyete ve diğer ruh sağlığı sorunlarıyla başa çıkmaya yardımcı olmak amacıyla da kullanılır. Mindfulness pratiği bir süre boyunca düzenli olarak yapıldığında bireylere daha fazla içsel huzur, stresle başa çıkma becerilerinde artış, duygusal denge ve genel yaşam kalitesinde iyileşme gibi bir dizi potansiyel fayda sağlayabilir.

Transandantal Meditasyon: Mahareshi Mahesh Yogi tarafından geliştirilen Transandantal Meditasyon (TM) tekniğinde beyin işleyişini canlandırarak enerji aktivasyonunu artırma hedeflenmektedir (Transandantal Meditasyon, 2018). Bu uygulama sırasında beyin bölgeleri dengelenip uyumlu bir şekilde aktive olması beklenir. Bu da toplam beyin fonksiyonunu artırmaya ve zekâ, hafıza ve problem çözme becerisi gibi özelliklerde iyileşme sağlamaya

yardımcı olur. TM tekniği dikkati düşüncenin en ince seviyesine odaklamaya yardımcı olur. Meditasyon yapan kişi düşüncenin ötesine geçer ve düşüncenin kaynağına yani saf bilince ulaşır. TM bilinçli zihnin saf bilinçteki birleşik alan ile özdeşleşmesini sağlar (Forem, 2012: 75-84). Bu terapi yönteminde kişi odaklanmak zorunda değildir ve TM masterının kişiye özel hazırladığı mantralarla danışan kişi uygulamayı kolayca yapabilmektedir. Transandantal meditasyonun işlerliğine dair çeşitli akademik çalışmalar da bulunmaktadır. Bu yönüyle TM kendisini diğer şifalanma tekniklerinden ayırarak modern bilimin deneysellik, geçerlilik, güvenilirlik gibi özelliklerini taşıdığını iddia etmektedir. Transandantal meditasyon tekniği özellikle ünlü isimler tarafından tercih edilip desteklenmesi ile Batı'da çok fazla popülerlik kazanmış bir şifalanma tekniğidir.

Numerology (Nümeroloji): Nümeroloji, sayılar ve sayısal kalıplar arasında mistik ilişkilerin bulunduğu ve insan hayatındaki olumlu-olumsuz yaşantıların bu sayıların titreşim enerjisi ile ortaya çıktığını iddia etmektedir. Kişinin sahip olduğu isim ve doğum tarihi gibi özelliklerin sayısal değerleri üzerinden çeşitli varsayımlar yapılarak kişisel gelişim ve olumsuz yaşantılarını sayılarla yönlendirmesini salık vermektedir. Nümeroloji, kişisel hayatta her ismin, tarihin ve sayısal modelin ardındaki gizli anlamı ve manevi önemi anlamınıza yardımcı olabilecek bir araç olarak tanımlanmaktadır (Woodward, 2019: 1-3). Kişinin bireysel ve özel hayatındaki önemli insanlar hakkında daha fazla şey öğrenmeyi sağlayacağı iddiasını taşır. Nümerolojinin amacı sayı sekanslarının titreşim etkisiyle ortaya çıkardığı enerjiyi öğrenip hayatımıza çekerek kişisel gelişim ve özel hayat ile ilgili kararlarda yardımcı olmasıdır. Nümeroloji romantik ilişkilerin geliştirilmesi veya yeni bir işe başlamak için doğru zamanı bulmaktan -kişiye özel bir takvim hazırlayarak- yeteneklerini ortaya çıkartmayı sağlamaya; yaşamsal döngüleri kırmaktan, karmik borç ve dersleri anlamaya yardımcı olmaya kadar birçok iddia taşımaktadır (David & Ngan, 2013: 4).

Theata Healing: Theta Healing, Vianna Stibal tarafından 1994 yılında geliştirilen bir enerji şifa tekniğidir. Teknik, teta beyin dalgalarını kullanarak zihinsel, duygusal ve fiziksel seviyelerde olumlu değişiklikler yaratmayı amaçlamaktadır. Theta Healing 'in temel prensibi düşünce ve inanç sistemlerinin kişinin hayatını nasıl etkilediğine odaklanmaktır. Teta beyin dalgaları tipik olarak derin rahatlama ve meditasyon ile ilişkilendirilir. Theta Healing dalgasal boyutta olumsuz düşünce kalıpları ve inançları değiştirmeyi hedefler. Theta Healing derinleştirilmiş meditasyon ile 'Var Olan Her Şeyin Yaratıcısı' aracılığıyla psikolojik, fiziksel ve ruhsal şifa uygulayan meditatif bir tekniktir (Stibal, 2016: 15-16). Bu

tekniki uygulayabilmenin tek koşulu 'Var Olan Her Şeyin Yaratıcısına' inanmaktır. Bu anlayışa göre yaratıcı Tanrıça, Tanrı, İsa, Allah ve Yehova gibi birden fazla olabilmekte ve bunların hepsi varoluşun yedinci seviyesi olan 'Her Şeyi Yaratabilen Yaratıcı Enerji'ye götürmektedir. Teta şifası herhangi dini bir hareket iddiası taşımamaktadır. Bu teknik herhangi bir renk, yaş, cinsiyet, ırk, din veya mezhebe ait değildir ve içindeki yaratıcı güç veya Tanrıya inanan herkes tarafından uygulanabilir. Theta Healing tekniğinin faydalı olduğu düşünülen problemler ise şunlardır: Fiziksel sağlığın iyileştirilmesi, duygusal sorunların giderilmesi, ruhsal gelişimin desteklenmesi, yaratıcılığın ve verimliliğin artırılması, kendine güvenin ve öz değerinin artırılması. Çalışma prensibindeki hedefi yaratılışın 7. seviyesine -eril ya da dişil olmayan- yaratıcıya ulaşmak ve şifayı ondan istemektir. Bu şifalanma uygulamasında kinesyoloji (kas testi), DNA aktivasyonu (atalardan gelen bozuk yapıyı şifalandırma), gelecek okuma, koruyucu meleklerle irtibat, kazıma (kök inançları şifalandırma), atalarla irtibat, şifayı emretme, şifayı izleme, his yaratımı, yaratıcı imgeleme, okuma, anda şifa, koşulsuz sevgi, yedinci seviyeye çıkış, inanç çalışması çeşitli metot ve prensipler izlenmektedir (Sönmez, 2022: 74-75).

Aile Dizimi (Aile Konstellasyonu): Aile dizimi terapisi, 1990'lı yıllarda psikoterapist Bert Hellinger tarafından ortaya atılan bir psikoterapi yöntemidir. Aile dizimi terapisinin çıkış noktası, bireylerin kuşaklar öncesinden başlayarak ataları ile günümüz aile üyeleri arasında görünmez bir bağ ile bağlı olduğudur. Bu bağ, bireylerin yaşadıkları olayları, başına gelenleri, geçirdiği psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıkları etkilemektedir. Temelde argümanlarını şu metafora dayandırmaktadırlar: Aile tıpkı kökleri toprak altında kalmış bir ağaca benzetilmektedir. Bu ağacın hasta yapraklarını iyileştirmek için öncelikle ağacın hasta köklerine müdahalede bulunulmalıdır. Yani kök ailede kuşaklar öncesinde yaşanan olaylar dahi bireylerin bugünkü hayatını etkilemekte ve değiştirmektedir. Aile dizimi terapisine göre, aile içerisinde yaşanan olumsuzluklar aile fertlerinin DNA'larına kazınmakta ve bu şekilde nesilden nesle aktarılmaktadır. Bu terapi yöntemin temelinde bireyleri, doğdukları ailelerin şekillendirdiği ve bugün oldukları kişi haline kökleri sayesinde geldikleri felsefesi yatmaktadır (Kaya, 2024). Dr. Joy Manné'ye göre, bir 'aile dizimi' haritasını çıkarmak, kazalardan evlat edinmelere kadar geçmişteki önemli yaşam olaylarını keşfetmeyi ve aile sistemi içinde altta yatan dinamikleri keşfetmeyi içerir. Bu süreç, derinlere kök salmış aile kalıplarının belirlenmesine ve çözülmesine yardımcı olabilir. Örneğin, bir bireyin güven sorunlarını anlamak için, aile içindeki ihanet geçmişini ortaya çıkarmak ve ele almak gerekir. Dr. Manné, aile dizimi terapisinin kurucusu Bert Hellinger ile kendi uygulama ve eğitim

deneyimlerini kullanarak, kızgınlığı saygıyla ve acıyı anlayışla değiştiren tekniği tanımlamaktadır. Aile dizimi seansları bir psikodrama etkinliği gibi tipik olarak bir grup ortamında gerçekleştirilir ve moderatör ilk olarak danışanın konusu veya sorunu hakkında ipuçları arar. Gruptan temsilciler seçilir ve bir çözüme ulaşılanaya kadar dizim üzerinde çalışılır. Bunu bir kapanış ritüeli ve dizimin ortaya koyduklarının nasıl bütünleştirileceğine dair tavsiyeler izleyebilir.

Yoga ve Ayurveda: Tarihte Yoga ile ilgili ilk metin M.S. 400 yılından günümüze kalan, Maharishi Patanjali'nin Yoga Sutralarıdır. 'Sutra' adı verilen 195 kısa aforizma içeren bu metinde yoganın "yoga zihnin modifikasyonlarını kontrol etme yolu" olarak tanımlanmıştır (Çetintaş, 2024). Yoga, genellikle meditasyon yoluyla ruhsal uygulamaya odaklanan bir kendini tanıma bilimidir. Amacı, dünyanın acılarını ve cehaletini aşmak ve bireylerin dışsal, fiziksel ve egoya bağımlı kimliklerinin ötesine geçerek kalplerinde ikamet eden ölümsüz benliklerine ulaşmalarına yardımcı olmaktır. Yoga ve ayurveda (yaşam bilimi), fiziksel ve zihinsel sağığı geliştirmeyi amaçlayan iki kadim uygulamadır. Yoga ruhsal gelişime ve gerçek doğamız hakkında bilgi edinmeye yardımcı olurken, ayurveda beden ve zihindeki hastalıkları önlemeyi amaçlayan bir kendini iyileştirme bilimidir. Ayurveda'nın kendi kendini iyileştirme yöntemi terapistlerden veya doktorlardan yardım almayı gerektirmediğı anlamına gelmemekle beraber tanı ve yöntem kısmında bir uzman gerektirmektedir. Kendi kendini iyileştirme olarak ayurveda, bütünselliğı yeniden sağılamayı ve içsel benliğimize öncelik vererek ruhsal iyileşme sağılamayı amaçlar (Frawley, 2013: 12-13). Yoga terapisinin sistemini asanalar (duruşlar), pranayama (nefes egzersizleri), meditasyon, mantralar ve temizlik-uyku-beslenme gibi yaşam tarzı değışiklikleri oluşturur. Ross ve Thomas (2010) yogayı bireylerin duygusal, ruhsal ve zihinsel boyutlarında denge ve esenlik sağılamayı amaçlayan kadim bir disiplin olarak tanımlamaktadır. Sekiz yönlü bir bakış açısı içerir ve metaforik olarak bir ağıaç olarak tasvir edilir. Uzuvar yama (evrensel etik), niyama (bireysel etik), asana (fiziksel duruşlar), pranayama (nefes kontrolü), pratyahara (duyusal kontrol), dharana (konsantrasyon), dyana (meditasyon) ve samadhi'dir (mutluluk) (Ross & Thomas, 2010: 3). Yoga uygulamaları bedensel ve ruhsal ihtiyaçlar temelinde değışmektedir. Yoga uzmanının geliştirdiğı kişisel yöntemlere bağılı olarak dünyada çok sayıda çeşidi bulunmaktadır.

Hipnomeditasyon: Hipnomeditasyon bir tür kendi kendini telkin ile hipnoz etme terapisiidir. Hipnomeditasyon kelimesi hipnoz ve meditasyonun birleşimini ifade eden bir terimdir. Hipnozun rahatlatıcı ve bilinçaltı odaklı unsurlarını meditasyonun zihinsel odaklanma, iç

huzur ve farkındalık unsurlarıyla birleştirir. Hipnomeditasyon, zihinsel odaklanma ve iç huzura ulaşmanın yanı sıra hayatınızdaki sorunlara doğal çözümler bulmak için kullanılan bir yöntemdir. Bu hedeflere ulaşmak için hipnozun kullanılmasını içerir. Hipnoz, kişinin bilinçaltına odaklanmayı amaçlayan zihinsel bir durumdur. Bir hipnoterapist tarafından veya ses kayıtları aracılığıyla gerçekleştirilen bir süreçle elde edilir. Kişi rahatlamış bir duruma girer ve bilinçaltındaki olumlu değişikliklere daha açık hale gelir. Meditasyon ise zihinsel odaklanma, derin nefes alma ve iç huzuru artırma gibi teknikleri içeren bir uygulamadır. Meditasyon tipik olarak zihinsel sessizlik, farkındalık veya odaklanmış konsantrasyon elde etmek amacıyla oturarak veya rahat bir pozisyonda uygulanır. Hipnomeditasyon, hipnozun rahatlatıcı etkilerini meditasyonun zihinsel ve duygusal dengesiyle birleştirir. Stresle başa çıkmak, derin rahatlama sağlamak, uyku düzenini iyileştirmek ve kişisel gelişimi teşvik etmek için kullanılabilir (McGill, 1997: 47-48). Hipnomeditasyon, içsel şifacı aracılığıyla iyileşmeyi teşvik etmek için inanç, plasebo, hayal gücü ve kuantum felsefesini kullanan bir tekniktir. Parasempatik sistemi aktive ederek, gevşemeyi tetikleyerek ve iyileşme sürecini başlatarak bireyleri sağlıklarının kontrolünü ele almaları için güçlendirir. Hipnomeditasyon, stres ve beta dalgaları da dahil olmak üzere sempatik sistem aktivitesini azaltabilir ve zihindeki iyileşme süreçlerini teşvik eden alfa, teta ve delta frekanslarına geçişi kolaylaştırabilir. Bu teknik, vücudu olumlu yönde etkileyebilecek iyileştirici zihinsel imgeler yaratmayı içeren imge terapisini kullanır (Ulusoy, 2017).

EFT: Duygusal Özgürlük Tekniklerinin kısaltması olan ve Türkçe 'ye 'Duygusal Özgürlük Teknikleri' olarak çevrilen EFT, enerji temelli bir şifa terapisi. Vücudun enerji meridyenlerinin uç noktalarına dokunarak (akupunktura benzer şekilde 361 nokta) fiziksel gerginliği azaltmayı ve daha güçlü bir zihin-beden bağlantısı kurmayı amaçlar. EFT'nin savunucuları, kökenlerinin M.Ö. 5000 yıllarındaki Taoist Antik Çin Shaolin Manastırlarına kadar uzandığını iddia etmektedir (Hani, 2024). Gary Graig, EFT'nin keşfi ile tanınır, ancak Graig'i etkileyen ve EFT'ye bugünkü şeklini veren psikolog Roger Callahan'dır. Callahan'ın akupresür keşfi duygusal EFT'nin temelini atmıştır (Koç & Balcı, 2018: 237). Teknik daha sonra Modern Enerji EFT'si adını veren Silvia Hartmann tarafından rafine edilmiş ve daha pratik hale getirilmiştir. EFT, çeşitli bağlamlarda uygulanabilen bir enerji psikolojisi tekniğidir. Enerji psikolojisi, bireyin fiziksel bedenini, duygularını ve davranışlarını bir enerji alanı olarak gören bir yaklaşımdır. Bu bağlamda enerji psikolojisi, her şeyin aura, meridyen, çakra gibi bedende hazır bulunan enerji olduğu ve bu enerjilerin elektromanyetik ışık ve enerji yaydığı kavramına dayanan enerji tıbbına dayanmaktadır (Mountrose

&Mountrose, 2006: 6-9). Hartmann'ın *Energy EFT* kitabına göre, bu teknik ile bağımlılık, öfke, kaygı, keder, sınırlayıcı inançlar, iş, ilişkiler, çocuklar, güven sorunları, ölüm korkusu, şans, hedefler, affetme, para, fiziksel ve psikosomatik ağrı, cinsellik, spiritüalizm ve kilo sorunları dahil olmak üzere çok çeşitli sorunları ele almak için kullanılabilir (Hartmann, 2016). EFT tekniğinin gelişmiş bir versiyonu olan Spiritual Emotional Freedom Technique (SEFT) isminde farklı bir uygulama daha vardır. SEFT, EFT uygulamasına çeşitli ruhsal uygulamaları dahil eder. SEFT uygulaması sırasında EFT'deki özel noktalara vuruşlar yapılarak teslimiyetle ilgili sözler, esmalar okunur. SEFT uygulamasını birlik, bütünlük ve dengeye vurgu yapan Sufi terapi ile birleştiren bir çalışma yapılmış ve bağımlılara uygulanmıştır. Bir başka çalışmada ise SEFT uygulamasına dua etme, Kur'an-ı Kerim okuma ve namaz kılma gibi uygulamalar eklenerek SQEFT (Spiritual Qur'anic Emotional Freedom Technique) adı verilen yeni bir yöntemle şizofreni tanısı almış hastalar üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. SQEFT uygulaması, Kur'an-ı Kerim temelli bir ruhsal duygusal özgürleşme tekniği olarak tanımlanabilir (Rosyanti et al., 2018: 896).

Melek Koçluğu: Melek terapisi, meleklerin enerjilerini kullanarak bir kişinin enerji alanını dengelemeyi ve iyileştirmeyi amaçlayan bir enerji şifası biçimidir. Melek terapisi metafizik bir terapi yöntemi olarak meleklerle iletişim kurmayı içerir. Bu terapi bireylere hayatın zorluklarıyla başa çıkma, duygusal iyileşme ve ruhsal gelişim konularında yardımcı olma iddiası taşır. Melek terapisinde iletişim sezgisel algılar, görüntüler, hisler veya mesajlar yoluyla gerçekleşebilir. Bu yöntem ile tıkanıklıkların giderilmesi, negatif enerjilerin temizlenmesi ve pozitif enerjilerin güçlendirilmesi sağlanmaktadır (Kumlu, 2015). Rehber melekler genellikle yol gösterici veya koruyucu varlıklar olarak kabul edilir. Melek terapisi, kişinin hayatındaki kararlar, zorluklar veya belirsizliklerle uğraşırken meleklerin rehberliğinden yararlanmayı amaçlar. Bireyin duygusal zorluklarını anlamasına ve bunlarla başa çıkmasına yardımcı olabilir. Meleklerin sevgi, güven ve destek enerjileri şifalanma sürecinde bireyi rehberlik etmektedir.

Ho'oponopono: Ho'oponopono terimi Hawaii dilinde 'neden' anlamına gelen ho'o ve 'mükemmellik' anlamına gelen ponopono kelimelerinden gelmektedir. Bu kelimenin anlamı 'hatayı düzeltme' ve 'doğru yapma' pratiğini ifade eder. Öğrenmesi kolay olan bu uygulama, bedenin ve zihnin olumsuz anılardan ve duygulardan arındırılması üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Ho'oponopono'nun yaygın uygulaması, Hawaii'li bir terapist ve eğitmen olan Dr. Hew Len'in hikayesine dayanmaktadır. Len'in bir grup akıl hastası mahkûmu, hiçbiriyle etkileşime girmeden ya da konuşmadan bu tekniği kullanarak iyileştirdiği bildirilmektedir.

Dr. Len bu yöntemi bir şaman şifacıdan öğrenmiş ve hastalara uygulamıştır (Balcı, 2021). Teknik, yaşamlarımızı iyileştirmek için kendi düşüncelerimizin ve eylemlerimizin sorumluluğunu almanın önemini vurgulamaktadır. Ho'oponopono'ya göre, gerçeklik olarak deneyimlediğimiz her şey zihnimiz tarafından bireysel olarak algılanır. Buna duyduklarımız, gördüklerimiz ve hissettiklerimizin yanı sıra tanıdığımız insanlar da dahildir. Ho'oponopono'nun birincil amacı kendini affetmeyi ve sorun çözmeyi başarmaktır. Bunu yapabilmek için önemli olanın başımıza ne geldiği değil, bizim ona nasıl tepki verdiğimizdir. Zihin sorun yaratma ve çözme yeteneğine sahip olduğundan, net ve objektif bir bakış açısını korumak esastır. Geleneksel ho'oponopono dört temel adımdan oluşur: özür dilemek, af dilemek, sevgiyi ifade etmek ve minnettarlık duymak. Len, bu adımları sırasıyla pişmanlık, affetme, sevgi ve şükran sırasını izleyerek zihniyeti değiştirmek için kullanır. Bu kelimelerin tekrarlanması tıkanıklıkların, olumsuz anıların ve travmaların serbest bırakılmasına yardımcı olarak kişinin hayatı üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasını sağlar (Vitale & Len, 2013: 44-47). Ho'oponopono'nun iddia edilen faydalarından bazıları şunlardır: Hücresel hafızayı yenilemesi, algıyı değiştirmesi, duygusal dayanıklılığı artırması, sağlıklı ilişkileri desteklemesi (Bakır, 2021). Ho'oponopono tekniğinin geniş kitlelere yayılmasının nedeni şaman Nalamaku'nun öğrencisi olan Dr. Ihaleakala Hew Len ve Joe Vitale tarafından kaleme alınan ve uzun süre en çok satanlar listesinde yer alan "*Zero Limit*" adlı kitaptır.

Kristal Şifa: Kristal şifa tekniği insan vücudunu dengelemek, topraklamak ve iyileştirmek için doğal taşların kullanılmasını içeren bir uygulamadır. Kristal şifa, zihinsel, ruhsal ve fiziksel esenliği teşvik etmek için doğada bulunan doğal taşları kullanan bütünsel bir sağlık uygulamasıdır. Kristallerin enerjisi, yapılarındaki atom ve moleküllerin titreşiminden elde edilir. Bu titreşimler insan vücudundaki enerji akışını ve dengesini düzenlemeye yardımcı olabilir (Mibosowellbeing, 2023). Kristal şifa uygulayıcıları bu enerjiyi kişinin fiziksel, zihinsel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak için kullanır. Kristal şifanın stres ve anksiyeteyi azalttığı, uyku kalitesini artırarak, fiziksel ağrıyı azalttığı iddia edilmektedir. Ayrıca yara iyileşmesi ve kötü enerjilerin akışını engellemek için de kullanılır. Kristal şifası, kristallerin çakra merkezlerine, ağrılı bölgelere veya belirli organlara yerleştirilmesi de dahil olmak üzere çeşitli şekillerde uygulanabilir (Bkz. Ek1, Ek2). Ayrıca kristaller meditasyon ve yoga sırasında ruhsal farkındalığı ve gelişimi artırmak için kullanılabilir (Eason, 2005: 59).

Ses Terapisi: Kökeni eski Yunan medeniyetlerine kadar uzandığı düşünülen ve farklı enstrümanlar aracılığıyla yapılan bir şifa tekniği olan ses terapisi günümüzde de yeni nesil araç gereç ve teknoloji yardımıyla alternatif şifa tekniği olarak kullanılmaya devam

etmektedir. Çift ses olarak da bilinen binaural sesler, her iki kulak tarafından algılanabilir ve beynin daha derin bölgelerine ulaşabilir (McKusick, 2021: 271-295). Gonglar, handpan, chimes ve ses çanakları ile doğal olarak oluşturulabilir veya dijital olarak üretilebilirler (*Ses Şifası Terapisi*, 2019). Holistik psikiyatrist Anna Yusim tarafından yürütülen bir çalışmada, binaural seslerin anksiyete bozukluğu olan 20 kişinin tedavisi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. 'Sacred Acoustics' adı verilen dijital ses meditasyonlarını uygulayan hastalar, iki hafta içinde anksiyete ataklarında azalma yaşadı. Dr. Mark Leeds tarafından önerilen bu yöntem, uykusuzluk çeken kişilerin uykuya dalmasına da yardımcı oldu. 'Johns Hopkins Müzik ve Tıp' merkezinin kurucusu Nörolog Alexander Pantelyat, müziğin ruhsal bozukluklar için faydalı olduğunu öne sürmüştür. Parkinson hastaları üzerinde yapılan bir çalışmada, 12 hafta boyunca bir koroya katılanların ruh hallerinde iyileşme, kaygı düzeylerinde azalma ve parkinson semptomlarında hafifleme görülmüştür (Hall, 2018). Bir başka çalışmada, gitar derslerinin de Parkinson semptomlarını azaltmada olumlu bir etkisi olduğu bulunmuştur. Pantelyat, müzik yaratımının yanı sıra, tanıdık bir melodi duymak tanıdık anıları tetikleyebileceğinden, müzik dinlemenin Alzheimer gibi önemli hastalıklar üzerinde de olumlu bir etkisi olabileceğini öne sürmüştür. Bir başka çalışma da müziğin nörolojik dejeneratif hastalıkları olan bireyler için faydalı olabileceği iddia edilmiştir. Işık ve ses terapisi nöronların ateşlenmesinde değişiklikler yapmak için kullanılabilir, bu da özellikle Alzheimer hastalığının erken aşamalarında olumlu sonuçlara yol açabilir (Massachusetts Institute of Technology, 2019).

Şamanik Ritüeller: Şaman, Sibirya'daki Tunguz halkının dilinden gelen bir kelimedir ve antropologlar tarafından, daha önce "cadı" gibi terimlerle bilinen, Batılı olmayan çok çeşitli kültürlerdeki kişilere atıfta bulunmak için yaygın olarak kullanılması benimsenmiştir. Modern çağda ilaç adamlar veya büyücü doktorlar olarak adlandırılan şamanlar, kendilerinin ve topluluk üyelerinin refahını ve şifasını sağlamak ve sürdürmek için kullandıkları dikkate değer bir dizi kadim tekniğin koruyucuları olarak ifade edilmektedir. Bu şamanik yöntemler, kültürleri başka açılardan oldukça farklı olan, on binlerce yıldır birbirlerinden uzakta yaşayan topluluklar için benzerdir. Bu ezoterik kadim uygulamada şaman, danışanları için gizli ruhlardan bilgi, güç, şifa talep etmek amacıyla trans halinde temasa geçen spiritüel kişiliktir. Bu ruhlar şamanın kişisel hizmetine tabiidir. Batı mistik geleneğini takip eden Mircea Eliade'nin tanımladığı üzere şaman, “ecstasy” (esrime) olarak adlandırılan bir tür bilinç durumunu kullanması nedeniyle diğer türdeki büyücü ve şifacılarından ayrılır. Eliade bunu “Şamanik Bilinç Durumu” olarak tanımlamıştır. Şaman trans halindeyken şamanik alt

dünyaya erişerek hastaya faydalı hayati bilgileri (ilgili şifalı hayvan veya bitkinin nerde olduğu), gücü (ruh) kazandırıp kötü gücü çıkarmak ve katarsis (arınma) yaşatarak iyileştirmeye çalışır (Harner, 1982:25-27). Animistik, ritüelistik ve performik bir uygulama olan şamanik şifa terapisinde şaman çeşitli enstrüman, kostüm ve araçlar kullanır (Alp & Mutlu, 2021: 1021-1025).

Pranik Şifa: Pranik Şifa veya MCKS Pranik Şifa, dokunmadan ve ilaçsız olarak uygulanan bir enerji şifa modelidir. Bu yöntem, fiziksel bedenın doğal iyileşme sürecini hızlandırmak için pranayı kullanır. Prana, bedenın canlılığını ve sağlığını sürdüren görünmez bir yaşamsal enerji veya yaşam gücü olarak kabul edilir. MCKS (Master Choa Kok Sui) Pranik Şifa, bedenın doğuştan gelen kendi kendini iyileştirme kapasitesine dayanan bir paradigma üzerine kurulmuştur. Bu yöntem, Master Choa Kok Sui'nin uzun yıllara yayılan araştırmalarının ve doğrulamalarının sonucunda 1987 yılında ortaya çıkmıştır (Pranik Şifa, 2024). Pranik Şifanın bilimsel bir disiplin olduğu ve etkisinin kanıtlanmış araştırmalarla desteklendiği iddia edilmektedir. Küresel çapta patentli eğitimler, sertifikalı kurslar ve seminerler düzenlenerek bu yöntemin yayılması hedeflenmektedir. Pranik Şifa'nın küresel olarak yayılmasını kolaylaştırmak amacıyla İç Araştırmalar Enstitüsü Inc. kurulmuştur. 1988'de öğretilerini Batı Yarımküre' de yaymak amacıyla adı geçen kuruluş harekete geçmiş ve 1990 yılında ise Dünya Pranik Şifa Vakfı'nın kurulmasıyla birlikte şifa biliminin Üçüncü Dünya ülkelerinde yayılmasına destek olma hedefi güdülmüştür (Grand Master Choa Kok Sui, 2012). MCKS Pranik Şifa, fiziksel sağlık sorunlarının tedavisinde kullanılabilir. Belirli bir zaman çerçevesinde tanımlanmış göz, karaciğer, böbrek ve kalp gibi ciddi sağlık problemleri için özel pranik şifa protokolleri bulunmaktadır. Bununla birlikte, MCKS Pranik Şifa ayrıca psikolojik rahatsızlıkların tedavisinde de etkili olabileceğini savunur. Pranik Psikoterapi, çeşitli durumlar ve rahatsızlıkların iyileştirilmesi için protokoller ve metodolojiler içermektedir. Pranik Şifa uygulamasında iyileşme sürecinin hızlandırılması amacıyla özellikle hastalıktan etkilenen bölgeler ve çakralar gibi enerji bedeninin belirli noktaları üzerinde çalışılır. Sistematik bir yaklaşımla enerji bedeni üzerinde çalışılarak bedenın doğal iyileşme yeteneğini destekleyen ve hızlandıran yeni bir model oluşturulur. Bu yöntemde kullanılan iki temel teknik temizleme ve enerjilendirmedir. Enerjilendirme işleminden önce negatif, kirli, hastalıklı enerji uzaklaştırılarak etkili bir şekilde temizlenir ve ortadan kaldırılır. Bu sürece temizleme adı verilir. İkinci aşamada enerji vermeye geçilir. Enerji verme cansızlaşmış ve hastalıklı biyoplazmik maddenin taze ve sağlıklı pranik enerjiyle değiştirilmesini ifade eden bir süreçtir. Taze prana, insan vücudunun doğal iyileşme

sürecinde yer alan belirli reaksiyonları hızlandıran bir katalizör işlevi görmektedir (Pranic Healing Centers, 2020).

Jean Adrienne Arınma Sistemi (İç Benlikle Konuşma): Arınma Sistemi psikolog, eğitmen ve uygulayıcı Jean Adrienne tarafından ilahi ilhamla geliştirilmiş olan bir yaşam enerjisi arındırma metodudur. Bu sistem yaşamımızın belirli bir alanında tıkanıklığa yol açan ve içsel gücümüze erişimimizi engelleyen blokajların iç Benlik (veya yüksek benlik) rehberliğinde 144 dosyadan oluşan bir dosya protokolü ve spiritüel kinesiyoloji (kas testi) aracılığıyla kolaylıkla ve huzurlu bir biçimde arındırılmasını sağlar (İltaş, 2022). Genellikle bilinçaltında saklanan ve yaşamımızı olumsuz etkileyen bu blokajlar eski ve zamana uygun olmayan tepkileri yansıtan çeşitli yaşam süreçlerine dayalı yanlış programlamalardır. Jean Adrienne şifalandırma yöntemiyle iç benlikle konuşarak problemlerin kaynağı tespit edilir ve protokole uygun olarak arındırılma sürecine girilir (Aklotus, 2024). Yöntemin uygulanması için öncelikle iç konuşma eğitimi olan ‘Inner Speak’ alınması gerekmektedir. Bu eğitimde inner-speak ve kişisel güçlendirme bilgilerinin yanı sıra evrensel yasaların ve etkilerinin anlaşılması, epifiz ve hipofiz bezlerinin aktivasyonu, inner-speak protokolü temel kinesiyoloji, inner-speak dosyaları ve inner-speak güçlendirme el kitabı gibi araçlarla eğitim verilmektedir. Bu uygulamanın işleyiş prensibi içerisinde yüksek benliğimiz tarafından gerekli görüldüğü takdirde kullanılabilen çeşitli güçlü araçlar bulunmaktadır. Bunlar; çeşitli olumlamalar, belirli bir meleğe/meleklerle çağrıda bulunma, hayvan toteminin saptanması, yükselişe yönelik niteliğin uyandırılması, ki blokajlarına yönelik akupunktur, ritüeller, dengede olmayan veya ağır hasarlı bir çakra/çakraların saptanması ve arındırılması, perilerden veya runelerden gelen mesajlar, enerji alanındaki hasarın saptanması ve giderilmesi, çiçek esansları, yağlar, taşlar, var olan bir ters dönme (polarite) durumunun saptanması ve giderilmesi, yaşam anlamının açıklanması, bizi beslemesi gereken noksan öğelerin saptanması, dualar, semboller, yin/yang enerjilerindeki dengesizliklerin saptanması, frekansımızı yükseltici titreşimsel rezonansın uygulanmasıdır (Yıldırım, 2023). Evrensel, toplumun tüm kesimlerinden herkese açık ve ücretli bir eğitim sistemidir.

Tekrar Bağlantı Şifası: Tekrar Bağlantı Şifası (Reconnective Healing) beşinci boyut frekanslarını kullandığını iddia etmektedir. Bu yöntem uygulayıcının ellerini kullanarak alıcının enerji bedenine odaklanmasını sağlar ve fiziksel temas gerektirmez. Reconnective Healing, bedenin ve enerji sistemlerinin fiziksel, zihinsel, duygusal ve ruhsal düzeylerde yenilenmesine yardımcı olur. Kökeni, Dr. Eric Pearl tarafından yüksek bir kaynağa dayandırılmaktadır. Tekrar Bağlantı Şifası, bireyin kendi öz gerçeğiyle yeniden bağlantı

kurmasına ve evrenle olan ilişkisini güçlendirmesine yardımcı olan beşinci boyut bir şifa çalışmasıdır. Bu yöntemin etkinliği inanca dayanmaz ve kişinin olayı kontrol etme ihtiyacı duymamasından kaynaklanır. Bu şifa yöntemine göre beklentisizlik durumlarında daha olumlu sonuçlar alınabilir. Aksi halde aşırı beklenti enerji blokajına neden olabilir. Her bireyin Reconnective Healing deneyimi kendine özgüdür ve iyileşme süreci evren tarafından seçilmiş ve kişiye uygun olan bir şekilde gerçekleşir. Amerikalı kayropraktör⁴ Dr. Eric Pearl, bu şifa çalışmasını dünyaya sunmuş ve Reconnective Healing'in dünya çapında hızla yayılmasını sağlamıştır. Çeşitli üniversitelerde yapılan deneyler ile bu yöntemin etkinliği üzerine kanıtlar sunabildiklerini iddia etmektedirler. Reconnective Healing uygulamasında yeni meridyen hatları oluşur ve bu hatlar bedenimize gerekli olan şifa ve evrimsel frekansların yerleşmesine izin verir. Bu çalışma sayesinde yeni ışık ve bilgi seviyelerine erişerek evrenle bütünleşme imkânı sağlanır. Reconnective Healing, bu hatları aktive ederek ışık ve bilgi alışverişi, DNA ipliklerinin yeniden bağlanması ve paralel varoluş planlarının birleşmesi sürecini başlatır. Bu sürecin kaynağı Tanrı, sevgi veya evren olabilmektedir. Buna kişi kendi karar verir. Tekrar bağlantı şifacıları ışık ve bilgiyi paylaşarak çalışmakta ve insan enerji sistemleri de dahil olmak üzere vücudun bütün kısımlarıyla çalışma potansiyeline sahip olduklarını ifade etmektedirler. Çeşitli kanser türleri, AIDS (Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu) bağlantılı vakalar, fibromiyalji (kronik yorgunluk sendromu), MS (Multiple Sclerosis), epilepsi, eklem-mafsal rahatsızlığı, doğumdan kalma fiziksel bozukluklar, beyin felci vb. hastalıkların bu frekansların gerektiği gibi uygulanması sonucunda iyileştirildiğini iddia etmektedirler (Şahin, 2020).

Shamballa Çok Boyutlu Şifa Sistemi: Shamballa Çok Boyutlu Şifa Sistemi Reiki enerjisinin evrimleşmiş bir versiyonu olarak kabul edilen bir şifa metodudur. Bu sistem, 352 sembolün aktive edildiği ve Yükselmiş Üstat, Mahatma Enerjisi, Mesih Bilinci ve Reiki enerjilerini içeren bir çalışma sistemi sunar. Şifa sistemi 12 çakra aktivasyonu, beyin dengeleme, DNA aktivasyonları, Enoch'un Anahtarları, karmik temizlik, bilinçaltı temizliği, kristal taşlarla şifa ve yükseliş meditasyonları gibi çeşitli uygulamaları içerir. Bu sistem, dünya çapında hızla yayılan ve 4 seviyeden oluşan bir 5. boyut enerjisi olarak tanımlanmıştır (Workshopix, 2023). Uygulayıcılarına göre Shamballa çok boyutlu şifa sistemi, Atlantis'te geliştirilmiş ve kadim Tibet'te boyutlandırılmıştır. Üstat Germain Hari Das aracılığıyla tam 352 sembol sistemini sunmaktadır. Bu sistem sevginin merkezinde yer alır ve insanın

⁴ Kayropraktör: Kayropraktik uzmanları, nöromüsküler bozuklukların tedavisi ve teşhisinde uzmanlaşmış sağlık uzmanlarıdır (Dokumacı, 2020).

özgürlüğünü ve mutluluğunu sağlamak için kullanılır. Yükselmiş üstatlar insanlığın öğretmenleri olarak ruh formunda var olmuş ve kutsal bir topluluk oluşturmuşlardır. Reiki enerjisi ile bütünleşen Shamballa şifa sağlamanın yanı sıra gelecek yaşantıyı da şekillendirebilir. İlk seviyesinde vücudu enerjiyle doldurmak için 21 günlük bir süreç gereklidir. Daha sonraki seviyelerde semboller öğretilir ve çeşitli terapötik uygulamalar mevcuttur. En üst seviyede, master olma ve öğrencileri master seviyesine inisiye⁵ etme yetisi kazanılır.

Psişik Ameliyat: Ruhsal ameliyat adından da anlaşılacağı gibi geleneksel cerrahi prosedürlerden farklılık gösteren bir yöntemdir. Bu pratik ameliyat aletleri, cihazları, hastaneler veya geleneksel anestezi yöntemleri kullanılmadan gerçekleştirilir. Ruhsal cerrah müdahale için gerekli olan herhangi bir aracı kullanmadan hastanın bedenine doğrudan müdahalede bulunur. Bu müdahale genellikle çıplak ellerin kullanılmasını içerir ve cerrah hastanın vücuduna elle temas eder ve genellikle tümörler gibi anormal dokuları veya yabancı cisimleri çıkararak bedendeki dengeleri yeniden sağladığı iddia edilir. Uzmanın elinin yara üzerinde hafif bir gezinti yapmasıyla birlikte yaranın hızla iyileşmesi beklenir. (Wallace & Henkin, 1995:70). Bu uygulama iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişiye odaklanılarak bilinçaltı okuması yapılmaktadır. Bu okuma sürecinde kişinin temel inançları ve engelleyici duyguları tespit edilmektedir. İkinci bölümde ise kişinin üçüncü göz enerji merkezine enerji transferi yapılarak algıları açılmaktadır. Danışan aktif olarak sürecin içinde bulunmaktadır. İkinci enerji transferi ise narkoz enerjisi olarak adlandırılan ve kişiyi engelleyen enerjileri yüzeye çıkaran bir işlemdir. Bu aşamadan sonra kişiye yönelik enerji blokajlarının temizlenme süreci başlar. Son olarak ameliyatı tamamlayan güçlü ATON enerjisi verilir ve kişi 'Altın Işık' ile sarılır.

RDT (Radyestezik Duygu Temizliği): RDT, Radyestezik Duygu Temizliği'nin kısaltmasıdır ve radyasyon ile estetik kelimelerinin birleşiminden oluşan 'radyestezi' teriminden türemiştir. Radyestezi enerjiye duyarlılık anlamına gelir. RDT bu duyarlılığı kişinin çevresindeki enerjiyi algılamak ve dengelemek için kullanılan bir tekniktir. RDT uygulamasında pratisyen genellikle sarkaç veya biotensor gibi araçlar kullanarak belirli

⁵ İnisiyasyon terimi, Latince kökenli "initium" kelimesinden gelmektedir ve başlangıç, başlama, giriş gibi anlamları içermektedir. Kelime anlamı olarak "giriş"i ifade eden inisiyasyon, bir yapıda içeri geçilen yer anlamında kullanılır ve bir yerde geçiş kavramı ile örtüşmektedir. Geçiş kavramı ise herhangi bir durumdaki değişimi ifade etmektedir. Geniş anlamda geçiş, intikal kelimesinden türetilerek bir yerden bir yere geçme, yer değiştirme gibi olguları içermekteyken dar anlamda ise başka bir hüviyete bürünme, değişme hatta ebedi âleme göçme ve ölme gibi manalarda da kullanılmaktadır. Bu bağlamda inisiyasyonun bireyin yaşadığı toplum içerisindeki sosyal statüsünün değişim aşamasını işaret ettiği söylenebilir (Ozan, 2011: 73).

frekanslarda yayılan enerjileri hissederek uygulama yapar. Bu enerjilerin insan vücuduyla etkileşimlerini dengelemek için çeşitli yöntemler uygulanabilir. Bu yöntemler arasında dua, meditasyon, afirmasyonlar (olumlama) ve enerji aktarımı gibi teknikler yer alabilir. RDT de temel amaç kişinin çevresindeki negatif enerjilerden arınması, stresin azaltılması ve ruhsal denge ve huzurun artırılmasıdır. Bu tekniğin travmatik deneyimler, kaygı, depresyon ve fobiler gibi çeşitli duygusal ve psikolojik sorunların çözümünde kullanılabileceği iddia edilmektedir. Ayrıca travmasını hatırlamayan bireyler için travmayı bulmak bu teknik ile mümkün hale gelmektedir. Anne karnında veya bebeklik döneminde yaşanan travmaların terapisinde de etkili olduğu iddiasını taşımaktadırlar. Ayrıca nazar veya metafizik etkilerle meydana gelen rahatsızlıkların tedavisinde de kullanılabileceğini savunurlar. Bu terapi seansları sırasında birden fazla travmanın ardışık olarak temizlenebileceği iddia edilir. Bu tekniğin organlara sirayet eden negatif enerjilerin (hastalıkların) temizlenmesi aracılığıyla şifaya vesile olduğu düşünülür (Cantürk, 2021).

Shinrin Yoku: Shinrin-yoku, ormanların insan sağlığına olan olumlu etkilerini vurgulayan bir kavramdır. Bu terim, 1982 yılında Japonya Orman Bakanlığı'nın, insanlara sağlıklı bir yaşam için düzenli olarak doğada zaman geçirme önerisiyle ortaya çıkmıştır. Bu öneri, bir nevi "orman banyosu" olarak da adlandırılmaktadır. O tarihten bu yana, Japonya'da birçok shinrin-yoku güzergahı oluşturulmuş ve Japonya Terapi Ormanları Birliği, 10 milyondan fazla insanın düzenli olarak doğayla en yoğun şekilde temas etmesini sağlamıştır. Ayrıca, Japonların sağlık sigortası kapsamında yılda bir kez ücretsiz shinrin-yoku rotalarına katılma hakkı bulunmaktadır (Özüğür, 2023). Bu terapi yöntemi bildiğimiz doğa yürüyüşleri ve kamplardan farklıdır. Shinrin-yoku'da amaç görme, işitme, tatma, koklama ve dokunma duyularımız aracılığıyla doğayla bağlantı kurmaktır. Yapılan araştırmalar ile ormanda geçirilen sürenin vücuttaki kortizol ve stres düzeyini düşürdüğünü, serotonin ve endorfin düzeylerinin yükselttiğini iddia edilmektedir. Ülkemizde bu alandaki çalışmalar henüz çok yeni olmasına rağmen, sağlık turizmine katılması yönünde tavsiyeler verilmektedir (Karaşah, 2022).

Darwin evrim teorisini ortaya attığında maddenin basitten karmaşığa, sıradan olandan gelişmiş olan yolculuğundan ifade etmekteydi. Manevi alanda bu anlayış “tekâmül” kelimesi ile karşılanmaktadır. Homo sapiensin maddesel olarak geçirdiği evrim ile bedeninin en iyi fiziksel haline geldiği gibi spiritüel yönü de gelişmeye devam etmekteydi. Tam bu noktada yeni nesil inanç felsefesi, günümüz gelişmiş insan formuna hitap eden ve ona bu tekâmül sürecinde en iyi aracı olan yapılar olduğu fikrini yaymaya başladı. Psikoterapi ve

terapötik uygulamalar, bilinç ve şifa araştırmaları, insanın evrimsel gelişiminden beslenen ve yeni bir uyanışın farkında olarak bilincin evriminden söz etmektedir. Bu bilinç yeni nesilde süptil beden olarak tanımlanmaktadır. Öyle ki insanın fiziksel bedeni ölüm olayı ile canlılığını ve hareketliliğini yitirse bile süptil beden ölümden önceki alışkanlıklarını devam ettirebilir. Bu inanç ise “reenkarnasyon” ve ölüme yakın deneyimleri açıklamak için kullanılır. İslam tasavvufunda “seyr-u süluk”⁶ - “nefsi tezkiye”⁷ ye benzer yeni çağ şifacılık uygulamalarında da “çakra blokaajlarının açılması” ile ruhun tekamülünün gerçekleştirildiğine inanılır. Bazı ezoterik akımlar ve büyü ile benzer yönlerinden biri de yeni nesil şifa uygulamalarında bilinç denilen süptil bedenin mantık önermeleriyle ulaşılan salt bir inanç olmadığı aynı zamanda kişinin spiritüel bilgisinin onun kişisel deneyimine bağlı olduğuna inanılmasıdır. Bu bağlamda Anadolu’da şifacılığı ile bilinen şamanik öğretiler ve şifacı kimliği ile tanınan kişilerle karşılaşmaktadır. Şaman diye anılan şifacı kişinin bu dünya ile Tanrı arasında bir köprü olduğuna inanılır. Öyle ki; onun bu mistik yolculuğu yüzyıllardır şifacılık uygulamalarına ilham olmuştur. Şamanlar ayinler esnasında Tanrıyla iletişimde oldukları ve ruhsal şifanın kaynağıyla temas etme veya bir çeşit yüksek frekansın gücünün etkisine kapıldıkları bir trans durumuna geçerler. Bu durumda şamanın maddi alemden metafizik boyutlara geçtiğine inanılır (Drury, 1996: 67). Şamanın ayin sırasında giydiği kıyafetler ise tamamen mitsel unsurlarla süslenmiş özel tasarım materyallerdir. Şamanın kıyafetindeki bütün motif ve materyallerin farklı anlam ve fonksiyonu olduğuna inanılır. Örneğin kıyafette kullanılan motiflerden kuş tasvirinin anlamı trans halinde iken öte dünyaya yolculuk için gerekli bir araç olmasıdır (Eliade, 1999: 186-187). Ayrıca ayin sırasında kullanılan davul gibi enstrüman ve söylenen şarkılarda trans için gerekli unsurlardır. Tüm bu araç ve gereçlerin sembolik anlam ve değerleri göstergebilim açısından anlamlı ve değerlidir. Bu yöntem, sembollerin ve göstergelerin yalnızca dışsal görünüşleri değil aynı zamanda altında yatan derin anlamı anlamaya yönelik bir çaba içerir. Sembollerin ve göstergelerin oluşturulmasındaki niyetleri çözmeyi amaçlayarak sembollere, geleneklere, normlara, ifadelere, şekillere, jargonlara ve disiplinlere odaklanır.

⁶ Seyr-u Süluk: Allah tarafından insana verilen gizli kabiliyetlerini ortaya çıkarmasına yardım eden sistemin adı.

⁷ Nefs-i Tezkiye: Nefsin temizlenip günahlardan arındırılması; saf, olgun hale getirilmesi sürecine verilen isim.

1.2. Araştırmanın Konusu Amacı ve Yöntemi

1.2.1. Araştırmanın Konusu

Orta Çağ'da inanç, eğitim, siyaset ve tıp gibi alanlarda dini otoritenin etkisi altında olan yapılar, aydınlanma düşüncesi ve din reformu ile birlikte rasyonelleşme sürecine girmiş ve bireysel, seküler ve liberal modern toplum yapısına doğru yönelmiştir. Rasyonelleşmenin kurumlar üzerindeki etkisi ile uzmanlaşmış iş bölümü ve güç merkezli hiyerarşik yapılanma sonucu kurgulanan bürokrasi toplumu Weber'in kavramsallaştırmasıyla adeta bir "demir kafes"e dönmüştür. (Giddens, 10-14: 53). Bu şekilde rasyonelleşme süreci, modern çoğulcu kültürün oluşumuna katkıda bulunarak bir dizi dünya görüşünü ortaya çıkarmış ve bu durum modern öncesi dünyanın tutarlı ve birleşik perspektifini temelden sarsmıştır. Kurumların rasyonalizasyon süreci, geleneksel toplumun yerine karmaşık, pragmatik ve modern bir toplumun geçmesiyle birlikte sekülerleşme sürecini başlatmıştır (Dobbelaere, 1999: 231). Temellerini pozitivist paradigma, materyalist felsefe ve kapitalist iktisadi düzenden alan modernite, inşa ettiği bu yeni yapıda bireylerin öznel ve özneler-arası anlam kaybına neden olmuş, modernleşme ile inançlarını geniş kapsamlı ideolojilere dayandıran toplulukların değişim geçirmesine yol açmıştır. Bu süreç daha küçük toplulukların ortak anlamlarını büyük dünya görüşlerinden çıkartmalarına neden oldu. Ancak, tüm bu gelişmelere rağmen, yaşanan değişimler hem bireylerin eylemlerini yönlendirmede hem de genel yaşam alanlarında büyük bir belirsizlik ve güvensizlik yarattı (Berger, 2016: 49). Geleneksel toplumlarda bireyin yaşamı anlam kümesi din/büyü iken modern toplumlarda rasyonelleşme etkisi ile büyüün etkisi kırılmış ve dünyanın "büyüsü bozulmuştur". Max Weber'in büyü bozumu kavramı, dini dışlayan ve olay ve olguların açıklamasını ampirik nedenlerle sınırlayan çağdaş bilimsel bakış açısıyla ilgilidir. Bu büyü bozulmuş dünyada din ortadan kalkmaz, sadece kendi özel alanına çekilir. İnsan artık büyük bir büyülü bahçede yaşamamaktadır. Artık modern insanın dünyada olup bitenleri anlamak ve çözüm sunması için ruhları yüceltmesine, onları yardıma çağırmasına gerek yoktur (Aysoy, 2013: 34-37). Büyüsü bozulmuş dünya aynı zamanda birey için de anlamdan yoksun bir dünyadır. Modern öncesi dünyayı ve yaşamı inanç ile anlamlandıran insan, büyü bozumu sonucunda belirsizlikler ağına atılmıştır. Bu belirsizlik çağına bireyin fiziksel ve mental rahatsızlıklarına şifa arayışı da eklemlenmiştir.

İnsan topluluklarının bulunduğu her medeniyetin, öz kültür/gelenek ve inanç/din ekseninde geliştirdiği bir tıp anlayışı bulunmaktadır. Bu tıp anlayışı, kişinin günlük yaşamını, yeme-içme ve uyku gibi alışkanlıklarını belirli kurallara göre düzenlemesini ifade

eder. Hint tıbbı Hinduizm, Çin tıbbı Taoizm temellerine dayanır. Geleneksel insan topluluklarında karizmatik kişilik olarak benimsenen büyücüler, şifacılar, şamanlar tarafından yapılan şifa amaçlı ritüeller yüzyıllardır devam etmektedir. Ritüeller aynı zamanda deneysel ve sihirli yöntemleri de içermektedir (Bayat, 2010: 36). Modern öncesi bireyler fiziksel ve mental hastalıkların sebebinin büyüsel, metafiziksel varlıklar veya Tanrı'nın gazabı olduğunu düşünüyordu (Turner, 2011: 30-31). Bu nedenle antik çağda büyücüler, sihirbazlar ve din adamları toplumun başlıca şifacıları olarak görülüyordu. Bu dönemde hastalıklara neden olan doğaüstü güçlere olan inanç nedeniyle tıbbi tedavinin etkisiz kaldığı durumlarda, ilahi müdahaleye başvurularak hastalıkların önlenebileceğine inanılıyordu (Dirican, 1993: 2; Kaplan, 2010: 32). Modern tıbbın ontolojik kökeninin materyalist, epistemolojik kökeninin pozitivist saiklere bağlı olması modernist şifa anlayışının; bireyin ruh-beden bütünlüğünü öteleyerek, ona yaşayan bir organizma olarak yaklaşmasına; hastayı değil hastalığı tanı konusu yapmasına ve sonuç olarak şifa değil semptomların azaltılmasının hedeflendiği kimyasal tedavi süreçlerinin kısır döngüsüne girmesine neden olmuştur. Modern tıbbın bürokratikleşmesi, belirsizlikleri, materyalist görüşü, mekanikleşme eğilimi, ilaç ve kimyasal sektörüne yönelmesi, ticari odaklanmanın artması, insan bedenini araçsallaştırması ve geleneksel erdemler ile maneviyattan uzaklaşması nedenleriyle popüler kültür ve neoliberal politikaların etkisiyle de günümüzde alternatif tıp⁸ uygulamaları, giderek daha fazla ilgi görmektedir. Feodaliteden sanayi toplumuna geçiş ile kurulan serbest piyasa ekonomisi yapılanması ve endüstriyel gelişimin hızlanması beraberinde geç modern kurumlarının bürokratik yapılarını güçlendirdi. Güçlenen bürokrasi sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri belirginleştirdi. Neoliberal politikaların üretimleri ile beraber oluşan sağlık sorunlarına çözüm arayan hedonist/egosantrik birey, derdine deva bulamadığı medikal tıptan kaçarken yakaladığı yeni çağ şifalanma pratikleriyle beraber neoliberalizmin çarkına tekrar katılmış ve neoliberal politikaların üretim sürecindeki sonsuz döngünün dişlilerinden biri olmuştur. Süreç sonunda kültürel, ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin üzeri spiritüel yeni çağ pratikleri gölgesinde örtülmüş, egosantrik birey ise kolektif bilinçten uzaklaşarak kendi öznelliğine ve içinde bulunduğu topluma yabancılaşmıştır. Modernitenin kurumlar üzerindeki yıpratıcı varlığı bireyin metafizik gerilim yaşama isteğine de ket vurmuş, günümüz modern insanını farklı yollar aramaya sevk

⁸ “Geleneksel tıbbın yerine ana akım olmayan bir yaklaşım kullanılıyorsa ‘alternatif’ olarak kabul edilir.” (The National Center for Complementary and Integrative Health, 2021).

etmiştir. Bu bağlamda yeni çağ düşüncesi insanın ruhsal ve fiziksel tekâmül arayışı, holistik uyanış ve kişisel gelişim isteği; özel hayat, eğitim-öğretim ve çalışma hayatında başarılı olma isteği ile bireyin kendi özünü tanıma, yeterliliklerini ve sınırlılıklarını keşfetme yolcuğunda rehberlik etme, özünü değiştirme ve dönüştürme; maddi-manevi hastalıklarını iyileştirme vaadi taşımaktadır. Her geçen gün gelişen bilim ve teknolojiye rağmen insanın alternatif şifa arayışı geleneksel toplumlarda olduğu gibi modern toplumlarda da devam etmektedir. Geleneksel toplumda şifa için başvuru alan kişi “şifacı” ya da “hoca/üfürükçü” olduğu bilinen formel eğitimi ve uzmanlığı bulunmayan kişiler iken modern toplumda sekülerleşmenin de etkisiyle bu kişiler yerini eğitilmiş yeni nesil ruhbanlar, spiritüel danışmanlara bırakmıştır. Modern toplumların yeni dini yapılarında karşılaştığımız spiritüel danışmanlar, yeni tip ruhbanlar bireyleri etkisi altına alır ve yönlendirir. Bu anlamda yeni nesil düşünce felsefesi “din” gibi işleyen bir mekanizmaya benzer (Bourdieu, 2014: 158). Din gibi işleyen bu mekanizmanın yeni nesil şifacıları Batı-Doğu sentezli çeşitli terapiler, seanslar ve eğitimler vermektedir. Bu mekanizmalar iki tip kült halinde bütünleşir. İlk kategoriye "müşterili kültürler" oluştururken, takip eden kategori ise "seyircili kültürler"dir. Müşterili kültürlerde hem ürün veya hizmeti sunan hem de bu ürün veya hizmeti alan bireyler bulunmaktadır (Köse, 2011: 134). Bu bağlamda, yeni çağ akımını benimseyen terapi grupları müşterili kültlere örnek olarak verilebilir. Seyircili kültürler ise izleyicilere veya okuyuculara hitap eden taraftır. Bu kategoriye örnek olarak kitaplar, konferanslar, dergiler ve seminerler gibi unsurlar gösterilebilir. Bu bağlamda müşterili kültlere uygun pratiklerden ülkemizde en popüler olanlar ise şunlardır: EFT, Access Bars, Biyoenerji, Aile Dizimi (Aile Konstellasyonu), Reiki, Theata Healing, Şamanik Ritüeller, Transandantal Meditasyon, Mindfulness, Yoga ve Ayurveda, Melek Koçluğu, Ho'oponopono, Hipnomeditasyon ve Nümeroloji.

Sayıları ve isimleri her geçen gün değişerek artan yeni nesil şifa terapileri popüler kültürün de etkisiyle ana akıma yerleşmeyi başarmıştır. Yeni nesil şifalanma pratikleri özellikle sosyal medyada süregelen popülerliği sayesinde sosyal bilimcilerin dikkatlerini ve eleştirilerini de çekmeyi başardı. Sair eleştirilerden biri bu tezin temel sorusu olduğu üzere manevi eğilimlerin bireylerin gerçek sorunlarla yüzleşmek ve onlarla mücadele etme bilincinden uzaklaştırdığı fikriydi. Psikoterapist John Wellwood tarafından ilk kez 1984 yılında kullanılan "spiritüel bypass" terimi bazı insanların zorluklarla baş etmek yerine spiritüel uygulamalara sığınma eğilimini ifade etmek için kullanmıştır. Ona göre, kişiler bu

şekilde gerçek sorunlarından kaçınabilir ve bu da duygusal büyüme ve gerçek anlamda spiritüel gelişim için engel teşkil edebilir (Welwood, 2002: 30-33).

Bu araştırmanın konusu, geç modern dönemde bütüncül sağlığı desteklemek, akut ve kronik rahatsızlıkları iyileştirmek amacıyla uygulanan fiziksel ve ruhsal şifalanma pratiklerinin, atomize olmuş birey toplulukları tarafından toplumsal/kültürel normlar ile toplumsal/ekonomik eşitsizliklerden kaçış yolu olarak nasıl kullanıldığını incelemektedir. Araştırma, bu pratiklerin bireysel ve toplumsal düzeyde ne gibi etkileri olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, atomize olmuş birey topluluklarının bu pratikleri neden tercih ettiği, bu pratiklerin bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl bir anlam ifade ettiği ve bu pratiklerin toplumsal/kültürel normlar ile toplumsal/ekonomik eşitsizlikler üzerindeki etkileri araştırılacaktır. Araştırma, göstergeler ışığında gerçekleştirilecektir. Araştırmanın yöntemi göstergebilim olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, nitel veri toplama teknikleri kullanılacaktır. Nitel veri toplama teknikleri arasında görsel ve yazılı doküman analizi yer alacaktır. Göstergebilim(semiyotik), gösterge veya imgelerin yapılarını, işlevlerini ve ihtiva ettiği anlamları inceleyen bir disiplindir. Göstergebilim, sözsel ifadelerin yanı sıra görsel imgeler, sesler, jest ve sembollerin karşıladığı anlamları açığa çıkarmakta kullanılan en etkili yöntemlerden biridir. Göstergebilim yöntemi bir şeyin nasıl bir anlam taşıdığını, bu anlamın iletilişinde nasıl anlaşıldığı ve kültürler arası farklılıkları anlamak için kullanılır. Temelde işaretler üç ana bileşen içermektedir: bir nesne (referans), bir işaretleyici (gösterge) ve bu ikisi arasındaki ilişki (anlam). Göstergebilim ile bu bileşenler arasındaki ilişkiler anlamaya çalışılarak, bu ilişkilerin nasıl anlamlar taşıdığını ve toplumsal bağlamda nasıl değiştiğini anlamak için analizler yapılabilir. Özellikle iletişim, sanat, medya, felsefe, dilbilim ve kültürel çalışmalar alanında sıkça kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir. Göstergebilim, Charles Sanders Peirce (1982), Ferdinand de Saussure (1988), Roland Barthes (1994), Umberto Eco (1979) gibi düşünürlerin çalışmalarına dayanır. Ritüellerin şiirsel dokusu, ibadetlerin sembolik performansı, dini söylev/söylem/sözler ve pratikler geleneksel toplum ve modern toplum bağlamında gösterilir. Nesnelerin/olguların göstergebilim yardımıyla çözümlenmesi, tözün içkin öğelerini ve kutsal olanın güncel kültürle homojen halini ibraz eder. Bu halin ibrazı Yelle'nin (2013: 2) "dini haddizatında göstergesel bir olgu" olduğunu ortaya koyduğu çalışmayla paralellik izler. Kültürel öğelerle ilgili çalışmalarda, toplumsal göstergeler yapı sökülümüne uğrar. Barthes (2011: 68) yapı sökülümü aşamasında ortaya çıkan kutsal/dinsel anlamları da dikkate almaktadır. Örneğin; Çin kültüründe ejderha sembolü totem niteliğinde

bir öneme sahiptir. Ejderha aslında Çin'in su Tanrısıdır. Bu yüzden suyla, yağmurla, bereketle ve iktidarla ilişkilendirilir (Mackenzie, 1996: 55). Özetle kültür öğeleri bireyler arası iletişimde kullanılan belirli simgesel kodları içermektedir. Bu kodlar göstergebilim yöntemi ile çözülerek toplumsal normları, din ve geleneksel yapıları, içsel ve dışsal yapıları anlayarak yorumlamaya fayda sağlar.

Bourdieu (2016: 228) göstergebilimsel araçlarla dinin sadece kurumsal/teorik olarak varlığının araştırılmasından farklı olarak, toplum içinde açık veya gizli bulunduğu ya da form değiştirerek din gibi işleyen yapıları mercek altına alarak günümüz kültür sosyolojisini 'din sosyolojisi' olarak niteler. Modern toplumlarda sıkça karşılaştığımız psikanalistler, aile danışmanları, spiritüel danışman veya yaşam koçları gibi uzmanlar, ruhu tedavi etmek, acıları dindirmek, hastalıklara şifa yolunu göstermek amacıyla "büyü eylemi profesyonelleri" ya da "yeni tip ruhbanlar" (Bourdieu, 2014:158) bireyleri büyü altına alır ve onları yönlendirir. Aslında din gibi işleyen bir mekanizmaya dikkat çekilmektedir. Barthes ve Bourdieu'nun üzerinde durduğu "anlama arzusu", "kültür vurgusu" ve "eleştirelilik" öğeleri ile din sosyolojisi ve göstergebilimin yönteminin yaklaşması sağlanmıştır. Din sosyolojisi alanı içinde gelenekselden modern topluma geçişin kültür olgusundaki değişimi, sembollerin özellikleri ve dinin bu yapılanma içerisindeki yeri ile eleştirelilik süzgecinden geçirilerek analiz edilebilmesi her iki disiplin içinde mutlak faydalardan biridir.

1.2.2. Araştırmanın Amacı

Yukarıda ele alınan konu temelinde bu çalışmanın ana araştırma sorusu şöyle kurgulanmaktadır: Geç modern dönemde atomize olmuş birey toplulukları tarafından talep gören bütüncül şifalanma pratikleri, toplumsal/kültürel normlar ve toplumsal/ekonomik eşitsizlikler karşısında nasıl bir işlev görmektedir?

Bu araştırmanın merkezine geç modern dönemde birey toplulukları tarafından benimsenen fiziksel ve ruhsal şifalanma uygulamalarının, bütüncül sağlığı destekleme ve akut ile kronik rahatsızlıkları iyileştirme amacıyla nasıl kullanıldığının incelenmesi yerleştirilmiştir. **Bu bağlamda bu tezin amacı, söz konusu uygulamaların toplumsal ve kültürel normlardan kaçış yolu olarak nasıl işlev gördüğünün göstergebilim metoduyla anlama, çözümleme ve açıklamaktır.** Bu çözümleme ile bireyin günümüz dünyasında var olan sosyal ve kültürel eşitsizliklere yeni nesil şifalanma pratikleri yoluyla yok sayma edimini göstererek, kolektif bilinç ve örgütlenmeden nasıl kaçındıklarına dair göstergeler

aracılığıyla ışık tutulacaktır. Günümüz egosantrik bireylerinin, modernize edilmiş toplumsal yapı ve kurumların dejeneratif sonuçlarından yeni çağ şifa terapileri ile kaçışı, birey topluluklarını ‘sessizlik sarmalı’⁹ içinde neoliberalizmin sonsuz döngüsüne bırakmıştır. Bu araştırmanın sonunda popüler kültür ve medya iletişim ağlarının etkisiyle de yaygınlaşan yeni çağ pratiklerinin, toplumsal eşitsizlik ve toplumsal normların yeniden üretim sürecindeki işlevinin neoliberalizm kuramına yönelik eleştirilere katkı sunması hedeflenmektedir. Araştırmanın öngörülen sınırlılıkları şunlardır: En önemli kısıt, araştırma için tanınan sürenin kısa ve yetersiz olmasıdır. Diğer bir kısıt sosyal medyada kaldırılan içeriklere ve yazılı-görsel (basım) medyada geçmiş yayınlara ulaşamaması veya özel ve gizli verilere erişimin kısıtlanmış olmasıdır. Son olarak araştırmanın toplumsal düzeyde geçerlilik ve güvenilirlik gibi kıstaslarının test edilerek desteklenmesi amacıyla ileriki aşamada saha araştırmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Akademik literatürde yeni nesil din ve yeni nesil hareketler alanında (Bird, 1999: 81-100) İlahiyat Fakülteleri ve Enstitüleri tarafından yapılan çeşitli teolojik çalışmalar bulunmaktadır. Ülkemizde Yeni Çağ Şifalanma ve Yeni Dinsel Hareketler konusunun yakın tarihte araştırılmaya başlanmasıyla özellikle sosyoloji alanyazında az sayıda sosyo-kültürel çalışma bulunmaktadır. Bu tez hazırlanırken yararlanılan kaynaklardan ilki Kurtuluş Cengiz, Önder Küçükural ve Hande Gür’ün beraber hazırladıkları “‘Türkiye’ de Spiritüel Arayışlar Deizm, Yoga, Budizm, Meditasyon, Reiki vb.” isimli kitap çalışmasıdır (Cengiz et al., 2021). Diğer bir çalışma antropolog Christopher Dole’nin “‘Seküler Yaşam ve Şifacılık Modern Türkiye’de Kayıp ve Adanmışlık” kitabıdır (Dole, 2015). Ayrıca Elif Doğan’ın “‘Türkiye’de New Age hareketi: Şifacı grupların sosyo-ekonomik ve kültürel tabanı üzerine sosyolojik bir inceleme” başlıklı yüksek lisans tezi (Doğan, 2020) ve Şafak Başkaya’nın “‘Yeni çağ hareketi: Modern bir dinseliliğin sosyo-kültürel analizi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmalarıdır (Başkaya, 2006).

Bu çalışma geç modern çağda yeni çağ şifalanma pratiklerinin sembolleri, söz/söylem/söylev ve ritüellerini göstergebilim yöntemiyle anlamlandırarak, geleneksel kültürel/dini kodlarla nasıl benzeştirilip pekiştirildiğini anlamaya yardımcı olacaktır. Sonuç

⁹ Sessizlik veya diğer adıyla suskunluk sarmalı, 1964 yılında Neumann tarafından adlandırılmış ve daha sonra geliştirilmiş olan bir kuramıdır. Bu kuram, bireyin, gruptan dışlanmamak adına etrafını saran kamuoyu kanaatlerinden farklı olan tutumlarını, inançlarını, fikirlerini ve duygularını ifade etmekten kaçınarak, kendini baskın kanaatlerle uyumlu hale getirmesi veya bu yola mecbur kalmaktan kaynaklanan bir olguyu açıklamaktadır (Noelle-Neumann, 1998: 30-33).

olarak araştırmanın geç modern dönemde sekülerleşme kuramına yöneltilecek çeşitli eleştirilere katkı yapması hedeflenmektedir.

1.2.3. Araştırmanın Yöntemi

Ritüellerin şiirsel dokusu, ibadetlerin sembolik performansı, dini söylev/söylem/sözler ve pratikler geleneksel toplum ve modern toplum bağlamında gösterilir. Nesnelerin/olguların göstergebilim yardımıyla çözümlenmesi, tözün içkin öğelerini ve kutsal olanın güncel kültürle homojen halini ibraz eder. Barthes (1994) her türlü sosyal edimi göstergebilim tablasına koyduğu için genelde sosyoloji, özelde din sosyolojisi içinde kabul imkânı en fazla görünen çatı teorisyenlerden biridir. Kültürü inceleme nesnesi edinen Barthes'ın, iktidar yapılanmalarını kritik edinen lügati kayda değer bir katkı sunmaktadır. Barthes (2015: 64) için göstergebilime giriş, yaşamı anlama heyecanından beslenmektedir ki göstergebilim haddi zatında *“bir serüven veya başına gelen şeydir”* (Barthes, 2012: 14-15); fakat öznel değildir. Göstergeyi gösteren-gösterilen, dizim-dizge ve yan anlam-düz anlam gibi kavram çiftleriyle açıklayan Barthes (2012: 23-170) için, bir nesnenin görünen tarafı sesler, resimler, görüntüler, satırlar gibi her şey olurken; gösterilen ideoloji, fikir, değer yargılı düşünce gibi nesnenin zihinde tasarlanmış her halidir. Barthes'a (2012: 49) göre, her kullanım kendi göstergesine dönüşmektedir. Örneğin, "yağmurluk" nesnesinin kullanımı, yağmurdan korunma amacıyla gerçekleşse dahi, hava durumunu belirten bir göstergeyle ilişkilidir. Her toplum nesnelere kendi standartları, ölçüleri ve yaşam biçimlerine göre anlam yükler. Bu bağlamda, bir nesnenin anlam taşıyıcı olmaması olanaksızdır ve her nesne belirli bir anlam ile toplumsal bir bağlam içinde değerlendirilir.

Barthes, çözümleme sürecinde ise dört temel ilkeye bağlı kalmaktadır. Bu ilkelere sırasıyla biçimselleştirme, yayıncılık, çoğulluk ve işlemsellik denir ve bu prensipler, bir yapıtı anlamlandırmak için kullanılır. İlk aşamada, yapının biçimsel öğeleri detaylı bir şekilde incelenir. Ardından, ikinci aşamada metnin anlamı ve çağrışımları üzerinde odaklanılır. Üçüncü aşamada, metnin çağrıştırabileceği tüm olası anlamlar değerlendirilir. Son olarak, dördüncü evrede, metnin üç aşamada çözümlenmesini öngörerek bir değerlendirme yapılır. Bu ilkelere ve evrelere bağlı olarak, metin her açıdan anlamlandırılmış olur (Gökalp, 1998:364). Sonuç itibarıyla kültür öğeleri, analiz edildiği tüm çalışmalarda yapı-sökümüne uğramaktadır. Küresel çaptaki düşünceler; inanışlar, yargılar, değerler, semboller, kelimeler, kurumlar, normlar, gelenekler ve dil gibi unsurların bir araya gelerek oluşturduğu karmaşık bir organizma ile insanlığın kolektif bilinç ve toplumsal yapıyı etkileyen bir fenomen olarak

karşımıza çıkmaktadır. Bu unsurlar, dünya genelinde bireyler ve toplumlar arasında paylaşılan anlamlar ve anlam sistemleri oluşturarak, kültürel bağlamda birbirleriyle etkileşim içerisinde bulunabilmektedir. Bu dev organizma, içerisinde bir dizi hiyerarşik yapı, güç ilişkisi ve sosyal normları barındırarak toplumsal düzeni şekillendirir. Dünya genelinde bu unsurların etkileşimi, kültürel çeşitlilikleri ve toplumsal dinamikleri belirlerken, aynı zamanda sınırları çizilebilen ve sarsılabilen bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, insanların dünya görüşleri, kültürel değerleri ve toplumsal normları, küresel ölçekte etkileşimde bulunan bir dev organizmanın temel yapı taşları olarak kabul edilebilir. Özellikle kutsalın ayrıştırıcısı olarak göstergebilim yöntemi nitel yönelimli çalışmaların kaynağı olmaktadır. Bunun sonucu olarak din/inanç sosyolojisi disiplini içerisinde göstergebilimin kullanımı büyük avantajlar sağlamaktadır. Tüm bu göstergeler ışığında bu araştırmanın yöntemi göstergebilimsel analizdir. Araştırma **nitel yaklaşımla** sürdürülecektir. Araştırmada kullanılacak kaynaklardan bazıları ise şunlardır: Sosyal medya kanalları, çevrimiçi mesajlaşma uygulamaları içinde grup yazışmaları, kitle iletişim araçları, basılı yayın, görsel ve işitsel medya araçları, çevrimiçi yayın platformları. Araştırmanın veri analiz tekniği olarak **tematik analiz** seçilmiştir. Sırasıyla açık, eksenel kodlama yapılarak kategorilere ve temalara ulaşılması hedeflenmiştir. Erişilen temalar analiz bölümünde bulgularla birlikte sunulmaktadır.

1.3. Problem ve Alt Problemler

1.3.1. Temel Problem

Geç modern dönemde atomize olmuş birey toplulukları tarafından bütüncül şifalanma pratikleri, toplumsal/kültürel normlar ve toplumsal/ekonomik eşitsizlikler karşısında nasıl bir işlev görmektedir?

1.3.2. Alt Problemler

- Atomize olmuş birey toplulukları, bütüncül şifalanma pratiklerini neden tercih etmektedir?
- Bütüncül şifalanma pratikleri, atomize olmuş birey toplulukları için bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl bir anlam ifade etmektedir?
- Bütüncül şifalanma pratikleri, toplumsal/kültürel normlar ve toplumsal/ekonomik eşitsizlikler üzerinde nasıl bir etkiye sahiptir?
- Sosyoekonomik ve toplumsal eşitsizlik kodlarının yeni çağ şifalanma pratikleri ile yeniden inşası hangi göstergeler üzerinden gerçekleştirilmektedir?

- Neoliberal kültür ile yeni ağ şıfalanma pratiklerini aynı paydada buluşturan ortak özellikler nelerdir?
- Yeni ağ şıfalanma pratiklerinin zmlemesi, modernite ve neoliberalizm kuramına yöneltilen kritiklere nasıl katkıda bulunabilir?

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Veri Kaynakları

Bu araştırmanın veri kaynağı doküman analizi (belgesel kaynak taraması) tekniğidir. Disiplinler arası bir yaklaşımı temsil eden doküman analizi ve sosyoloji, felsefe, psikoloji, iletişim ve tarih gibi çeşitli disiplinlerin metodolojik çerçevelerinden beslenir. Bu konuda veri kaynaklarının çeşitlilik ve farklılık ihtiva etmesi araştırmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Bu teknik dokümanlardaki görseller ve sembollerle beraber politik, dini, sanatsal ve bilimsel söylemlere, dildeki kavramlara ve dilbilimsel özelliklere odaklanarak geniş bir konu yelpazesi içinde çeşitli inceleme alanlarını kapsar. Yalnızca metinlere değil aynı zamanda sembollere, geleneklere, normlara, ifadelere, şekillere, jargonlara ve disiplinlere odaklanarak çeşitli hiyerarşik güç ilişkilerini açığa çıkarır. Bu yaklaşım metnin ve sembollerin yalnızca görünür yüzüyle değil aynı zamanda altındaki derin anlamla ilgilenerek (kelimenin, cümlelerin ve metnin ötesindeki anlamı araştırma) metni oluşturanın niyetini çözümüleme amacını taşır. Doküman analizi metinle ilgili her şeyi anlamak için gerekli olan bilgileri içerir. Yazıldığı döneme ait özellikler, işlevler ve kişilerin kullandığı dilin yapısal özellikleri gibi faktörler bu analiz içinde önemli bir yer tutar. Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taramasını içeren doküman analizi görsel, işitsel, yazılı ve dijital belgeleri sistemli bir biçimde düzenleyerek araştırmanın bütünlüğünü sağlar. Bu analitik yöntem araştırmacıya zaman ve kaynakların etkin kullanımı konusunda avantaj sağlarken incelenen olgu ve olayların öncelik sıralamasını, veri kaynaklarının sınıflandırılmasını ve yeni veri setlerinin oluşturulmasını kolaylaştırır (Baxter & Jack, 2008: 551-555). **Veri analiz tekniği olarak tematik analiz seçilmiştir.** Sonuç olarak veri kaynaklarından toplanan veriler işlenir, kodlanacak ve bu kodlar kendi aralarında kategorilendirilerek temalara ulaşılacaktır. Doküman analizi tekniği için kullanılacak veri kaynakları ise şunlardır: yazılı, basılı yaygın medya araçları (gazete, dergi, magazin, makale, kitap), yaygın sosyal medya uygulamaları (Instagram, YouTube, X, Tik Tok, Facebook, vb.), dijital çevrimiçi yayın platformları (Netflix, Disney, Exxen, Amazon Prime, Blu Tv, vb.), online veri tabanı (web siteleri, bloglar, forumlar, vb.), çevrimiçi mesajlaşma uygulamaları (WhatsApp, Telegram, vb.). Çevrimiçi medya kaynakları güncel veriler sunması, kolay ulaşılabilir olması, çeşitlilik sunması, internet sağlayıcıları veya üçüncü kişilerin verileri çarpıtamama gibi oldukça avantajlı yönlerinden dolayı tercih edilmiştir.

2.2. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları, kısıtlı kaynaklar (özel ve gizli verilere erişimin kısıtlılığı) veya kaldırılan içeriklere ulaşmanın engellenmiş olmasıdır. Araştırma için verilen sürenin yetersiz olması dolasıyla olası yanlılık durumu olabilir. Sosyal bilimlerin değer yanlılık meselesini aşmak için analiz boyunca değerlendirme bağımsızlığı ilkesi benimsenmiştir. Yine de elde edilen bulguların toplumsal etkileşim düzeyinde geçerliliğinin ölçümüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden bu çalışma için ileriki safhalarda saha araştırması yapılması gerekmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE ANALİZİ

Bu çalışma kapsamında Türkiye özelinde popüler ve yaygın olarak sosyal medya ile online platformlarda yüksek takipçisi bulunan dört kişisel yaşam koçu/şifa terapistinin sosyal medya gönderileri incelenmiştir. Bu kapsamda Ocak 2023-Mart 2024 tarihleri arasında elde edilen kaynaklardan veriler alınmıştır. Buna göre; 92 Instagram gönderisi, 8 Facebook grup paylaşımı, 23 YouTube videosu veri kaynağı olarak ele alınmıştır. TV kanallarında yapılan program arşivlerine YouTube kanalıyla ulaşılmaya çalışılmıştır. Yaygın ve sosyal medya kaynakları güncel verilerin gerçek zamanlı erişime açık olma potansiyeli bulunması nedeniyle tercih edilmiştir. Bu veriler bireylerin şahsi verileri olması nedeniyle araştırma şirketleri ve diğer potansiyel önyargılardan arındırılmış bir şekilde sunulmaktadır. Böylece veri sağlayıcıları verilere kendi yorumlarını katamamakta ve verileri çarpıtamamaktadır. Sonuçta kaynakların güvenilirliği artmaktadır. İnteraktif ve güncel veri kaynakları olması nedeniyle aktif olarak kaynağa entegre olmuş bir topluluktan doğal olarak veri toplama imkânı sunulmaktadır. Bu imkân sayesinde araştırmanın veri kaynağının geçerliliği artmaktadır. Son olarak sosyal medya kaynaklarında hedef kitleye odaklı, tanımlanmış, seçili ve kısıtlı bir kullanıcı profili sunulmaktadır. Bu durum kaynak veriye ulaşmayı kolaylaştırarak, verilerin hızlı ve doğru kullanımına fayda sağlamaktadır.

Sosyal medya, çevrimiçi medya ve yazılı-görsel basın kaynaklarından toplanan veriler ışığında, Doğu ve Batı kökenli inançların sentezlenmesiyle oluşturulan yeni nesil şifa pratiklerindeki talep dalgasının kişisel gelişim ve ekonomik ilişkiler çemberinde geliştiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda ulaşılan kodlar kategorilendirilerek 3 tema elde edilmiştir. Elde edilen birinci tema ‘Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği’dir. İkinci tema ‘Neoliberal Kültürün Aktarımı’ ve üçüncü tema ise ‘Eklektizm ve Senkretizmdir.

Şifacı veya uzmanlar bireysel hastalıkların destekleyici terapisi için birebir ücretli danışmanlık hizmetlerini uygun görmektedir. Kişisel verilerin gizliliği kapsamında bu seansların reelde nasıl yapıldığı ve sonuçlandığına dair bilgilere ulaşmak oldukça zordur. Bu konu daha kapsamlı ve detaylı araştırmalarda ele alınabilir. Uzmanlar hastalıklar ile ilgili genel geçer denebilecek sadece temel düzeyde bilgileri kamuya açıklamaktadır. Ayrıca terapi sonuçlarının geri bildirimi ve tanıtımı için danışan rızası ve anlatımıyla memnuniyet paylaşımları yapıldığı gözlenmiştir. Bunun dışındaki yayınlar genele hitap eden danışmanlık ve toplu terapi seanslarıdır. Veri kaynağı taramalarında platform kitlelerinin ekonomik gelir, yaş, cinsiyet, eğitim, statü gibi toplumsal sınıf ve yapılara göre şekillendiği dikkat çekmiştir. Buna göre Tik Tok uygulamasında yeni nesil şifa terapilerinde veri kaynağı oldukça

sınırlıdır. Var olan Tik Tok hesaplarının ise yabancı uygulayıcılar üzerinden, paylaşımların tekrar kullanımı ile etkileşim almaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Facebook uygulamasında şifacıların bireysel hesaplarındaki aktivite ve etkileşimin düşük olduğu; genellikle uygulayıcıların ortak olarak kurduğu bazı kapalı gruplar olduğu gözlemlenmiştir. Bu gruplar dışında bireysel kullanıcıların hastalarına dua istemek, başka hastalara dua etmek, kutsal kitaptan sureler okumak/dağıtmak ve vird¹⁰ çekmek için kurdukları gruplar bulunmaktadır. Ayrıca geleneksel ve tamamlayıcı tıp ile ilgili bilgi ve aktarımlarının yapıldığı; çeşitli aromaterapi, homeopati ve refleksoloji gibi alanlarda uzman bilgi paylaşımlarının yapıldığı gruplara denk gelinmiştir. Facebook uygulamasını kullanan kullanıcı kitlesinin çoğunlukla ileri yaş gruplarından oluşması, bu platformda yeni nesil şifa terapileri veya terapistlerine olan ilginin az olmasının bir nedeni olarak değerlendirilmektedir. Instagram ve Youtube uygulamalarında ise yeni nesil şifa terapistlerinin çok daha aktif olduğu; burada bulunan kitlenin platformlarda yapılan paylaşımlara beğeni, yorum ve izlenme oranları üzerinden daha fazla etkileşim verdiği gözlenmiştir. Bu durumun platformları kullanan kitlenin sosyo-ekonomik tercihleri doğrultusunda, internet ve uygulama algoritmaları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Özetle günümüz modern dönem bireyleri sosyal ve dijital medya kanallarını kullanarak, zihinsel ve fiziksel sağlık sorunlarına çözüm arayışında bulunmak, modern yaşamın getirdiği stresle başa çıkma becerisini geliştirmek, sosyal çevre ve toplumsal ilişkilerinde etkin olabilmek, maddi ve ekonomik zorlukları aşabilmek, manevi anlam arayışlarını tatmin etmek, geleneksel yapıların ve cinsiyet normlarının yol açtığı baskı ve değersizlik hissinden kurtulmak gibi sebeplerden dolayı yeni nesil şifa uygulamalarına yönelmektedirler.

Mevcut araştırmada doküman analizi yapmak amacıyla 4 yeni nesil şifa terapisti veri kaynağı olarak tercih edilmiştir. Bu kaynaklar ülkemiz genelinde popüler olan, en büyük ve en yaygın kitap mağazaları ve sitelerde yüksek tirajları bulunan, çokça uzman görüş ve terapilerine başvuru yapılan, sosyal medyada yüksek takipçili ve ulusal yayın kanallarında isimlerine ve yüzlerine sıklıkla rastlanılan kişilerden seçilmiştir. Bu kişilerin isimleri KVKK kapsamında kişisel verilerin korunması ve araştırmanın etik kaygılardan arındırılması amacıyla anonim isim verilerek tanımlanmıştır.¹¹

¹⁰ TDV İslam Ansiklopedisi internet sitesinde 'vird' kelimesinin tanımı şu şekildedir: *"Allah'a yaklaşmak için belirli zamanda ve belli miktarda yapılan ibadet, dua ve zikri ifade eden tasavvuf terimi."* (VİRD- TDV İslâm Ansiklopedisi, n.d.).

¹¹ *"Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliğini, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliğini, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih,*

Dijital araştırmalar araştırmacılara pek çok yeni fırsatlar sunduğu gibi pek çok yeni tartışmayı da beraberinde getirmekte, dijital alanda araştırma yürütenlerin de benimsemesi gereken etik kodlar olduğu ele alınmaktadır (Costa & Condie, 2018). Sosyal medya araştırmalarının nesne konumundaki metinlerden mi yoksa birer aktör olarak insanlardan mı toplanan verilerle yrtldğu üzerine bir etik tartışma sürmektedir (Samuel & Buchanan, 2020: 1). Bu nedenle sosyal medya araştırmalarında da mahremiyet haklarını gözetmek gerekmektedir. İlgili metodoloji literatüründe her ne kadar sosyal medya hesapları kamuya açık olsa da kullanıcıların gizliliğini korumak için verilerin anonimleştirilmesi ve bireylerin tanınamaz hale getirilmesi önerilmektedir (Breuer et al., 2020: 2067). Böylelikle hem açık kaynaklar üzerinden kolaylıkla analiz gerçekleştirilebilir hem de hesap sahiplerinin kişilik haklarına yönelik olası bir ihlal engellenmiş olur. Araştırma kapsamında yeni nesil şifa pratiklerine ilgi gösteren takipçilerin kullandığı sosyal medya uygulamaları taranarak Türkiye'de bu alanda çalışma yürütüp paylaşımlarda bulunan ve en çok takipçi ve etkileşime sahip dört yeni nesil şifa uzmanı seçilmiştir. Bu kişiler Güneş, Venüs, Merkür ve Mars adlarıyla anonimleştirilerek aşağıda analiz edilmiş ve kişileri tanıtıcı bilgiler etik kaygılar nedeniyle en aza indirilmiştir

Doküman analizinde incelemek üzere ele alınan yaşam kou/şifa terapisti veri kaynaklarından ilkinde müstear olarak 'Güneş' ismi verilmiştir. 60 yaşında ve kadın olan Güneş, doktorasını tamamladıktan sonra aldığı şifacılık eğitimleri ile yaklaşık 11 yıldır şifa terapistliği yaptığını belirtmektedir. Instagram uygulamasındaki profilinde kendisini yazar ve kuantum master/ ko olarak tanıtmakta ve uzmanı olduğu JAAS, Theta Healing, sarkaç, metatron terapi, usui reiki, Access Bars, NLP, kahkaha yoga, kristal bilinç gibi yenil nesil şifa uygulamalarını tanıtmaktadır. şahsi internet sitesinde eş zamanlı olarak sosyal medya paylaşımları ile deneme niteliğinde yazıları bulunmaktadır. Bu sayfada çoğunlukla verdiği eğitimlerin planları ile yazdığı kitapların tanıtımları göze çarpmaktadır. Güneş'in sosyal medya paylaşımları ise tek bir merkezden yönetilmekte; Facebook, Instagram ve YouTube sayfalarında paylaşımların birebir birbirini takip ettiği görülmektedir. İncelenen verilerin birbirini destekler nitelikte tekrarlandığı görülmüş, yüzlerce gönderi arasından en çok etkileşim alan paylaşımlar veri kaynağı olarak tercih edilmiştir. Güneş'in uzman bir görünüme sahip olduğu; kütüphane görüntüsü, arka fonda alan klasik müzik ve giyim kuşamına zen göstererek bu uzman görünümünü desteklediği görülmektedir. Sevecen,

güler yüzlü ve samimi konuşma tarzı ile evinden yaptığı paylaşımlar, performatif sevgi gösterisi üzerinden alıcılar ile kurmaya çalıştığı bir bağ olarak görünmektedir. Ayrıca konuşmalarında sıklıkla frekans, kuantum, enerji, titreşim, sekans, imgelem gibi yeni nesil kavramların kullanıldığı dikkat çekmektedir. Meditasyon, olumlamalar ve ritüeller yoluyla bireylerin hayatındaki sıkıntıların giderileceği; istek ve arzularına kavuşmanın çok basit olduğu görüşlerini sık sık dile getirmesi olumluluk çabasına dikkat çekmektedir. Bir asistanı olduğu ve çevrimiçi yazışma uygulaması üzerinden verdiği eğitimler için randevu alınabileceğini sıklıkla hatırlatmakta; burada alıcılarla olan ilişkinin kurumsallıkla sürdürülebildiği göze çarpmaktadır. Güneş'in paylaşımlarında şifalanma terapileri fiziksel ve zihinsel hastalıklar yerine maddesel çıkar odaklı, para, aşk, evlilik, sevgili, ev, yazlık, yat sahibi olmak için yapılan ritüeller ile bunlara engel olan blokaj, lanet, nazar, büyü, atalardan gelen kodlardan şifalanma için uygulanmaktadır. Bu şifalanma ritüelleri için çoğunlukla kullanılan bazı soyut ve somut materyaller para, kâğıt, mum, anahtar, su, tuz, defne yaprağı, tarçın, şaman davulu, runeler, pirinç ve bazı madenlerden yapılmış pandüller, özel taşlar, kutsal şekil ve görüntüler, mantralar ve çeşitli sayı sekansları olduğu görülmektedir. Tüm bu materyaller yeni nesil şifa terapilerinde irrasyonel/büyüsel öğelerin şifalanma aracı olarak kullanıldığının göstergeleridir. Yeni nesil şifalanma uzmanlarının yeni medya araçlarında yaptıkları paylaşımlarda takipçilerine çıkar odaklı rasyonel davranışı destekleyen tavsiye ve formüller sunduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında veri kaynağı olarak incelenen ikinci müstear isim ise Venüs'tür. Venüs 40 yaşında ve kadındır. Şahsi internet sitesinde kendisini NLP Uzmanı & Bilinçaltı Eğitmeni olarak tanıtmaktadır. Venüs 2 ayrı üniversite mezunudur ve 8 yıldır şifa terapistiği alanında çalışmalar yürütmektedir. Üniversite yıllarında kişisel gelişim ve psikoloji gibi alanlara merakı olduğunu, bu sebeple çalışma alanlarını bu sektörlere yönelttiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda yerel radyolarda kişisel gelişim programları hazırlayıp sunmuş olmasına rağmen psikoloji, PDR veya kişisel gelişim alanlarına dair formel eğitimi bulunduğu bilgisine ulaşamamıştır. Bilinçaltı eğitimleri ve kuantum fiziği araştırmaları yaparak bu alanlarda eğitim aldığından bahsetmektedir. Bu alan ile ilgili herhangi bir formel eğitim bilgisine rastlanılmayan Venüs'ün spiritüel alanlar ile ilgili konularda da Kur'an-ı Kerim temelli eğitimler verdiği ifade edilmektedir. Hedef kitlesini muhafazakâr/dindar kadınların oluşturduğu WhatsApp ve Telegram grupları üzerinden binlerce kadına ulaştığını iddia etmektedir. Ayrıca seminer ve eğitimlerinin sadece kadınlara verildiği ifade edilmektedir. Kendi özel sistemini geliştirerek 'bilinçaltı temizliği' eğitimi

verdiği ve sosyoloji alanında uzmanlık eğitimine devam ettiği belirtilmektedir. Venüs'ün kurucusu olduğu akademinin kadınlara özel kurduğu kapalı telegram hesabında kendisine ait özel konuşmalar ve videolarının paylaşılmasının yanı sıra belirli gün ve saatlerde kullanıcıların soru sormasına izin verilerek geribildirim almaya çalıştığı görülmektedir. Kişisel internet sitesinde verdiği eğitimler ve seminerlere ek olarak yüksek ve geniş fiyat skalasında ücretlendirilmiş özel seans ve 'işini kur' gibi hizmetlerin satışı da yapılmaktadır. Kullanıcıların ilgili grupta, iş, aile, ilişkiler, bedensel ve zihinsel sağlık sorunları gibi günlük rutinlerine dair sorular sorduğu ve bunların yanı sıra nafaka davalarındaki engellerin okuması (sebebi), blokajı ve nasıl çözülebileceği gibi maddi çıkar odaklı konuların gündeme geldiği gözlemlenmektedir.

Araştırma boyunca verilerinden faydalanılan üçüncü müstezar isim ise Merkür'dür. Merkür 50 yaşında ve kadındır. Üniversite mezunudur, klinik aromaterapisttir ve aldığı şifa eğitimlerinden sonra 18 yıldır bu alanda çalışmalar yürüttüğünü ifade etmektedir. Çeşitli TV kanallarında moda, spor, güzellik, sanat, kültür ve sağlık konuları üzerine program yapımcısı ve sunuculuğu yapmıştır. Klinik aromaterapi ve parfümeri eğitimleri aldıktan sonra kendi aromaterapi markasını kurarak bu alanda ticari faaliyetlerini sürdürmüştür. Çeşitli yayın kanallarında, dergilerde ve özellikle sosyal medyada sağlıklı yaşam, şifa metotları ve güzellikle ilgili bilgilerini paylaşmaktadır. Kişisel Instagram sayfasında kendisini yazar, eğitmen olarak tanıtmaktadır. Kişisel gelişim, PDR veya psikoloji alanlarında formel eğitim bilgisine ulaşamayan Merkür, kendi şifa sistemini geliştirdiğini ve çalışmalarını bu sistem üzerinden devam ettirdiğini sıkça dile getirmektedir. Özellikle son dönemde oldukça popüler olan 'kuantum düşüncesi' üzerine çalışmalarını geliştirmiştir. Bu amaçla yazdığı birkaç kitabı bulunmaktadır. Videolarında Çin'de bütüncül şifa üzerine eğitimler aldığına da sıklıkla değinmektedir. Fakat aldığı eğitimleri veren kurumlar, içerikler ve geçerlilikleri hakkında herhangi bir veri bilgisi paylaşmamaktadır. Kişisel web-sitesinde ise bütüncül sağlığa yönelik blog köşesi, astroloji, güzellik, ebeveynlik, çocuk psikolojisi gibi bölümlerle ilgili çeşitli video ve yazılar bulunmaktadır. Tıp doktorlarından psikologlara, kişisel antrenörden yogiye, öğretmenden astroloğa, aromaterapistten diyetisyene, mühendisten spiritüel koça kadar ortak ilgi alanları yeni nesil şifa terapileri olan ancak birbirinden farklı eğitim ve alanlarda faaliyet gösteren onlarca kişinin yazılarının bulunduğu blog köşesi Merkür'ün sağlıkta bütüncül bakış ve yöntemine dikkat çeken önemli göstergelerden biri olarak görünmektedir.

Araştırma kapsamında verilerine başvuru alan dördüncü isim ise Mars'tır. Mars, 49 yaşında, yüksek lisans mezunudur. Mühendis, NLP (Nöro Linguistik Programlama) danışmanı ve yazardır. Lise ve üniversite eğitimini Amerika Birleşik Devleti'nde tamamlamıştır. Daha sonra Türkiye'ye dönerek yüksek lisans derecesini almıştır. Formel eğitim sürecinde kişisel gelişim ve insan psikolojisi alanında araştırmalara başlamıştır. 1994 yılından itibaren beyinin işlevi ile ruhsal ve bedensel sağlık arasındaki ilişkiyi inceleyen Mars, çeşitli yöntemlerin bir arada kullanılmasını sağladığını iddia ettiği kendi şifa sistemini geliştirmiştir. Mars'a göre, ruhsal ve bedensel bozuklukların kökeni çocukluk döneminde yatıyor olabilir. Dolayısıyla nedeni belirlenemeyen bedensel ve ruhsal problemler için bilinçaltına yoğunlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Bilinçaltında yaşanan travmaların tespit edilip gün yüzüne çıkarılması ve uygun tedavi yöntemleriyle bu travmaların silinmesi gerektiği görüşündedir. 2011 yılında kaleme aldığı kitabın çok satanlar listesine girmesinin ardından, birçok ünlü kişinin fobilerini yenmesine yardımcı olduğunu ve kitabını okuyanların yaşamlarının değişeceğini iddia etmektedir. Mars, kişisel gelişim ve şifa terapileri üzerine seminerler vermeye ve konuyla ilişkili kişisel gelişim kitapları yazmaya devam etmektedir. Çeşitli uzmanlık alanlarından oluşturulan psikoterapi ekibini yönetmekte ve seminerler düzenlemektedir.

Çalışma kapsamında 114 kaynaktan elde edilen veriler kodlanıp, kategorilendirilerek temalara ulaşılmıştır. Analiz sırasında ulaşılan kodlar bütünsellik, şifa olgusunun ontolojik değişimi, beden sunumu, girişimcilik, birey kültürü, bilimsel destek arayışı, uzman görünümü, irrasyonellik, sevgiye dayalı duygusal performans, modern tıp eleştirisi, gösteri toplumu, iktidar kodları, anti-kollektivist söylem, rıza inşası, evrensellik, yeni çağ söylemi, çıkar odaklılık, büyüsel yetkinlik iddiası, ilişkinin kurumsal eğitimle sürdürülmesi, sentetik inançlar, eklektik inançlar gibi kategorilerde birleştirilmiştir. Bu kategoriler ile 'Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği', 'Neoliberal Kültür Aktarımı' ve 'Eklektisizm ve Senktretizm' başlıklı 3 temaya ulaşılmıştır.

3.1.Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği

Şifa kavramı, genellikle bedensel veya ruhsal iyileşme süreci olarak kabul edilmektedir. Ancak bu çalışma kapsamında çevrimiçi kaynaklara dair yürütülen analizler, yeni nesil şifalanma pratiklerinin şifanın sağaltım yönüne daha az vurgu yaptığını göstermektedir. Araştırma süresince yeni nesil şifalanma pratiklerinde çıkar odaklı davranışların yaygın olduğu gözlemlenmiştir. Bu gaye ile bu tema altında öncelikle çıkar

odaklı davranışın sosyolojik analizi yapılmakta ardı sıra yeni nesil şifacılarının söyleminde bu davranış tipini açığa çıkaran bulgular serimlenmektedir.

Sosyal gerçekliğe dair analizin temel birimini sosyal eylem olarak işaret eden kurucu sosyolog Max Weber (2018: 132) sosyal eylemin dört ideal tipi olduğunu belirtir: geleneksel, duygusal, araç-rasyonel ve değer-rasyonel eylem. Rasyonel eylem tipleri çıkarlara seslenmektedir. Weber, modernizasyonu bilim küresinin sosyal hayata egemen olması ve gündelik hayatın rasyonelleşmesi olarak kavrar (Schroeder, 1996: 32, 44). Modern dünyada geleneksel dünyadan farklı olarak dinin sağladığı bütünlüklü bakış kaybolur. Bunun yerini çıkar odaklı davranış alır. Yeni nesil şifa terapilerinde din ve inanç fenomenlerinin çıkar odaklı davranış tiyolojilerine sıklıkla rastlanılmaktadır. Rasyonel araç ve eylemin dışında büyüsel (irrasyonel) inançlar ve rivayetlere referans verildiğinde yapılan edimler de rasyoneldir. Modern dönemde dinin sağladığı bütüncül bakış açısının yerini çıkar odaklı davranışın almasının en belirgin aracı paradır. Weber (2018: 223) paranın çıkarlar mücadelesindeki hesap aracı olduğunu ifade eder. Benzer bir biçimde Georg Simmel (2018: 302-320) para ekonomisinin gelişimi ile bireyciliğin ve bencilliğin gelişimi arasındaki ilişkiyi irdeler. Para bir şeyler üzerinde hakimiyet kurmanın, güç mücadelesinin ve çıkarların aracıdır. Simmel, paranın ahlaki nitelikleri sebebiyle dinsel duygu ile derin bir çelişki içinde olduğunu varsayarak, Katolik Kilisesi'nin faize olan antipatisini bu tezle açıklar (Cizreli & Üstün: 77). Simmel'e (2018, 90-91: 135) göre, belirli malların fiyatının yükseldiği durumlarda diğer malların fiyatlarının da yükselmesi veya paranın arzı arttığında malların fiyatlarının artması paranın kendi başına bir değeri olmadığı tezini kanıtlar niteliktedir. Değeri olmayan bir şeye değer biçilmesi ve her türlü maddi ve manevi kültürel ürünün para aracılığıyla ölçülmeye çalışılması kaçınılmaz olarak ahlaki erozyona yol açabilir. Simmel'e (2015: 301-311) göre dinsel duygu, bireyciliği aşarak birliği sağlar, fedakarlığı ve cömertliği teşvik eder. O halde para odaklı davranışın ve paranın temsilinde çıkar odaklı davranışın dinsel duygu ve onunla birlikte anlamlı ilişkilerle çelişki içinde olduğu ifade edilebilir.

Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği

Çıkar Odaklılık
İrrasyonelite
Rasyonelite
Birey Kültü
Şifa Olgusunun Ontolojik Değişimi
Büyüsel Yetkinlik
Bilimsel Destek Arayışı
Performatif Sunum
Uzman Görünümü

Şekil 1. Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği

Günümüz şifa terapistleri, uzman görüşü olarak destek aldıkları kadim bilgiler ve dini öğretiler, kullandıkları geleneksel yöntemler, folklorik ve performatif ritüeller, halka mal olmuş geneli anonim ama özelde kaynağının ilahi bir ışık/ilim/duru görü/astral/meditatif (tefekkür) olduğu iddia edilen manevi reçeteler için; rahatsızlığın durumu, çeşidi ve tercih edilen terapi yöntemine göre yüksek meblağlara ulaşan ücretler talep etmektedirler. Bu durumu ise doğanın yasalarında bulunan ‘alma-verme dengesi’ ile açıklamaktadırlar. Merkür’e göre yapılan terapi ve danışmanlıklar karşılığında maddi/manevi ücret alınmadığında doğanın alma-verme dengesindeki enerji bozularak, gerekli şifa enerjisi akışı oluşmamaktadır. Alma-verme dengesinin bozulmaması ve akışın devamı için gerekli ücretler, kıymetli materyaller dahil çeşitli metalar, para vb. maddi olabildiği gibi; çeşitli manevi hediyeler, güzel sözler, dua, teşekkür vb. gibi manevi de olabilmektedir. Bugünün yeni nesil şifa terapistleri, sundukları terapötik hizmetler karşılığında çalışma saatlerine bağlı olarak belirlenmiş ücretler talep etmektedirler. Danışanlara sunulan terapötik hizmetler dışında ücretli sertifikalı eğitimler ve seminerler de verilmektedir. Genellikle Hindistan, Çin veya Amerika kökenli popüler şifa uygulamalarının ücretleri ülkemizde dolar bazında belirlenmiş olup, bu uygulamaların eğitimleri de dolar üzerinden ücretlendirilmektedir. İsim ve kullanım hakkı patentli olan bu uygulamalardan bazıları şunlardır: Gary Douglas’ın kurucusu olduğu Access Bars, Vianna Stibal’in kurucusu olduğu Theta Healing, Jean Adrianne’nin kurduğu J.A.S.S., Roger Callahan’ın keşfedip, Gary Craig’ın sistemleştirdiği E.F.T., Mikao Usui’nin kurduğu Reiki ve Jon Kabat Zinn’nin kurucusu olduğu Mindfulness. Bu eğitimler küresel çapta verilmekte olup belirli seviyeleri, ücretleri ve standartları bulunmaktadır.

Çevrimiçi kaynaklar üzerinde bu tez kapsamında yürütülen analiz yeni nesil şifalanma pratiklerinin şifanın sağaltım yönüne daha az vurgu yaptığı görülmektedir. Amaç odaklı rasyonel davranış sosyolog Max Weber'in modern toplumu analiz ederken kullandığı eylem ideal tiplerden biridir. Weber'e göre modern çağda rasyonel davranış egemen olmaktadır. Yeni nesil şifalanma pratiklerinde çıkar odaklı davranış yaygın görülmektedir. Ne var ki bu tip bir rasyonel amaç rasyonel araçlarla pekiştirilmemektedir. Amaçlar rasyonel iken araçlar irrasyoneldir. Melek koçluğu eğitimini örnek verecek olursak; eğitim sonucunda, 'meleklerin bizlere sunduğu desteğin farkına vararak bu enerjiyle yaşam döngümüzün nasıl değiştiğine tanık olmak, ilahi boyuttaki mesajları doğru anlayıp hayatımıza nasıl entegre edeceğimizi öğrenmek, baş melekler ve melek enerjisi ile tanışarak meleklerimizden rehberlik almanın yöntemlerini öğrenmek' gibi amaçlardan bahsedilmektedir. Melek koçluğu eğitimlerinde 'meleklerin rehberliğinde geçmiş yaşam şifalandırması uygulaması, bolluk, bereket, aşk, ilişkiler, kariyer, iş, huzur gibi konularda meleklerle birlikte çalışarak negatif bağların kesilmesi, aura arındırma ve şifalandırma tekniklerini uygulama' gibi dinsel unsurlar araçsallaştırılarak kullanılmaktadır. Güneş'in uyguladığı ritüellerde de rasyonel-irrasyonel kodlara sıklıkla rastlanmaktadır. Örnek vermek gerekirse 'ev, araba, yat, şans, terfi, iş, yazlık, banka hesabına yüklü miktarda paranın yatması, ailenin milyarder olmak, her gittiği yerde el üstünde tutulmak, hayatının aşkını bulmak' gibi amaçlar için gönderi sahibi paylaşımının altına *"Dilek enerjisini aktive ediyorum ve hayatımda olmasını istediğim her şeyin sahibi olmayı hayatıma davet ediyorum. Haydi evren bana mucizelerini göster yazın dileğinizi dileyin dilek yazarak mühürleyin ve bu enerjinin aktive olmasını istediğiniz tüm arkadaşlarınızı etiketleyin ki enerji yükselerek hepimizi sarıp sarmalsın"* ifadesi ile bireylerin rasyonel amaçlarına bir çıkış yolu sunarken, hesap etkileşimini yükseltmek amacıyla takipçilerini paylaştığı gönderiye yorum ve etiket yapmaya yönlendirmektedir. En yüksek izlenme oranına sahip (5 milyon) bir diğer paylaşımında genel olarak şunları ifade etmektedir: Bir miktar tuz 3 gece yatak altında bekletildikten sonra bir poşete koyularak uzak bir semtteki çöpe atılır. Böylece kişilerin üzerindeki ağırlıklardan, negatiflikten, işlerin tıkanıklıklarından, mutsuzluktan kurtulacağı düşünülmektedir. Tuz, poşet, çöp gibi irrasyonel araçlar rasyonel amaçlar için kullanılabilir. Veya şaman davulu ile meditasyon yapıldığında dileklerin gerçek olacağına inanmak gibi irrasyonel davranışların devamında rasyonel sonuçlar beklenmektedir. Bu tip davranış Weber'de büyü küresi içerisinde yorumlanmaktadır.

Amaç odaklı rasyonel davranış örneklerine Merkür'ün paylaşımlarında sıklıkla rastlanmaktadır. Çeşitli olumlamalar, mantralar ve niyetler ile yapılan irrasyonel davranışlar sonucunda çıkar odaklı rasyonel amaç hedeflenmektedir. Merkür, bolluk-bereketi artırmanın, villa, yazlık, sağlık, neşe ve zenginlik sahibi olmanın kaynağının kuantum bilince yükselmek olduğunu sıklıkla dile getirmektedir. 'Kuantum dolanıklığı, eş zamanlılık, gözlemci etkisi, çekim yasası, tekabül yasası gibi temel yasa ve kuantum mekaniği kuram ve teorilerinin, herkesin anlayacağı şekilde formüller, teknikler ve sistemlerle kurgulandığı bu tezahür kitabıyla kıtlık ve ayrılık bilinci kodlarını aşacağız, negatif inanç ve alışkanlıkları geride bırakacağız, korku ve kaygı frekansını kalıcı olarak sevgi ve bolluk frekansıyla değiştireceğiz' gibi ifadelerle bilimsel destek ararken; geliştirdiği sistemin bireylerin amaçlarına yapacağı hizmeti tarif ederken yazarı olduğu kitabın da pazarlamasını yapmaktadır. Bunlar ve benzeri örneklerle çıkar amaçlı rasyonel davranış kalıplarına yeni nesil şifa pratiklerinin analizinde sıklıkla rastlanmaktadır.

Frankfurt ekolü düşünürlerinden Max Horkheimer (1998) modernliğin doğasını analiz etmek için öznel akıl ile nesnel akıl arasındaki çelişkiyi öne çıkarmaktadır. Öznel akıl erdemlerle değil öznel kazanç ve çıkarlarla ilgilidir. Öznel akıl güç istenciyle düzenleme, hesaplama ve sınıflandırmayı hayata egemen kılarken geleneksel dünyada nesnel akıl yoluyla dinler hayatı anlamlı kılmaktaydı. Geleneksel dinlerin gücünü kaybetmesi nesnel aklı da zayıflattı (Horkheimer, 1998: 61-67). Hem Weber-Simmel sosyolojilerinden hem de Frankfurt Ekolü düşüncelerinden beslenen Hollandalı Sosyolog Anton Zijderveld (2013) ise modern dünyadaki temel çelişkinin özsel akıl ile araçsal akıl arasında olduğunu vurgular. Modernitenin ilerlemesiyle, pratik faydaya odaklanan araçsal akılcılık anlama odaklı özsel akılcılığı bastırmıştır (Zijderveld, 2013: 194-196). Bu nedenle, modernite analizlerinde, değişimin teknik boyutu öne çıkarılmış ve kültürel yaşam ile insan bilincinde meydana getirdiği dönüşüm yeterince ele alınmamıştır (Zijderveld, 2013: 45). Sonuç olarak modernlik araçsal aklın ve onun yönelimi olan fayda odaklı davranışın egemenliği biçiminde anlaşılabilir. Bu teorik çerçeve ışığında Türkiye'de süregelen yeni nesil şifalanma pratiklerine bakıldığında araçsal aklın egemenliği bariz biçimde görülmektedir. Araştırmada detaylı olarak sunulan araştırma bulgularında gösterilmekte olan para, ev, araba ve sağlık gibi talepler yeni nesil şifalanma pratiklerinin çıkar odaklı yönelimini ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan örnekler, yeni nesil şifalanma pratikleri ile özsel bir anlama çabasının değil gündelik hayatta süregelen güç mücadelelerinde avantaj elde etmenin hedeflendiğini göstermektedir.

3.2. Neoliberal Kültürün Aktarımı

İçinde bulunduğumuz modern dönemin sosyal, iktisadi ve kültürel konjonktürü birey kültü çerçevesinde  ekillendirildi. Toplumsal yaşamın tüm alanlarında birey düşüncesi merkeze yerleştirilerek bireycilik yüceltildi. Bireyin çıkarı, bireyin hazzı, bireyin var olu u, bireyin talepleri, bireyin problemleri gibi konular, akademik mecralar dahil olmak üzere eğitimden sanata, bütünsel sağlıktan toplumsal yaşama, i  hayatından özel yaşama kadar her alanda varlığını hissettirmeye ba ladı. Yükselen bireycilik trendi ile bireyin toplumsal yönleri ile bireysel nitelikleri arasındaki bağ muğlak bir hale geldi. Sosyolojik fail olan birey ile fizyolojik ve ruhsal bir bütün olan psikolojik birey, birbirlerinden uzaklaşarak toplumsal yapılarıdaki dengelerin bozulmasına neden oldu. Bauman'ın (2005: 15-16) ifadesiyle; toplumun kurtarıcı olma iddiasının artık geçerliliğini yitirdiğinin vurgulanması ve bunu sağduyulu bir bilgelik prensibine,  ağda  yaşamın açıkça tanımlanabilen bir olguya dönüştürülmesi her şeyin daha fazla dibe doğru itilmesine neden olur. Bu noktada kolektif kamusal iyiliği sağlamak için gerekli araçların reddedilmesi ile bu görev çoğu bireyin mahrum olduğu ve kaynaklarını elde edemediği bir mücadeleyi bireylere bırakır. Her bir bireyin toplumu oluşturan bütünün temel yapıta ları oldukları fikri yerine; bütünden, toplumdan bağmsız yeni bir bireycilik anlayışı yerleşmeye ba lar. Böylece neoliberal birey ‘-içine hazır doğdukları, seçmedikleri koşullar altında- hayatlarını kendileri inşa edebilecek özgürlüğe sahip’, rasyonel, egosantrik, hedonist, tüketicisi ve pragmatist bir varlık olarak tanımlanabilir.

“Görünmez el” teorisine göre (Smith et al., 2010: 38); bireylerin kişisel çıkarları için çaba sarfederken fark edemedikleri bir g   aracılığıyla -bilinçli bir seçim olmamasına rağmen- toplumsal çıkarların ilerlemesine katkıda bulunduklarını ileri sürmektedir. Bu karşılıklı çıkar ilişkisi, ekonomik fayda olarak tüketicilere meta, üreticilere ise k r olarak geri döner. Bu ilişki ağı içinde kişisel çıkarlar amaçlı eylemler etrafında yeniden üretilerek mevcut düzenin devamına katkıda bulunur. Mevcut düzenin devamlılığı ise bireysel eylemi sınırlayan, baskılayan veya engelleyen herhangi bir dışsal handikaba takılmamasına bağlıdır. Modern dönem neoliberal bireylerini sınırlayan tek otorite, kendi özgürlük alanının bir başkasının özgürlük alanına müdahil olduğu sınırları belirleyen ‘hukuk’ kurallarıdır ( zalp, 2011:28). Özetle görünmez el teorisi bireyi ‘*homo-economicus*’a eviren, yasa ve kurallarla belirlenmiş toplumsal sözleşmenin, bireyin bilinç ve eyleminin rasyonelliği çerçevesinde  ekillendiğine dair atıfta bulunulur. Homo economicus, bu rasyonellik ilkesinin odağıdır.

Klasik iktisadın temel varsayımı olan homo economicus, "kendi bütçe imkanları içinde refahını maksimize etmeye çalışan birey" olarak tanımlanır (Akyıldız, 2008: 30).

Araştırma kapsamında ele alınan kaynaklarda birbirine benzer ya da farklı olmak üzere beşerî sermaye kodlarına referans yapan birçok veriye rastlanmıştır. Buna göre; Venüs'ün bir röportaj sırasında mesleğini tanımlarken kullandığı 'kendi pusulasını kaybetmiş olan kadınlara reçete sunarak, onları yeniden ayağa kaldırmaya ve birey olma süreçlerinde destek olmaya çabaladığı; kendisine başvuran kadınların çoğunun ciddi zorluklarla mücadele ettiklerini ve danışanlarının %90 oranında şiddet mağduru olduğu' gibi verdiği hizmeti meşrulaştırmaya çalıştığına dair dikkat çekici ifadeler kullanmaktadır. Bireyler mental/fizyolojik hastalıkların tedavisi amacı dışında, modern yaşamın karmaşıklığı içinde kaybolan 'anlamı' yeniden inşa etmek, kendilerine yeni ve farklı kimlik kazandırmak, topluluk içinde var olabilmek ve aidiyet hissinin tatmin etme gibi amaçlarla şifa terapilerine ilgi göstermektedir. Neoliberal kültürün etkisi altında şekillenen bireyin yeni nesil şifa terapilerine olan eğilimi, Venüs'ten hizmet alan bir kadın danışanın ifadeleriyle belgelendirilebilir: *"Yaşadığınız her olayın tam da sizin için olduğunu fark ediyorsunuz. Yaşadığım her olay o kadar anlam kazandı ki. Eskiden şikâyet ettiğim şeyler için şimdi iyi ki olmuş ki şu an bu farkındalığım oluşmuş demeye başladım. Şikâyet makamından şükür makamına geçtim. Bilinçaltı eğitiminde seanslar yapılarak 0-7 yaş aralığında yaşanan olumsuzlukların etkileri hafifletilmeye çalışılıyor. Bana çok iyi geldi, vazgeçemediğim huylarımın nereden geldiğini anlamaya başladım. Şimdi de yaşadığım olayların henüz önüne geçemedim ama beni etkilemesine, üzmesine artık izin vermiyorum. İlk önce zihni susturmaya çalışıyor sonra da güzel şeyleri düşünmeye çalışıyorum. Güzel şeyler düşününce güzel şeyler de konuşmaya başlıyorsunuz."* Venüs'ün kadınlara özel paylaşımların yapıldığı telegram grubunda 'nasıl güçlü kadın olurum, çevresel bağılıklarımdan nasıl kurtulurum, aldatılmamak için neler yapabilirim, özgürlüğümü nasıl elde ederim, istediğim her şeyi başarabilirim, kadın nasıl mutlu olur gibi' temalar içeriğiyle kurgulanan ses kaydı eğitimlerini paylaşılmaktadır. Bu durumun anlaşılması için Pierre Bourdieu'nün küçük burjuva analizlerini hatırlamak gerekir. Bourdieu (2015: 532) küçük burjuva kültürünün gelişimiyle bir terapötik (sağaltımsal) ahlakın geliştiğini, danışmanlık hizmetlerinin adeta bir misyonerlik faaliyetine dönüştüğünü vurgular. Yeni gelişen küçük burjuvazi, burjuvanın meşru kültürüne dahil olabilmek ister. Ancak, gerçeklikle bağlantı kurabilecek araçlara sahip olamayan bu sınıf, taklitlerde teselli arar. Onlar için meşru beğenilere dair olmak ve haz almak bir görev haline gelirken, yeterince haz alamama korkusu kişisel sağlığı bir külte

dönüştürebilir. Bu nedenle, güzellik ideali için bedenlerini dönüştürmeye çalışırlar ve bu süreçte fiziksel acı çekmeyi bile göze alabilirler. Bedenle ilişki, psikolojik boyutlarla yoğrulmuş olup, bireyin kendini gerçekleştirmesinde önemli bir rol oynar (Bourdieu, 2015: 523-530). Küçük burjuvalar, proletaryadan ve kendi geçmişlerinden kopmayı başarmışlardır, ancak egemen sınıfa katılmak için gerekli birikimi sağlamak zorundadırlar. Hırsları için çeşitli şeyleri kısıtlarlar. Bu süreçte, kişisel çabaların maliyetini azaltmak için aile bağları bile feda edilebilir, "talihsiz" arkadaşlarıyla ilişkilerini kesebilir ve bireyselleşebilirler (Bourdieu, 2015: 486-490). Sonuç olarak bir taraftan hayatındaki bu gerilimleri aşabilmek diğer taraftan benlik sunumunu meşru kültüre uygun biçimde yapmak isteyen küçük burjuvazi yeni nesil şifalanma pratiklerine yönelmektedir. Bu yönelim arka planda sınıfsal bir güç mücadelesi tarafından motive edilmektedir. Mutluluk arayışı dış sunumun parolası iken özgürlük çevresel bağlardan kurtulma arzusunu temsil eder.

Bireyin bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak ve kendilerine yeni kazanımlar elde etmek amacıyla yöneldikleri bu alanlar kültürel sermaye kavramıyla açıklanabilir. Bourdieu'ya göre; (Yarç, 2011: 130) sermaye sosyal ayrımın da bir enstrümanıdır. Bu bağlamda bireylerin sosyal sınırlama ve hiyerarşideki konumları, sermayeye erişimleri ve sahip oldukları sermaye türleriyle belirlenir. Dolayısıyla sermayenin, toplumsal sınırlamaların ve hiyerarşinin oluşumunda kilit bir rol oynadığı iddia edilebilir. Bu yönüyle sermaye sadece bireyin bulunduğu sosyal alanda değil, aynı zamanda bireyin aidiyet duyduğu habitus (kültürel alışkanlıklar, değerler ve davranışlar) üzerinde de belirleyici bir etkiye sahiptir. Bourdieu'ya (2010: 49) göre 3 tip sermaye biçimi vardır: 'Ekonomik sermaye', anında ve doğrudan paraya dönüştürülebilir ve mülkiyet hakları şeklinde kurumsallaştırılabilir. 'Kültürel sermaye' belirli koşullar altında ekonomik sermayeye dönüştürülebilir ve eğitim nitelikleri gibi biçimlerde kurumsallaştırılabilir. Son olarak, 'sosyal sermaye' ise belirli şartlar altında ekonomik sermayeye dönüştürülebilir ve bu sermaye ile toplumsal bağlantılar oluşur. Bourdieu, sosyal sermayeyi, toplumsal eşitsizliği sürdüren ve toplumsal elitlerin gücünü destekleyen önemli bir varlık olarak görmektedir. Bu bakımdan sosyal sermaye, sosyal aktörlerin grup bağlantıları, sosyal ve kültürel kodlar ve Habitus gibi çeşitli unsurları kapsamaktadır. Sosyal sermaye bireyler arası etkileşimi kolaylaştırırken aynı zamanda sosyal eşitsizliklerin oluşmasında da rol oynar. Çünkü günümüz kapitalist düzeninde sosyal bağlar, ekonomik bağlarla sıkı bir ilişki içindedir. Bourdieu, sosyal sermaye kavramını bir yönüyle alt sınıfların kaynaklara erişimdeki eşitsizlik ve iktidarın sürdürülmesi sorunları çerçevesinde ele almıştır (Yarç, 2011: 131).

Buna göre baskın olarak üst-orta sınıfta bulunan bireyler ait oldukları habitusu kaybetmemek, yeni sosyal ağlar kurmak ve dahi üst sınıfa ulaşmak hedefiyle var olan ekonomik sermayelerini kullanma eğilimine girmektedirler. Ekonomik sermayenin sosyal sermayeye, sosyal sermayenin ise tekrar ekonomik sermayeye dönüştürülmesi için gereken araç ise ‘tüketimdir’. Bu bağlamda yeni nesil şifa terapileri, hastalıkların tedavi edilmesi amacının dışında kurumsal bir yapıya bürünerek herkes için ‘yeni nesil eğitim’ sektörüne dönüşmüş durumdadır. *“Sosyal sermaye, az ya da çok kurumsallaşmış karşılıklı tanıma ve tanınma ilişkilerinin süre(k)li ağlara sahip olma/tasarruf etme ile bağlantılı, aktüel ve potansiyel kaynakların birlikteliğidir; ya da farklı bir ifade ile, bir gruba aidiyete dayanan kaynaklarla alakalı bir şeydir.”* (Bourdieu 1983: 190-191).

Yeni nesil şifa terapistlerinden Güneş, takipçilerinin talepleri doğrultusunda ritüellerinde sıklıkla yat, kat, yazlık, villa, banka hesabına bol para yatması, işte terfi almak gibi orta sınıfa özgü tüketim kodlarına vurgu yapmaktadır (Bkz. Ek4, Ek5). Venüs’ün yayınladığı videolarda izlendiği üzere yüksek ücretle sunulan şifa eğitimlerinden alt gelir grubunun yararlanması zor görünmektedir. Mars’ın memnuniyet geri dönüşlerine kendini öğretmen, hemşire ya da esnaf olarak tanıtan danışanlarda yine orta sınıfa dahil edilen gruptadır. Elde edilen bu verilerle beraber Elif Doğan’ın (2020: 107). *“Türkiye’de New Age Hareketi: Şifacı grupların sosyo-ekonomik ve kültürel tabanı üzerine sosyolojik bir inceleme”* başlıklı yüksek lisans tezi ve Sevdener Varlık’ın (2019: 57) *“Türkiye’de din dışı spiritüel akımlar üzerine bir araştırma”* başlıklı tezlerinde de detaylandırıldığı üzere şifa pratikleri hizmetlerinden faydalanan sınıf çoğunlukla üst-orta sınıftır. Bu bağlamda şifalanma pratikleri hizmetlerinin sürdürülmesi için gerekli olan tanıtma, yayma ve pazarlama hedeflerini; çoğunlukla orta sınıfın ekonomik, kültürel ve sosyal sermayelerini gösteri nesnesine dönüştürdükleri sosyal medya araçlarında gerçekleştirmektedirler. Ayşe Anbarlı’nın (2022: 512) *“Sosyal medya fenomenlerinin farklı sosyo-ekonomik düzeydeki tüketicilerin satın alma kararları üzerindeki etkisinin psikolojik faktörler aracılığıyla incelenmesi”* başlıklı araştırma makalesinde yapılan çalışmalara göre tüketici davranışının ve etkileşiminin, diğer sosyal medya uygulamalarına göre daha fazla olduğu uygulama Instagram’dır. Instagram dışındaki sosyal medya uygulamalarında tüketici etkileşimin düşük olması nedeniyle yeni nesil şifalanma pratikleri verileri de oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır.

Bu araştırmanın bulgularından biri de uygulayıcıların genellikle kendi sağlık sorunlarına çözüm arayışları sırasında bu tür eğitimlere rastladıklarını ve başlangıçta danışan olarak aldıkları terapilerin daha sonra eğitimini alarak uygulayıcı/terapist olarak devam

ettiklerini göstermektedir. Venüs kendi hayatından örnekler vererek şifalandırma aracının kişinin kendi içsel yolculuğuyla başladığını ve şifa vermek için uygulayıcının hastayı ve kaynağı önce kendisinde veya yakınında tanıması gerektiğini ifade etmektedir. Terapist/ yeni nesil şifacıların bu şekilde kendi danışanlarına eğitim, sertifikalandırma ve uygulayıcılık düzeylerinde girişimciliği teşvik ettikleri dikkat çekmektedir. Kendi kurdukları akademi ve danışmanlık hizmetleri kurumlarında ‘işini kur’ ismi altında eğitimler verdikleri görülmektedir. Bu eğitimlerin kurumsal seviyede sunulabilmesi için uluslararası akreditasyona sahip eğitim içerikleri hazırlanmakta ve bunlar paketler halinde veya kampanyalarla dönemsel olarak satışa sunulmaktadır. Venüs patentini aldığı kendi şifa eğitim sistemi bulunduğunu da iddia etmektedir. Venüs’ün kişisel web-sitesinde farklı ücret ve çeşitli programlarda ‘işini kur’ eğitim paketleri satışa sunulmakta, yapılan yayınlar ve paylaşımlarda sıklıkla vurgulanan girişimcilik propagandası dikkat çekmektedir. Kişisel alana yönelim, çıkar amaçlı davranış, toksik pozitivite gibi özellikleri nedeniyle yeni nesil şifa pratikleri bir tür bireysel ibadet haline gelirken; kolektif bilinç kavramı zayıflatılmakta, eleştirel düşünme ve empati yapma gibi kazanımlar ise şansa bırakılmaktadır.

Günümüz yeni nesil şifacıları neoliberal politikalarla uyum içerisinde eğitim nesnesini araçsallaştırarak, talep eden herkese ücret mukabilinde istedikleri eğitim, sertifika ve uzmanlık unvanı verebilmektedirler. Anadolu topraklarında var olan ocakçılar, şerbetliler gibi geleneksel kadın şifacılar da şifacı olabilmek için atadan soy bağı veya ‘seçilmiş olmak’ gerekliydi (Candan, 2002). Çünkü geleneksel şifacılıkta şifanın Tanrı’nın lütfu vesilesiyle kişiye verilmiş özel bir yetenek olduğuna inanılırdı. Geleneksel şifacı hiçbir karşılık (ücret) talep etmeksizin ‘el vererek’ şifacılık geleneğini nesilden nesile aktarırdı (Güldalı, 2021: 52). Bu nedenle şifacı olmak için soy bağı ve seçilen olmak gerekliydi. Günümüzde ise şifacı olabilmek için herhangi bir alanda, herhangi bir uzmandan talep edilen şifa uygulamasının eğitimini ve sertifikasını almak yeterlidir. Soy bağı, kimlik, cinsiyet, yaş ve inanç gibi faktörler dikkate alınmaz, standart bir eğitimle isteyen herkes istediği herhangi bir unvanı alabilir. Neoliberal politikalar odağında eğitim nesnesinin araçsallaştırılarak kapitalist ilişki ağlarının yaygınlaştırılması, kültürel sermayenin metalaştırılması sağlanmaktadır. Bu durum Adam Smith’in ünlü “*Laissez faire, laissez passer!*”¹² sözünün pratik örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Encyclopædia Britannica, 2020). Toplumsal yansımaları açısından ücret karşılığı herkese sunulan bu eğitimlerin kamuoyunda sık sık sorgulandığı, bu

¹² “*Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler!*”.

eğitimlerin geçerliliği, tutarlılığı gibi tartışmalar ekseninde kurumsal eğitim almış uzman psikiyatrlar, psikologlar, psikolojik danışmanlar ve rehberlerin tepkisine yol açtığı gözlemlenmektedir. Yaygın medya ağları ve sosyal medya mecralarında popüler olan yeni nesil şifacılar TV kanallarında ve sosyal medyada sıkça sahtekâr, dolandırıcı, şarlatan, büyücü, cinci gibi yaftalarla linçe tabi tutulmaktadırlar. Kurumsal eğitim alan tıp doktorları ve ruh bilimciler, devletin ilgili bakanlık ve birimlerine; yeni nesil şifacılar, kişisel gelişim ve spiritüel danışmanlar için sağlık yasasındaki boşlukların revize edilmesi gerektiği konusunda sıklıkla çağrıda bulunmaktadırlar. Modern kurumlar, örgütler ve uzmanlardan yapılan çağrılara rağmen bu konudaki tartışmalar, ilgili bakanlık tarafından kurumsal eğitimi bulunmayan yeni nesil şifacı ve terapistlerin uygulanan terapinin “hastalık tanısı koyma ve tedavi etme amacı taşımadığı” ifadesini kullanma şartıyla işlerine devam edebilecekleri görüşüyle sonlandırılmıştır (Emre & Bülbül, 2024).

Enerji şifacılığı pratisyenleri ve bu uygulamalara ilgi duyan bireyler sürekli pozitif bir bakış açısına sahip olabilen, yargılamaktan kaçınan, tüm insanları koşulsuz sevgiyle kucaklayan, olaylara her zaman olumlu yönde yaklaşabilen, sıra dışı niteliklere sahip ve istedikleri zaman ilahi kaynaklarla iletişim kurabilen, söylemlerinde sürekli olumlu bir dil kullanan, toplumsal yaşamda olup biten her şeyi mükemmel olarak gören bir profil çizmektedirler. Merkür, dişil enerji kamplarında doğada bulundukları sırada arıcılık ve doğada yaşayan canlılar hakkında bilgilendirme yapmakta; küresel ısınma ve çevresel problemleri sıklıkla gündeme getirmektedir. Bu yönüyle çevreye duyarlı, saygılı, hassas bir kişilik görünümü vermektedir. Venüs sosyal medya hesaplarında sıklıkla Afrika ülkelerinde yaptığı yardımları paylaşmakta, bu yönüyle yardımsever, sevecen, güvenilir bir kişilik izlenimi vermektedir. Bu tip kişilik yapısı anlam arayışındaki bireylerin enerji şifacılığına ve şifa terapilerine olan ilgisini artırmaktadır. Alman Felsefeci Byung-Chul Han (2018), olumluluk performansının ve pürüzsüzlük çabasının neoliberal çağın temel karakteristiklerinden olduğunu ifade eder. Ona göre çağımızda güzellik pürüzsüzlükle eş görülmekte ve her türden engebe gündelik hayatımızdan defedilmek istenmekte, güzellik pozitif hazza indirgenmektedir (Han, 2018: 19-20). İnsanın derinleşmesine ve keşif kabiliyetinin gelişmesini sağlayan her türden acı ve olumsuzluk adeta düşman ilan edilmektedir. Bunun yerine olumluluk kutsanmaktadır. Sağlıklı hayat bir takıntıya dönüşmekte, ölüm hayatımızın dışına itilmekte ve böylece pürüzsüz bir hayat arzulanmaktadır (Han, 2018: 47-48). *“Olumluluk toplumu hiçbir olumsuz duyguya da izin vermez. Böylece insanlar eziyet ve acıyla başa çıkma, buna biçim verme becerisini yitirirler”*

(Han, 2020: 20). Neoliberal toplumda acı veren her şey kaçınılması gereken bir zehir olarak görülür. Çeşitli örnekleriyle gösterildiği gibi yeni nesil şifacılar da yoğun bir biçimde pozitifliğe vurgu yapmakta, olumluluğu övmekte ve mükemmelliği arzulamaktadır. Bu söylem hem kullandıkları dil hem de dış görünümünde açığa çıkmaktadır.

Neoliberal kültürün hâkim olduğu modern toplumsal yapılar, günümüz bireylerini oldukça yoğun bir stres altında bırakan siyasi ve politik düzen oluşturmuştur. Öyle ki; stres bu çağın en tehlikeli düşmanı diye nitelendirilmekte; fizyolojik, psikolojik rahatsızlıkların faili olarak gösterilmektedir. Modern bireylerin yaşamak için kazanmak zorunda olduğu iş yaşamında uzun saatler mesai yapmak zorunda kaldığı, rekabetçilik ortamında elenmemek için ‘hep daha iyisini’ yapmakla kodlandığı, çağın ruhunu yakalamak ve toplumda kendine yer edinebilmek için eğitimlerden, seminerlere, spor salonlarından sosyal aktivitelere koşmak zorunda bırakıldığı çağımızda, gün sonunda bireylerde oluşan yorgunluk ve stres, Byung-Chul Han’ın ifadesiyle pozitiflikten kaynaklanan bir şiddet biçimidir. Toplumun aktiflik ve performans odaklı yapısı, genellikle aşırı yorgunluk ve bitkinlik gibi ruhsal durumları beraberinde getirir. Bu durumlar negatif duygulardan uzak ve aşırı pozitiflikle karakterize edilmiş bir dünyanın belirgin özellikleridir. Ancak bunlar bağışıklık tepkilerinin bir sonucu olarak düşünülemez; tam tersine, pozitiflik aşırılığından kaynaklanırlar. Performansta aşırı artış bireyin iç dünyasında tikanıklıklara yol açabilir. (Han, 2017: 52). Bu esnada yoga, meditasyon ve mindfulness gibi pratikler ‘ana odaklan’ manifestini salık vererek, stres ve tükenmişliğin sebep olduğu depresyon, mükemmel olmanın idealize edildiği OKB, anlam kaybı ile güvencesiz gelecek korkusunun karşılık bulduğu anksiyete ve her köşeyi saran enformasyon ağı ile sosyal medya çılgınlığının çaldığı dikkat-hafıza problemlerinin neden olduğu DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu) gibi sinirsel rahatsızlıklardan kurtulmaya bir kapı aralamıştır. Stresin sonuçlarının toplumsal yapılarla olan bağınyı yok sayarak pozitif psikoloji, fit ve sağlık yaşam trendi gibi mutluluk endüstrisini dolaylı yoldan bireylerin zihin merkezine koymaktadır. ‘Bilinçli Farkındalık’ mottosunu kullanan mindfulness hareketi, belirli nesneleri düşünmeye yönlendirme gibi bireylerin eylemlerinin ana odaklanmasının geçmişin eleminden ve geleceğin kaygısından kurtardığı savıyla kendi mottosuna da çelişik hareket etmektedir. Mindfulness gibi sosyal medya ve sosyal hayatta sıkça rastladığımız yeni nesil şifalanma pratikleri, bireyleri olumsuz (toksik) olanı görmezden gelme, reddetme ve uzaklaşma eğilimi ile başa çıkmaya teşvik etmektedir. Fakat süreç sonunda bu tip uygulamalar bireylerin ekonomik ve toplumsal yapıları fark edebilme, eleştirebilme becerisinden uzaklaştırmaktadır. Özetle şifalanma

pratikleri, neoliberal politikalar ve statükonun faili olduğu toplumsal/ekonomik buhran ve toplumsal/kültürel acıları sorgulamak yerine, bireylerin içsel iyileşme süreçlerine ve kişisel gelişimine odaklanarak bu gerçeklerle yüzleşmekten kaçındırmaktadır. Merkür'ün mindfulness ile ilgili videosunda, bu uygulamayı tanımlamak için kullandığı 'hepimizi ızdıraptan kurtardığı' ifadesi, bilinçli bir bilinçsizlik halinin bireyleri toplumsal eylem ve sorumluktan nasıl kurtardığına dair somut örneklerden biridir. Buna ek olarak Merkür'ün paylaşımlarında sürekli tekrarlanan 'dünyamızın kıtlık ve yokluk alanı olmadığı, varlık ve bereket alanı olduğu' söylemi; Güneş'in 'atalardan kodlanmış olarak gelen sıkıntıların maddi/manevi hastalıklarımızın sebebi olduğu' söylemleri enerji terapistlerinin mevcut durumdaki ekonomik eşitsizlik ve toplumsal problemlerin kaynağını olumlama çabası olarak göze çarpmaktadır. Yine Güneş'in bir demo sırasında *"2023'te bol paranın hesabımıza yatmasıyla ilgili tüm sıkıntı, korku ve blokajların kaynağına götürülmemizi talep ediyorum"* cümlesi de maddi problemlerin kaynağının spiritüel enerjetik varlıklar olduğu, bol paranın bolluk enerjisi ile uyumlanarak elde edilebileceği iddiası dikkat çekmektedir. Bir başka çalışmada, kişinin maddi zorlukları, soy ağacındaki bir atadan kaynaklanan 'finansal zalimlik, cimrilik veya savurganlık' gibi etmenlerden dolayı ortaya çıkabileceği öne sürülerek kök şifalandırma çalışmasının gerekli olduğu ifade edilmektedir. Bu yönüyle yeni nesil şifa pratiklerinde sorunun gerçek kaynağını düşünme, bulma ve sorgulama davranışı ötelenirken, günümüz neoliberal ekonomik sistemin getirdiği eşitsizliklerin sonuçları spiritüel gizem altına süpürülmektedir. Diğer yönüyle atadan gelen inanç ve öğretilerin de yanlış olduğu salık verilerek, kolektiviteden gelen ortak bilincin hali hazırdaki kıtlığın (ekonomik buhranın) sebebi olduğu ileri sürülmekte; muhtemel ortak bir toplumsal görüş ve eylemin önüne ket vurulmaktadır. Merkür'ün konuşmalarında 'bize atadan miras kalan; para kötüdür, kirlidir, zengin insanlar ahlaksızdır' gibi enerjetik hafıza aktarımı ve inançların bolluk ve bereket enerjisini bloke ettiği iddia edilerek, ata aktarımı ekonomik refah önündeki tek engel gibi gösterilmeye çalışılmaktadır. Söylemlerinde, 'para, güç, savaş, göç, iktidar sahibi kurumlar, devletler, örgütler, sistemler, imparatorlar, derebeyler ve 500-600 yıl öncesi' gibi kelimeleri kullanarak sadece geçmişin enerjetik etkisine atıfta bulunmuş; günümüz toplumsal ve ekonomik sistemlerine ise değinmemiştir. Hedefte geçmiş yaşantılar ve ataların öğretileri günümüze kadar uzanan sorunlar olarak gösterilmiş, ekonomik sıkıntıların geçmişten şimdiye kadar genetiğimize işlenen kodlardan kaynaklandığı iddia edilmiştir. Bu yönleriyle bolluk ve bereket frekansını elde etme, zenginlik kazanma yolları olarak sunulan enerji yükseltme seminerleri ve ücretli eğitimler ile yeni nesil şifa

terapilerinin kapitalizmi ve statükoyu destekleyici nitelikleri belirgin biçimde göze çarpmaktadır.

Yeni nesil şifa pratiklerine yönelik sosyal medya özelinde paylaşılan bu içerikler algoritma ile dolaşıma daha fazla girerek, bu alana ilgisi olan bireyleri daha fazla etkisi altına almakta; alternatif bakış açılarını engellemektedir. İnternetin ilk dönemlerinde birey ve grupların kendini ifade etme özgürlüğünün demokratik toplum idealine katkıda bulunacağına dair iyimser beklentiler mevcuttu. Ancak zamanla benzer görüşlerin bir araya gelerek karşıt görüşlere kapalı homojen gruplar oluşturduğu sanal dünyada bu iyimserlik kaybolmaya başladı. Cass R. Sunstein, böyle bir ortamı sanal dünyada kendine kolayca yaşam alanı bulan "yankı odaları" olarak tanımlamıştır (Varol, 2022: 459). "Yankı odaları" olarak adlandırılan bu tür topluluklar internet öncesine dayansa da bloglar, forumlar ve sosyal medya gibi dijital platformlar ile kişiselleştirme filtreleri, kullanıcıların farklı görüşlere kendini kapatmasını kolaylaştırarak yankı odalarının oluşumunu ve devamını sağladı. Bu yapılar, grup üyelerinin alternatif görüşlere maruz kalmasını sınırlandırarak benzer seslerin pekişmesine yol açtı. Sonuç olarak yankı odaları kutuplaşmayı artırarak atomize birey topluluklarını çoğullandırır, demokrasiyi, kolektif hafızayı tehdit eder, yanlış bilgi ve sahte haberlerin yayılmasını kolaylaştırır böylece bilimsel olmayan, toplumsal normlardan azade davranışları da normalleştirir.

Geleneksel, evrensel, milli ve manevi bayramların, özel günlerin, dolunay ve ekinoks tarihleri de şifa terapistleri için anlamlı zamanlar olarak öne çıkmaktadır. Güneş'in paylaşımlarında cemre düşümleri, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, Hıdrellez, dolunay geceleri, Martenička, burç dönümleri, kavuşumlar, retrolar, Nevruz, Sevgililer Günü gibi gün ve bayramlar şifalandırma, eğitim ve ritüeller için özel zamanlar olarak tercih edilmektedir. Merkür'ün ekinoks tarihlerinde, Kapadokya gibi mistik, Macahel Ormanları gibi açık hava alanlarında kamp eğitimleri düzenlemesi, bireylerin şifalanma süreçlerinin özel günlerin anlamının değerlendirilmesi sürecinde önemli bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu kamplar 3 günden 1 haftaya kadar seçenekli olarak değişmekte, doğa otellerinde ücretli konaklama hizmeti ile önceden satın alınan eğitimler verilebilmektedir. Zygmunt Bauman (2011: 28-37) neoliberal dönemdeki bu türden mutluluk arayışı içeren girişimleri postmodern çağın beraberinde getirdiği izolasyon ve bireyselleşmenin insanları ittiği anlam arayışı olarak nitelendirmektedir. Bauman neoliberal kültürü analiz ederken postmodern toplum, akışkan toplum veya küreselleşme kavramlarını eş anlamlı biçimde kullanmaktadır. Ona göre modernite, din ve geleneklerin yerine akıl,

bilim, çalışma, ilerleme, vatan, millet veya devleti ikame ederken, bireyler anlam kaybı hissettiler. Postmodern toplumda mutluluk, en temel endişe haline geldi. Mutluluğu bulamayan ancak yaşamın anlamını arayan günümüz bireyleri, iletişim teknolojilerine daha fazla bağımlı hale geldi. İletişim araçlarının sunduğu önerilerle ne yiyeceklerini veya ne giyeceklerini öğrenen bireyler, iyi yaşamın sırrını keşfetmek için uzman danışmanların kapısını çalmaya başladılar. Mutluluk için seanslar almaya başladılar ve yeni başlangıçlar yapmaya çalıştılar (Bauman, 2005: 63-64). Böylece kişisel beslenme ve bakım uzmanları, yaşam koçları, NLP kişisel gelişim etkinlikleri, ilişki terapileri ve Uzak Doğu mistisizmi, postmodern dönemin popüler trendleri haline geldi. Araştırma kapsamında bulgu olarak irdelenen özel gün etkinlikleri ve kamplar bireyselleşmiş toplumda insanların anlam arayışına örnek olarak görülebilir. Neoliberal dönemde bireylerin bu tür topluluk faaliyetlerine katılması aslında güvenli bir ağ olarak cemaatin yokluğuna işaret etmektedir. Cemaat ilişkilerinin zayıflaması, insanları belirli ve güvenli bir sosyal yapıdan uzaklaştırarak değer kaybıyla yüzleşmeye itti. Cemaat, bireylerin ömür süresinden daha uzun ömürlü, güvenilir ve istikrarlı bir sosyal ortamı simgeler. Bu ortam, toplumun uzun süreli bir belleğe sahip olduğu kesinliğini sağlar. Ancak günümüzde, cemaat deneyimi yok denecek kadar azalmış durumdadır (Bauman, 2016: 53-54, 65).

Venüs'ün bir lüks otelde verdiği eğitim kampından paylaşılan görüntüler ile kamuoyu tarafından sosyal linçe maruz kaldığı, ana haber kanalları ve internet gazete haberlerine konu olduğu tespit edilmiştir. Anlatıları ve yaşam tarzı örtüşmediği için, insanları 'kerizlemek' ve bu yolla lüks bir yaşam sürme suçlamasıyla karşılaşan Venüs kendini imanlı ama takvalı görmediğini, modern ve güzel giyinmesine rağmen tesettürüne dikkat ettiğini, peçeyi sosyal medyada yüzünü göstermek istemediği için taktığını, medrese veya cemaat uzantısı olmadığını ifade ederek savunmuştur. Kendisine 'hoca' sıfatıyla hitap edilmesinden hoşlanmadığını belirten Venüs eğitmen olduğunu dile getirmiştir. Kadınlara örnek olmak istediğini, yatmayı ve ağlamayı bıraktıkları takdirde başarabileceklerini göstermeye çalıştığını sözlerine eklemiştir. Lüks aracını göstermekten keyif aldığını, Allah'a çok şükrettiği için kendisine bu yaşamın sunulduğunu da iddia etmektedir. Eğitimlerinde nefis terbiyesi ve ruhun tekâmül yollarını öğreten Venüs, 'normal hayatında çok sade bir hayat yaşadığını, sosyal medyada ki şaşaanın amacının 'keşfet'e' düşerek, daha çok insana ulaşmak olduğunu ifade etmiştir. Guy Debord'un (2021: 14-17) ifadesiyle; toplumlara derinlemesine nüfuz eden iktisadi egemenliğin sonucunda bireyler 'sahip olmak 'tan, 'gibi görünme 'ye doğru bir kayma yaşamıştır. Bu 'gibi görünmek' o kadar güçlü bir araçtır ki;

gerçekte sahip olduklarımızda dolaysız itibarlarını ve doğrudan doğruya işlevlerini ondan almak zorundadır. Gösteri, bir dizi imajın bir araya gelmesinden ziyade, bireyler arasında var olan ve imajların aracılığıyla ifade edilen bir toplumsal ilişki bütünü haline dönüşmüştür. Bireysel gerçeklikler, doğrudan güce bağımlı ve güç etrafında şekillenen toplumsal gerçeklikler haline gelmiştir. Sonuç olarak günümüz modern toplumunda bireysel gerçekler, kendisi olamamak şartıyla ortaya çıkabilmektedir. Metalaştırılan; inanç duygusu, eğitim tabusu ve ekonomik statü göstergeleri birer gösteri nesnesine dönüşmüş durumdadır. Özetle *“Modern üretim koşullarının hâkim olduğu toplumların tüm yaşamı devasa bir gösteri birikimi olarak görünür. Dolaysızca yaşanmış olan her şey, yerini bir temsile bırakarak uzaklaşmıştır.”* (Debord, 2021: 13). Bu temsillerin gösteriye dönüşebilmesi için şeffaf olması, teşhir edilmesi gerekmektedir. Mars demolarında memnuniyet geri dönüşlerine yer vermekte, birçok platformda eş zamanlı gerçekleştirilen bu canlı yayınlar binlerce kişiye ulaşmaktadır. Memnuniyet geri dönüşlerinde misafir edilen danışanlar özel hayatlarıyla ilgili ayrıntıları kendi rızalarıyla teşhir etmekte; bunu yaparken de Mars tarafından yönlendirilen sorularla motive edilmektedir. Neoliberal bir ideoloji olarak şeffaflık, her şeyi bilgiye dönüştürmek için zorlayıcı bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Günümüzdeki immaterial üretim ilişkileri bağlamında artan bilgi ve iletişim miktarı, üretkenlik ve hızın artması anlamına gelir. Ancak bununla birlikte gizlilik, yabancılık ve ötekileşme sınırsız iletişime engel olabilir. Bu nedenle şeffaflık adına bu engellerin aşılması gereklidir (Han, 2020: 12). Bu amaçla özellikle sosyal medya araçlarında bireyler içini dökmeye, yaşadıklarını ifşa etmeye, özgürlük adı altında mahremiyeti yok etmeye teşvik edilir. Neoliberal kültürün hâkim olduğu bir toplumsal düzlemde her şey açık olmak zorundadır; çünkü gizli olan her şey şüpheli bulunur. Bir şiddet biçimi olarak şeffaflık aygıtı, yeni nesil terapistleri için bir güvenilirlik turnusoluna dönüşmüştür. Danışanların mahrem olaylarla ilişkilendirdikleri travmalarını anlatıp, terapistlerinin bunu nasıl çözdüğüne dair referanslar vermesi gerekmektedir. Mars’ın YouTube canlı yayınında bir danışanı kayınvalidesiyle yaşadığı tartışmaları -karşı tarafın rızasını almadan- anlatabilmekte; bir diğeri eşi tarafından nasıl aldatıldığının detaylarını verebilmekte ya da bir diğeri çocukken öğretmeni tarafından uğradığı taciz olayını hiç tanımadığı insanlarla paylaşabilmektedir. Han’ın (2020: 12) deyimiyle; sınırsız özgürlük ve iletişim, genel bir kontrol ve gözlem mekanizmasına dönüşmektedir. Sosyal medya ise toplumsal yapıyı disipline etmeye ve sömürmeye yönelik oluşturulan dijital panoptikona daha fazla benzemektedir.

Özellikle Merkür'ün içeriklerinde cinsiyet kodlarına dair çok sayıda referanslar göze çarpmaktadır. Öyle ki bereket, bolluk veya zenginlik fenomenleri dahi cinsiyet kodlarıyla - çoğunlukla dişil- özdeşleştirilmektedir. Evrenin düzeninde bulunan eril-dişil enerji dengesinin bozulmasının günümüz modern bireylerinde anlam yitimine neden olduğu sıkça dile getirilmektedir. Örtülü biçimde modernite ve kapitalizm eleştirisi yapılırken, bunlardan kaynaklı krizlerle başa çıkma yolu olarak eril-dişil enerjiyi dengeye getirmek gösterilmektedir. Kadınlarda dişil, erkeklerde ise eril enerjinin yükseltilmesi gerekmektedir. Evren ancak bu şekilde dengeye getirilebilir. Bu amaçla Faceyoga, Access Facelift (Enerjetik Yüz Gerdirme), güzellik reikisi gibi eğitimler verilerek eril-dişil enerjiyi yükseltme kampları düzenlenmekte; neoliberal kültür endüstrisinin üretiminde kodlanan yeni cinsiyet kodları, ezoterik öğretilerle harmanlanarak zihinlerde yeniden işleme koyulmaktadır. Bu bağlamda dişil enerji toprak, bereket, alıcı olarak kodlanırken 'sessiz' ve 'sakin' kalmanın dişil enerjiyi artırarak bereket frekansına uyumlanabileceği bu şekilde bolluk bereket kapılarının açılacağı ifade edilmektedir. Paylaşımlarında her ne kadar eril ve dişil özellikleri biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak anlattığını ifade etse de atıfta bulunduğu fenomenler geleneksel/toplumsal cinsiyet kodlarıyla birebir örtüşmektedir. Dişil özellikler "gece, içe aşağı, soğuk, karanlık, alıcı, yin¹³, sessiz, toprak, sevgi, duygu, yavaş, dingin, serin, ıslak, nemli" gibi cinselliği çağrıştıran kavramlarla ve 'bambu ağacı' gibi metaforlarla eşleştirilmektedir. Eril özellikler ise "dominant, gündüz, aktif, rekabetçi, planlı, sonuç odaklı, bireysel, yukarı, eylem, sıcak, akış, hızlı, madde, savaş, hesap, yang⁴, oluş, gök, kaygı, kontrol, farkındalık" gibi kavramlarla tanımlanmaktadır. Bu kavramlaştırmalar üzerinden dişil özelliklere irrasyonel, eril özelliklere ise rasyonel olarak atıfta bulunulduğu dikkat çekmektedir. Dişi 'toprak ve rahim' olarak, eril ise 'tohum ve döl' olarak kodlanmaktadır. Burada eril kodlar baskın, otoriter ve kontrol fenomenleri ile tanımlanırken, dişil kodlar pasif, durgun, sessiz, düşünmemek, anlamamak gibi negatif kavramlarla ifade edilmiştir. "Öncelikle dişil (pasif) alanda projeyi, vizyonu, niyeti belirlersin; sonrasında onu hayata geçirebilmek için eril enerjiye teslim edersin" cümlesi ile eril-dişil alana yüklenen rasyonel-irrasyonel kodlar toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında patriyarka ve iktidar ilişkisini açıkça göstermektedir. Eril enerjinin baskın olduğu bir yaşamda her şeyin eylemle çözülebileceği inancının olduğu fakat dünyada kontrol edilemeyecek, bilimsel olarak

¹³ "Yin ve Yang'ın ilkesi; kadın-erkek, karanlık-aydınlık ve yaşlı-geç gibi her şeyin ayrılmaz ve çelişkili karşıtlar olarak var olmasıdır. Eşit zıt çiftler birbirini çeker ve tamamlar. İlke, MÖ 3. yüzyıla hatta daha öncesine dayanır ve Çin felsefesinde, Çin tıbbında ve genel olarak kültürde temel bir kavramdır." (Cartwright, M., & Berra, S., 2018).

ölçülemeyecek ve rasyonel olarak bilinemeyecek şeyler olduğu ifade edilirken dişil enerjide hiçbir şey yapmamaya, görülen hiçbir şeyi analiz etmemeye, anlamaya çalışmamaya da övgü yapılmaktadır. Yeni nesil şifa pratiklerinde erillik, dişillik, beden ve sunum arasında kurduğu ilişkinin analizi için Fransız sosyal bilimci Jean Baudrillard'ın "Tüketim Toplumu" analizine başvurulabilir. Baudrillard (2013: 152-153), tüketim toplumunda en çok hedef alınan gruplardan birinin kadınlar olduğunu, dişilliği inşa eden dergiler aracılığıyla kadınların cezbedici olarak sunulduğunu ifade eder. Bu çağda bedenin gizemi vurgulanırken, insanlara bedenlerine değer vermeleri dinsel bir buyruk gibi aktarılmaktadır. Günümüzde tüm tüketim alanı erotizmle doldurulmuştur; bronzlaşma, estetik operasyonlar, dolgu-botoks uygulamaları, vücut geliştirme, temizlenme, makyaj gibi yöntemlerle beden estetiği ve erotikliği açığa çıkarılmaya çalışılır. Beden, bu bağlamda satılan bir ürün haline gelmiş, özgürleşme ve kurtuluşun bir aracı olarak görülmeye başlanmıştır (Baudrillard, 2013: 150-167).

Yeni nesil şifa terapisti ve yaşam koçlarının sosyal medya çalışmaları, eğitim ve kamplarına sıkça uzman misafir çağırdığı bu uzmanların kendi isim, eğitim, kitap veya ürünlerinin reklam ve tanıtımlarını yaptıkları, iş birlikleri çerçevesinde danışanlara özel indirimler sunulduğu dikkat çekmektedir. Merkür'ün Youtube kanalına davet edilen bir uzmanın sahibi olduğu ücretli mobil uygulamasını dişil enerjiyi artırma ve dişil enerji arketipini bulma üzerine yapılan şifalandırma çalışmasıyla pazarlaması, neoliberal ekonomik yapıların yeni nesil şifa uygulamalarıyla uyumlu hale getirildiğini anlama açısından oldukça önemlidir. Yine Mars katıldığı TV programları ve sosyal medya hesaplarında verdiği eğitimlerin ve yazarı olduğu kitapların sıkça tanıtımını yapmaktadır. Venüs ise Instagram ve kadınlara özel hizmet veren telegram hesaplarında verdiği eğitim ve şifa çalışmalarının pazarlamasını yaparken *“yalnızca hak edişi olanların katılabileceği”* ifadesini sıklıkla dile getirmektedir. Bu söylemle ilahi inanç/spiritüalizm yoluyla bireylerin egolarına gönderme yapmakta, pazarlama stratejisini bireylerin özel hissetme/hissettirilme duygusu üzerinden inşa edilmeye çalışıldığı dikkat çekmektedir. Yeni nesil şifa eğitimlerinde bireylerin egolarına, hazlarına, beklenti ve arzularına göndermeler yapılarak pazarlama etkinliğinin sürdürülebilirliği devam ettirilmektedir. Bireycilik, haz ve egosantrizm temelli telkinler, birey topluluklarını adeta paralize ederek kolektif bilinç ve eylemden oldukça uzak bir alanda konumlandırmaktadır.

Neoliberal düzenin hâkim olduğu modern toplumsal yapılar, günümüz bireylerini oldukça yoğun bir stres altında bırakan siyasi ortam oluşturmuştur. Öyle ki; stres bu çağın en tehlikeli düşmanı olarak nitelendirilmekte, fizyolojik, psikolojik rahatsızlıkların faili olarak gösterilmektedir. Modern bireylerin yaşamak için kazanmak zorunda olduğu iş yaşamında uzun saatler mesai yapmak zorunda olduğu, rekabetçilik ortamında elenmemek için ‘hep daha iyisi’ olmakla kodlandığı, çağın ruhunu yakalamak ve toplumda kendine yer edinebilmek için eğitimlerden, seminerlere, spor salonlarından sosyal aktivitelere koşmak zorunda bırakıldığı modern toplumlarda; gün sonu bireylerde oluşan yorgunluk ve stres, Byung-Chul Han’ın ifadesiyle pozitiflikten kaynaklanan bir şiddet biçimidir. Toplumun aktiflik ve performans odaklı yapısı, genellikle aşırı yorgunluk ve bitkinlik gibi ruhsal durumları beraberinde getirir. Bu durumlar negatif duygulardan uzak ve aşırı pozitiflikle karakterize edilmiş bir dünyanın belirgin özellikleridir. Ancak bunlar bağışıklık tepkilerinin bir sonucu olarak düşünülemez; tam tersine, pozitiflik aşırılığından kaynaklanırlar. Performansta aşırı artış bireyin iç dünyasında tıkanıklıklara yol açabilir. (Han, 2017: 52). Yoga, meditasyon ve mindfulness gibi pratikler ‘ana odaklan’ manifestini salık vererek, stres ve yorgunluğun sebep olduğu DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu), depresyon, OKB (Obsesif Kompulsif Bozukluk), anksiyete gibi sinirsel rahatsızlıklardan kurtulmaya bir kapı aralamıştır. Stresin sonuçlarının toplumsal yapılarla olan bağınyı yok sayarak pozitif psikoloji, fit ve sağlık yaşam trendi gibi mutluluk endüstrisini dolaylı yoldan bireylerin zihin merkezine koymaktadır. ‘Bilinçli Farkındalık’ mottosunu kullanan mindfulness hareketi, bireyleri belirli nesneleri düşünmeye yönlendirmek gibi manipülatif bir çalışma prensibiyle kendi felsefesine aykırı hareket etmektedir. Mindfulness gibi sosyal medya ve sosyal hayatta sıkça rastladığımız yeni nesil şifa pratikleri olumsuzluklarla (toksik), görmezden gelme, reddetme ve uzaklaşma gibi eylemlerle başa çıkmaya teşvik etmektedir. Fakat süreç sonunda bu tip uygulamalar, bireyleri ekonomik ve toplumsal yapıları fark edebilme, eleştirebilme becerisinden uzaklaştırmaktadır. Özetle şifalanma pratikleri ile birey toplulukları, neoliberal politikalar ve statükonun faili olduğu toplumsal/ekonomik buhran ve toplumsal/kültürel acıları sorgulamak yerine, içsel iyileşme süreçlerine ve kişisel gelişime odaklanarak bu gerçeklerle yüzleşmekten kaçınmaktadırlar.

Neoliberal Kültür Aktarımı

Faydacılık	Gösteri Toplumu
Girişimcilik	Şeffaflık Toplumu
Birey Kültü	Yorgunluk Toplumu
Tüketim Kültürü	Enformasyon Çağı
Evensellik	Hipergerçeklik
Rıza İnşası / Özgür İrade	Beden Sunumu
Beden Kültü	Olumluluk Çabası
Sevgiye Dayalı Duygusal Performans	Hümanizm
Yeni Nesil İnançlar	McMindfulness

Şekil 2. Neoliberal Kültür Aktarımı

Şifa terapilerinde danışanların talepleri, hazları, onaylanma ve elde etme istekleri üzerinden yapılandırılan hâkim dil, sempati ve olumluluk çabasıyla perdelenmeye çalışılsa bile özünde toplulukları baskılayıcı, dışlayıcı ve bireyi yüceltici kodlarla örüntülenmiştir. Geleneksel toplumlar merkeze Tanrı'yı alan yaşam felsefesi, modernite ile beraber insan-merkeziyetçiliğe evrilmiştir. Narsisizm, neoliberal bireyin temel felsefesi olmuş; bireyin merkezinde olmayan her şey dışlanarak ötekileştirilmiştir. Genel geçer ortak ahlak kurallarının kabul görmemesi, etik kurallarının bireyin mantığına indirgenmesine neden olmuştur. Buna göre pragmatizm yaygın kabul görmüştür. Bir şey birey için faydalı ise o şey doğrudur anlayışı içselleştirilmiştir. Bireyi temel alan bu hümanistik (insan-merkezci) yaklaşıma göre her şey birey içindir. Genelde şifa terapistlerinin apolitik ve hümanistik olarak kabul görmesi, aslında 'iyi' ve 'doğru' olanın egemen sistemler tarafından baskı altına alınarak bireylere dayatıldığını gizlemektedir. Bireye ait olduğu düşünülen fakat modernitenin dayattığı, ön kabuller, normlar, yargılar şifa terapileri üzerinden kendini bireyin bilinci üzerinde yeniden konumlanmaktadır. Birey, kendini odak yapmalı; başarılı, mutlu, güzel, bakımlı, eğitilmiş, manevi, güçlü, faydalı/faydacı, mantıklı olmalıdır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerden, Venüs'ün; 'bireyin hayatını zehirleyen toksik insanlardan uzak durma, enerjiyi aşağı çeken her şeyi serbest bırakma' öğretisi, Merkür'ün 'yaşamda yolunda gitmeyen her şeyi sevgiyle karşılayarak serbest bırakma' tavsiyesi, Güneş'te 'kollektif bilinçten gelen kök inançları, atadan gelen karmik borçları reddetme ve değiştirilmesini umma' inancı, Mars'ta 'travmanın bireye ait olmadığı, sorunun kökünün atalarda olduğu' gibi kabuller bu kapsamda verilebilecek örneklerdir. Modern birey güçlü olmak zorunda olduğu kadar hassas ve kırılgandır da. Narsisizm 'de egolar o kadar yüceltilir

ki bu kırılganlığın nedeni bireyi özüyle ilgili değil, dışsal faktörlerle ilgilidir. Yeni nesil şifa terapistleri bu dışsal faktörleri genellikle mistisizmle, atalarla, geçmiş yaşantılarla ve travmalarla ilişkilendirmektedir. Bu bağlamda özellikle ‘travma’ fenomeni terapötik uygulamalar dahilinde oldukça istismar edilmektedir. Bireyin yaşadığı her türlü olumsuzluğun yansıması ‘çocukluk travması’, ‘anne karnı travması’, ‘ata travması’, ‘anne travması’ gibi tanımlamalarla buğulandırılmaktadır. Mars’ın danışanları ile yaptığı birebir terapilerde hastalıkları travma ile ilişkilendirerek bu şekilde kategorilendirmesi dikkat çekicidir. Ona göre; ‘Hastalıkların temeli travmadır. Zehirlenme, radyasyon gibi dışarıdan direk olmayan her şeyin düzelme ihtimali vardır.’ Travma ile ilişkilendirdiği hastalıkların sebepleri ise şunlardır: ‘Egzama, vitiligo, sedef, dermatit gibi üst deri hastalıkları ayrılık, dokunma ile ilgili travmalardır’. ‘Vertigonun sebebi düşen birini görmek veya kendisinin düşmesidir’. ‘Kas ile ilgili hastalıklar donup kalma ile ilgili travmalardır’, ‘MS’de (Multiple Skleroz) kal gelme olayı vardır’. ‘Huzursuz bacakta bir yerde zorla tutulma, gidememe travması vardır’. ‘Tansiyon sıvı travmasıyla ilgilidir. Sıvıyı tehlikeli görme, boğulma, kan aldırma, aşı yaptıрма ile ilgili travmalar’. DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu) hareketsiz kalma travmasıdır. Annenin çocuk ölecek diye korkması, hareket edememesi travmaya neden olabilir’. ‘Kadınlarda diyabet tikslenme, iğrenme travmasıyla ilgili iken erkeklerde, zorla bir şey yaptırılması, direnememe travmaya neden olur’. ‘Kalp-damar rahatsızlıkları genelde travma bittikten sonra olur’. ‘Varis bacaklarını güzel değil bacaklarını değersiz travmasıdır’. ‘Astım, KOAH (Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı) nefessiz kalma ve ölüm korkusudur’. ‘Sindirim sistemi hastalıkları, dinmeyen öfke’ iken ‘Ülserinki alana müdahaledir’. ‘Kayıp travmaları kadınlarda genellikle yumurtalıklarda çıkar’. ‘Skolyozis, kamburluk, rezil olma travmaları ile ilgilidir’. ‘Genetik hastalıklarda travma atana ait ama genelde annene ait travmalardır’. ‘Çocuk sahibi olamamanın sebebi kadınlar için erkeğe güvenememe, finansal güvenç hissedememe ya da kayınvalideye öfke’... Bu örnekler içinde en dikkat çekenini ise kanser ile ilgili; ‘kanser, beynin travmaya teslim olmamasının sonucunda oluşur’ ifadesidir. ‘Sen savaştığında aslında beynini hastalık üretmesi için tetikliyorsun’ cümlesi ile modern dönem hastalığı olan kanser, bireyin direnciyle ilişkilendirilerek birey suçlanmakta; hastalığın mesuliyeti hastanın boynuna yüklenmektedir. Kasıtlı olmasa bile bu vesile ile bireyler pasifize edilip, çağın hastalığı olan kanserin, birey ve topluma uygulanan politikalar, çevresel sorunlar, metropol hayatının getirdiği stres, ekonomik problemlerin getirdiği beslenme sorunları, kötü çalışma ve yaşam koşulları gibi etkenlerle olan bağı bireylerin zihin dünyasında koparılmaktadır. Mars

kitapları ve eğitimlerinde ‘teslim olmak bir doğa kanunu’ söylemini normalleştirerek, ‘teslim olmak kötü değildir, susabilirsin’, ‘bazen bir sorundan kurtulmanın en doğru yolu onunla barışmaktır’ tavsiyelerini sıklıkla yineleyip, hastalıkların toplumsal, kültürel, ekonomik parametreler ve boyutları hakkında bireylerin düşünme ve harekete geçme yetisini körleştirmeye katkıda bulunmaktadır. Ayrıca ‘bir şeyden ne kadar çok nefret edersen onu o kadar çok güçlendirirsin’ aforizması ile bireylerin duygu dünyası da manipüle edilmektedir. Bir başka örnekte; danışanın çocukken sınıf önünde fakirliği yüzünden öğretmeni tarafından utandırıldığını ve sonrasında gelişen hastalığı anlatılmaktadır. Buna göre; danışan, öğretmeni tarafından ‘nylon ayakkabıları bir daha giymeyeceksin’ uyarısıyla tahtada bekletilmiş, buna bağlı olarak yetişkinlik çağında varis hastalığı ortaya çıkmıştır. Çocukken yaşanan bu olayda, ailenin ekonomik yetersizliği ve öğretmenin ayrımcı ve cezalandırıcı tutumu gibi doneler göz ardı edilerek, problemin sebebi çocuğun travma anında yaşadığı duyguya, dolayısıyla bireye yüklenmiştir. Mars, tüm bu hastalık tanımlamalarının ve tavsiyelerinin kaynağını ise insan beyninin ilkelliğine bağlamakta ve ‘ben iyi düşündüğümüz için iyileşiriz demiyorum, beynimiz mal diyorum’ cümlesiyle açıklamaktadır.

Son tahlilde şifa terapistlerinin ‘düşünmeden eyleme geçiş’ vurgusu, bireylerin etik aklını kolayca devre dışı bırakabilir ve hali hazırda içinde bulundukları topluma yabancılaşmış bireylere kolayca evrilebilir. Amerikan ordusunun askeri personel için bilinçli farkındalığa yatırım yapma politikası, bilinçli askerlerin topluca savaşmayı reddetmesi için değil; stresin azaltılıp verimin artırılması yoluyla göreve hazır emir erlerine kolayca dönüştürülebilmeleri içindir (Booth & Kuyken's, 2017). Ronald Purser (2019: 6) mindfulness vb. şifa pratiklerinin zihinsel süreçleri yönlendirerek stresi azaltmaya yardımcı olduğu, uzun vadeli kaygıyı ve diğer bozuklukları da azalttığı konusunda hemfikiridir. Otomatik tepkilerin farkındalığının artırılması insanların tepkilerini azaltabilir ve sakinliğini artırabilir. Ona göre buradaki sorun sağaltım sürecinin nasıl gerçekleştirildiğinden ziyade satılan ürünler ve bu ürünlerin paketlenme şeklidir. Farkındalık basitçe odaklanma yeteneğinin geliştirildiği bir sistemdir. Mindfulness Budizm’den beslendiğini iddia etse de geleneksel öğretiler ile doğaya ve diğer varlıklara karşı şefkat bilincinden arındırılmış, onu salt sahte bir benlik duygusuna indirgemıştır. Danışanları bu sistemde esasen özgür bırakılmazlar; aksine sorunlara neden olan koşullara uyum sağlamalarına yardımcı olur. Purser’e göre; gerçek farkındalık (devrimci) hareketi, işlevi kalmamış toplumsal/psikolojik sistemi altüst etmeye çalışır, ancak mindfulness gibi

terapötik uygulamalar yalnızca bu yıkıcı gücün mantığını güçlendirmeye hizmet eder. Neoliberal sistem, son birkaç yılda bireylere ve toplumsal yapılara kendini gizlice dayatmış, sermaye sahiplerinin zenginliği peşinde toplumsal eşitsizliği artırmıştır. Toplumun birer parçası olan bireylerden ise bu modele uyum sağlaması talep edilmektedir. Neoliberal kültüre uyum sağlayamayan bireylerin yaşadığı stres patolojikleştirilerek, özelleştirilmiş ve stres yükünün yönetimi bireylere yüklenmiştir. Tam bu anda farkındalık satıcıları günü kurtarmak için devreye girmekte; acıyı azaltmak için asil görevlerini yerine getirmektedir. Ancak terapistlerin bunu etkili biçimde uygulayabilmeleri için stresin aynı zamanda toplumsal bir olgu olduğunu kabul etmeleri gerekmektedir. Kolektif acıyı ve onu ortadan kaldıracı sistemik değişimi hesaba katmayarak, bilinçliliği gerçek devrimci potansiyelinden mahrum bırakarak, insanların sadece kendilerine odaklanmalarını sağlayan sıradan bir şeye indirgemektedirler. Farkındalık hareketi özelinde verilen ana mesaj, hayatta yolunda gitmeyen şeyler ve kişisel problemlerin zihnimizin içinde olduğudur. Anda kalmadığımızda gelecek korkusu ve geçmişin azabı arasında kalarak mutsuz oluruz. Modern farkındalığın kurucusu Jon Kabat-Zinn (2019: 7), kitabı *Coming to Our Senses*'da bu durumu 'düşünme hastalığı' olarak tanımlar. Ona göre günümüzde toplumlar -diğer kaynaklar tartışılmaksızın- dikkat eksikliğinden mustarıdır. Fakat dikkatimizi çalan küresel medya şirketleri ve onların uygulamalarından hiç bahsedilmemektedir. Bu kitapta 'kapitalist' kelimesinin geçtiği tek yer ise stresli bir yatırımcının anekdotundan ibarettir. Purser'e (2019: 8) göre, kapitalist sistemin temelinde sorunlu olan şey onun doğası değil; asıl sorun bireylerin güvencesiz ve belirsiz bir ekonomik ortamda dikkatli ve dirençli olma konusunda başarısız olmalarıdır. Bununla beraber bizi mutlu ve bilinçli kapitalistler haline getirecek mindfulness gibi çözümler sunulmaktadır. Sonuç olarak değişim, devrim ve protestoların, kolektif mücadelenin varlığıyla gerçekleşmeden atomize bireylerin zihinlerinde takılıp kalır. Gözleri toplumun gerçeklerine kapatarak ana odaklanmak, kamusal alan fikrinin aşınmasına; böylece kamunun ve kolektif bilincin özel alana çekilmesiyle de beraber farkındalığın bir benlik dini haline gelmesine neden olur. Wendy Brown (2015: 15) bu durumu şöyle özetlemektedir: "Kamusal topluluk bir vücut olmaktan çıkıyor, bunun yerine bir grup bireysel girişimci ve tüketiciden oluşuyor." Günümüz psikolog, psikolojik danışman ve kişisel gelişim uzmanları stresi özelleştirmiş, mutluluk endüstrisi aracına çevirmiş ve ana odaklayarak apolitik bireyler olmamızı desteklemiştir. Ana odaklandığımızda, yüksek enflasyon veya alım gücünün düşmesinden kaynaklı yetersiz/dengesiz beslenmenin neden olduğu sağlık sorunları, geçinebilmek için çekilen kredilerin ödemesi, düşük ücretli maaşla

kötü koşullarda çalışmanın verdiği stres yükü pembe bir toz bulutunun içine bırakılarak mutluluğun kapısı aralanabilir. Terapötik hizmet uygulayıcılarına göre sorunları bırakarak mutlu olmak ya da onlarla mücadele etmeye kalkıp mutsuz olmak da bizim elimizde ve sorumluluğumuzdadır. Güneş'in yaptığı ritüellerde sıklıkla tekrarladığı 'oldu, oldu, oldu', 've öyledir, ve öyledir, ve öyledir' manifestleri, '520, 777, 894781, 33, 3/6/9' gibi sayı sekanslarını tekrarlamanın niyetimizi tezahür ettireceği inancı ve bunları uygulayarak değiştirip dönüştürme tamamen insanın iradesinde görülmektedir. Merkür'e göre; 'Biz ne isek O'yuzdur.', 'Niyetimiz bir bumerang gibidir. Niyet yani düşüncelerimiz ve hislerimiz ne ise tüm kâinata geziniyor ve bize geri dönüyor.' 'Negatif düşünürsen, hayatına negatif enerjiyi çekersin', 'Zengin insanların günahkâr olduğunu düşünüyorsan zengin olamazsın'... Bu göstergeler bize yeni nesil şifa terapilerinin de herkesin tarafını seçmede, olumsuz duyguları yönetmede ve çeşitli kişisel bakım yöntemleriyle kendisini geliştirmede özgür olduğu yönündeki neoliberal söylemleri desteklediğinin belirteçleridir.

Farkındalık meditasyonu özelinde yeni nesil şifa pratikleri, her şeyin tüketim nesnesine dönüştürüldüğü bir pazarda o kadar güçlü birer araç olabilmektedirler ki; fast food zinciri KFC tavuklu turta satmak için "Konfor Bölgesi: Çömlek Turtasına Dayalı Meditasyon Sistemi" başlıklı reklam filmi serisinde kullanılabilmektedir (*KFC|Welcome to the Comfort Zone*, 2017). Amazon'da 100.000'den fazla kitabın başlığında 'farkındalık' teriminin bir varyasyonu yer alırken, farkındalık uygulamaları ebeveynlik, yemek, sağlık, spor, öğretmenlik, terapi, liderlik, finans ve hatta evcil hayvan sahipliği gibi çeşitli alanlarda da oldukça faydalı bir pazar nesnesine dönüşmüş durumdadır. Öyle ki; Silikon vadisinin küresel şirketleri farkındalık temelli eğitimleri şirket politikalarının ayrılmaz birer parçası haline getirmekte, okullarda meditasyon odaları kurulmakta; ABD ordusu ve hukuk firmalarında farkındalık uygulamaları yapılmaktadır (Purser, 2019:10). Kitapların yanı sıra atölye çalışmaları, çevrimiçi kurslar, seminerler, dergiler ve belgeseller de mevcuttur. Öyle ki şifalanma araçları ulusal yayın yapan TV kanallarında akşam kuşağı dizileri ile Netflix, Amazon Prime, Blue TV, Disney gibi çevrimiçi medya platformlarında yayınlanan filmlerde dahi parlatılan bir meta haline gelmiştir. Dahası, şifalı olduğuna inanılan doğal taştan yapılmış takılar, olumsuz enerjileri evden kovması ve pozitif enerji yayması için kullanılan çeşitli ev aksesuarları, ata ile bağ kesme için kullanılan kristal hançerler, içme suyunun frekansını yükselten teknolojik cihazlar, dişil enerji dengeleme amacıyla kullanılan akıllı telefon uygulamaları da dahil edilebilir (Bkz. Ek3, Ek6). Sosyal medya ve yaygın iletişim ağlarında karşılaştığımız yeni nesil şifa terapistleri ile popüler medya figürleri, bu

uygulamaların bilimsel çalışmalar ve yaşanan bireysel deneyimler ile hayatımıza katkıları hakkında sürekli bilgi akışı sağlamaktadır. Bu durumu, anlam arayışındaki bireylerin tercihli inanç ve maksimum fayda eğilimiyle yeni nesil şifa pratiklerini tercih ettikleri; sonuç olarak bireysel amaçlarını meşrulaştırma amacıyla şifalanma pratiklerinden destek alma eğiliminde oldukları şeklinde okuyabiliriz. Yakın zamanda gündeme gelen ‘Ruh Sağlığı Yasası’ tartışmaları (Türkiye Psikiyatri Derneği, 2021.) ekseninde, kurumsal eğitilmiş uzmanların şifa terapistlerine yönelttiği bilim dışılık, kesin ve genel-geçer olmama, çarpıtma ve sömürme gibi yoğun eleştirilere rağmen, bu hizmetlerden yararlanan bireylerin, konuya ismi dahil edilen Mars ve Venüs’ü sorgulamaksızın koruma, destek olma ve memnuniyet davranışı sergilemesi durumunu inanç ve amacın simbiyotik ilişkisinin örnekleri olarak gösterebiliriz. Bu perspektif ile kitap çıkarmak isteyen yazarlar, inancı metalaştıran uzmanlar, izleyici bekleyen kişisel gelişim ve yaşam koçları, müşteri arayan şifacılar için yeni alanlar açılmış olmaktadır. Bu alanlar dahilinde yeni nesil şifa pratikleri mevcut neoliberal politikalar çerçevesinde evrilerek yeni pazarlara sürülmektedir. Sürekli gelişen teknolojik yenilikler ile bireyler, yeni elektronik cihazlar, mobil uygulamalar ve yapay zekanın yeni bir sürümü ile tanışmaktadır. Düşünce ve etik kaygılardan azade geliştiren akıllı cep telefonları, akıllı bileklikler, akıllı gözlükler neoliberal kültürün eli, kulağı ve gözü olarak her an bireylere kendi aktarımını yapmaktadır. Öyle ki oluşturulan bu soyut ortamda bireylerin zihin yönetimi bu araçlar vesilesiyle neoliberalizmin eline geçmektedir. Yaşanan ‘iletişim sarhoşluğu’ medyanın ve teknolojinin gücüne duyulan hayranlığı artırmakta; evrenselleşmiş bu ideolojinin eylemleri sorgulanmadan kabul edilir hale gelmektedir (Baker, 2012: 217). Günümüz ‘enformasyon çağında’ düşünce üretimi ve iletimi medyayı etkin kullanan pazarlamacı, girişimci grubun tekelinde görünmektedir. Bu bağlamda yeni nesil şifa terapistleri de ürünlerini etkin pazarlama amacıyla medyanın gücünü büyük oranda kullanmaktadır. Sosyal medya araçları genellikle ücretsiz kullanımı ve algoritma dahilinde hedef kitleye çabuk erişim gibi verimli kullanım özellikleri ile yeni nesil şifa terapilerinin etkin pazarları durumuna gelmiştir. Pozitiflik ve mutluluk endüstrisinin en iyi işlediği ve zihinlerin kolayca manipüle edebildiği Instagram uygulaması bireysel girişimciler için en etkin araca dönüşmüş durumdadır. Öyle ki; bu sosyal mecrada her gün alanında uzman olduğunu iddia eden influencer psikologlarla, spiritüel danışmanlarla, kanaat önderleriyle, yeni nesil şifacılarla, reiki masterlarla, yogilerle karşılaşır olduk. Bunlara yapay zekâ desteği de eklenince bu karizmatik kişiliklerin gerçek olmasına gerek de kalmadı. Kaynak taraması sırasında Instagram üzerinde faaliyet gösteren bir hesap dikkatimizi çekmiştir. Biyografi

kısımında kendisini “*Kur'an ve Hadis ışığında, Hurafelerden uzak, Reklam ve İş birliği için DM*” olarak tanıtan “duacinine” isimli hesabın 219bin takipçisi bulunmaktadır. Bu hesap detaylıca incelendiğinde oluşturulan tüm fotoğraf ve videolarda yapay zekâ desteği alındığı; oluşturulan başörtülü yaşlı kadın imajına İslam dinine ait kaynaklardan alıntılar yaptırılarak etkileşim alınmaya çalışıldığı izlenmiştir. Gerçek bir insanın var olmadığı videolarda, yapay zekâ destekli seslendirme ile edilen dualara binlerce beğeni ve ‘âmin’ yorumu gelmektedir. Bu durum tam olarak Baulliard’ın (2010: 14), ifade ettiği gibi ‘Simülasyon (hipergerçeklik), bir köken veya gerçeklikten yoksun olan bir gerçeğin modeller aracılığıyla türetilmesi’ olarak tanımlanır. Hipergerçeklik, imgeler yani görseller aracılığıyla algıladığımız gördüğümüz gerçeğin kendisinden, gerçeklerden ve gerçeklikten daha gerçek bir gerçeklik yaratmak anlamına gelmektedir. Gerçek alan ile sahte alan arasındaki sınırların bulanıklaştığı bu mecralarda, hipergerçeklikler bireyler zihinlerini medya patronlarına emanet etmekte, böylece neoliberal kültür tartışılmaksızın bireylerin zihinlerine kolayca işlenebilmektedir. Baker’in (2012: 224) sözleri ise hali hazırda neoliberal kültürün bireylere sunduğu illüzyon dünyasında bireyin geçmişini, bugününü ve geleceğini özetlemektedir: *“İletişim alanında son teknolojilerin getirdiği “sarhoşluk” insan ırkının yalnızca geleceği açısından değil, geçmişi açısından da büyük bir tehlike olarak beliriyor.”*

George Ritzer, emperyalist kültür etkisinde gelişen modern kapitalist dünya düzenini tanımlamak için ‘Toplumun McDonalddlaşması’ kuramını kullanmıştı. McDonalddlaşma; fast-food restoranlarının verimlilik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik ve denetim gibi ilkeler temelinde, Amerikan kültürünün dünya genelindeki diğer toplumlar üzerinde daha fazla etkin olma süreci olarak tanımlanmaktadır (Ritzer, 2019:26-43). McDonalddlaşma yalnızca restoran endüstrisini etkilemekle kalmaz; eğitim, finans, sağlık, moda, sanat, iş yaşamı, siyaset, beslenme, seyahat, aile, toplumsal dinamikler dahil birçok alanda etkisini hissettirmektedir. Eklektik ve senkretik inançlar dahilinde oluşturulan yeni nesil şifa terapilerinin -özelde mindfulness sistemi- McDonalds’a benzer şekilde küresel çapta yayılmacı bir politika izlemesi Miles Neale tarafından *McMindfulness* terimi ile tanımlanmıştır (Purser, 2019: 11). Asırlardır varlığını sürdüren inanç sistemlerinin, rasyonellik sosuyla yeniden harmanlanarak çeşitli problemlerimize çare olacağı vadedilmiş; -fast-food zincirlerine benzer girişimcilik etkisiyle- patentli markalarla ambalajlanarak modernitenin getirdiği zorluklarla mücadele edebilecek bir öğün gibi servis edilmiştir. Özünden, felsefesinden ve etiğinden koparılan inançların harmanlanmasıyla oluşan yeni

nesil şifa terapileri gün sonunda ‘anında beslenmeye yarayan ancak uzun vadeli doygunluk sağlamayan ruhsal uygulamaların beslenme çılgınlığına’ dönüşmektedir. (Neale, 2015).

Meditasyon, yoga, shinrin yoku, reiki, EFT, mindfulness, Theta Healing vb. yeni nesil şifalanma pratikleri hali hazırdaki problemlerimiz için ağrı kesici hap görevi üstlenebilir, ağrı geçtikten sonra iyileştiğini düşünmek, semptomları baskılamaktan fazlası değildir. Esasen ağrı fonksiyonel tıp açısından hastalığın en temel semptomudur ve daha önemli bir problemin varlığına işaret eder. Semptomu baskılamak hastalığın prognozunu kötü etkilemekte, daha fazla semptomla yüzleşmeye kapı açmaktadır. Aynı şekilde bireyin toplumsal yapılarla olan ilişkisi örnekteki gibi semptom-hastalık metaforuyla tanımlanabilir. Fiziksel ve bedensel rahatsızlıkların sosyolojik nedenlerine bakmaksızın sosyo-ekonomik, kültürel kaynaklı problemleri bireysel alanda çözmeye çalışmak ağrı kesici gibidir; kolay ve geçicidir. Neoliberal kurumlar bireylerden her zaman ağrı kesicilerini alarak görevlerini yerine getirmelerini, kısaca ‘uyum sağlamalarını’ beklemektedir. Bu durumda dış dünyayla ilgili kaygılardan habersiz, kendi içine kapanan bireyler açısından yeni nesil şifa pratikleri, ‘kişisel bakımdan’ öteye geçememektedir. Stresin azaltılarak, daha mutlu bir yaşam sürdürülmesi; eşitsizliklerin, adaletsizliklerin nedenlerini sorgulamaktan daha kolay ve caziptir. Bu bakımdan kişisel bakım, iş ve eğitim hayatında yüksek performans, iyi bir cinsel yaşam, dikkatin toparlanması gibi faktörler bireyin çıkar ve arzularına hitap ederken; toplumsal bakım ise zor ve meşakkatli gelmekte ve görünen o ki tercih edilmemektedir. Purser (2013), mindfulness özelinde yeni nesil şifa pratiklerini şöyle değerlendirir: "Mindfulness'ı, özgün özgürleştirici ve dönüştürücü hedeflerinden ve temel sosyal etiğinden uzaklaştırmak, Faustvari bir pazarlık anlamına gelir. Bu, bireyler ve kurumlar için bir araç olarak farkındalığı açgözlülük, kötü niyet ve yanılsamanın zararlı köklerinden uyandırmak yerine, genellikle bu kökleri güçlendirebilecek basit, terapötik ve kendi kendine yardım tekniklerine dönüştürülmesi anlamına gelir." Batı-Doğu sentezli yeni nesil şifa pratikleri, hümanistik öğretiler dahilinde Budizm ve doğu kökenli inanç sistemlerinden beslenmektedir. Modern eğitilmiş uzmanlar, bu dinlerin ve inanç sistemlerinin büyüselliğinden, Osho, Dalai Lama, Mevlâna gibi spiritüel şahsiyetlerin karizmalarından yararlanarak; kültür-inanç-amaç sentezli bir ürün olarak ortaya çıkmaktadır. Bu pratikler özelinde; din olmadan maneviyat, İslam olmadan inanç, Budist olmadan şifa gibi öğreti ve uygulamalar sıklıkla tekrarlanmaktadır. Hint kültürü ve inanç sistemlerinden beslenen yoganın etnik yargılardan arındırılarak Batı’da bir tüketim nesnesi haline dönüştürülmesi inancın metalaştırılması bağlamında bilinen bir örnektir. Ülkemizde ise Venüs’ün ‘Miraç’ta

bilinçaltı temizliği', 'Esma'ül Hüsna şifa terapi eğitimi', 'tasavvufla nümeroloji eğitimi', 'ayet subliminal fon müziği (meditasyon müziği) eşliğinde', 'ayetler eşliğinde çakraların aktifleşip dengeye gelmesi' gibi uygulamaları örnek olarak gösterebiliriz.

Maneviyatın öznellikten sıyrılan, sayılıp ölçülebilen nesnel bir olgu olmaması, onu teologlar ve ruh bilimcilerin tekelinde kalmaya mecbur bırakmıştır. Özellikle kapitalizmin kalbini oluşturan Batılı ülkelerde maneviyat özelleştirilerek markalaştı, girişimcilik çabalarıyla yeniden üretilerek neoliberal toplumların pazarına sürüldü. Uzakdoğu Asya'nın dini-kültürel sermayesi ve entelektüel birikimi bir metafizik sömürgeleştirme nesnesine dönüştürüldü. Jeremy Carrette ve Richard King (2005: 3-5); Asya bilgelik geleneklerinin on sekizinci yüzyıldan bu yana sömürgeleştirme ve metalaştırmaya maruz kaldığını, bu sürecin sonucunda seküler, egemen kültürel değerlerle uyumlu ve yaşam tarzında radikal bir değişiklik gerektirmeyen son derece bireyci bir maneviyatın ortaya çıktığını iddia etmektedirler. Kurumsal ve geleneksel dinlerde otorite sahibi, kural koyucu, uygulayıcı, ödüllendirici, cezalandırıcı ve gözetleyici olarak Tanrı/Tanrılar sunulmaktadır. Yeni nesil şifa terapilerinin beslendiği yeni maneviyat biçimlerinde ise bu özellikler içselleştirilerek, bireylerin benliğine indirgenmektedir. Her şeyin bireyin istemesi veya istememesi, niyeti, düşüncesi ve uygulaması yoluyla gerçekleştirilebileceği illüzyonu yaratılır. Güneş, tüm ritüel ve demolarında sıklıkla 'isteğe bağlıdır' cümlesini kullanmakta; bireyler istemedikçe şifalanmanın gerçekleşmeyeceğini iddia etmektedir. Bireyci maneviyat, özellikle enerji, sayı sekansları, kuantum alan, akış, rezonans, ata, titreşim gibi muğlak araçlarla maskelendiğinde, hâkim piyasa güçleri tarafından, bireylerin kolayca yatıştırılması, uyumlanması ve kolay sömürülebilir bir pazar nesnesine dönüştürülmesine olanak sağlar. Çağlar boyu karşılaşılan sosyal, kültürel ve ekonomik problemlerle mücadele yöneliminde dini inancın etkisi yadsınamazken; moderniteyle beraber maneviyat/inanç alanı da bilimin egemenliğiyle rasyonelleştirilerek psikolojikleştirilmiştir. Girişimcilik dalgasıyla birlikte ortaya çıkan yeni meslek grupları ile rehber edinilen karizmatik kişilikler; bireylerin birbirleriyle ve toplumsal yapılarla olan ilişkilerinden kaynaklanan ruhsal ve fiziksel sıkıntıları, çağımızın ruhuna uygun ve mevcut neoliberal düzene entegre edilmiş sistemleri kullanarak rehabilite etmeye çalışmaktadır. Mikro ve makro alandan özel alana çekilmiş, psikolojikleştirilmiş maneviyat sonuçları itibariyle politiktir. Byung-Chul Han'a göre (2017: 29-32); neoliberal psikopolitikanın sunmuş olduğu kişisel gelişim atölyeleri, motivasyon workshopları, iyileştirme oturumları ve eğitim seminerleri bireyin faydasına odaklanarak kişisel optimizasyon ve yüksek verimlilik vaat etmektedir. Bu tip ideolojiler bireyin tüm

enerjisini ve yaşamını kapsayacak şekilde onu kullanarak sömürmektedir. Neoliberal öz-optimizasyonun zorunluluğu yalnızca sistemin mükemmel işleyişine hizmet etmektedir. Sonuç olarak neoliberal düzenin işleyişine takılan engeller, zayıf noktalar ve hatalar terapötik bir yaklaşımla ortadan kaldırılmaktadır. Neoliberalizm için her şey piyasa mantığına tabi olmalı ve mübadele edilebilir hale getirilmelidir. Bireyin kendini optimize etme hedefi, iyi bir yaşam arayışından ziyade piyasadaki başarısını artırma talebiyle ilişkilendirilebilir. Neoliberal rejimler, egemenliklerini sürdürürken bireyleri baskı ve şiddetle yönetmek yerine özgürlük ideolojisiyle denetleyerek kontrol altına almaktadır. Özgürlük furçasının etkisi altındaki bireyler, mevcut sistemle uyuşmayan durumların faturasını kendilerine keser ve başarısızlığı kendi performans eksikliğinde bulan bireyler sistem karşıtı bir tavır almazlar. Bu konjonktürde bireyler bir araya geldiklerinde dahi ortak bir dayanışma içerisinde bulunamazlar. Neoliberal yönetimler bu mantıksal ideoloji biçimiyle bireyleri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirir. Son tahlilde neoliberalizm, bireylerin duygularını, düşüncelerini, ruhunu, bilincini sömürmekte onu stres kaynaklı fiziksel ve ruhsal hastalıklara maruz bırakmaktadır. Sürekli olarak kendini iyileştirme çabası bireyleri sömürülmeye hazır metalar haline getirmektedir. Oysaki olumsuzluk/hastalık doğru okunabilirse bireylerin bilinç ve ruhunda can suyu görevi üstlenebilir. Neoliberal psiko-politika ‘bilinç endüstrisi’ ile bireyin bilincini ve ruhunu yok etmektedir ve Han’ın (2017: 32) deyişiyle “İyileştirme (healing), görünüşe göre, öldürmek anlamına gelmektedir.”

3.3.Eklektisizm ve Senktretizm

Din sosyolojisi çalışmalarında, dini kuruluşlar ve eğilimler Avrupa Hristiyanlığı merkezli bir yaklaşım içinde tipleştirilmektedir. Ancak bu tasarımlar, dünya genelindeki ve içinde bulunduğumuz neoliberal kültürdeki dinsel çeşitliliği yeterince yansıtmamaktadır. Batı merkezli din sosyolojisi, genellikle kilise, sekt, mezhep ve kült olmak üzere dört ana kuruluş ve örgütlenme tipini ele almaktadır. Kiliseler, kapsayıcı, üyelik kabul eden, bürokratik ve profesyonel bir din adamı sınıfına sahip kuruluşlardır. Sektler ise genellikle tam bağlılık isteyen, karizmatik liderler etrafında toplanan ve geniş toplumla uyumsuz olan dini gruplardır. Mezhepler ise kilise ile sektler arasında bir yerde bulunur; kapsayıcı olmalarına rağmen kiliseye kıyasla daha az bağlılık isteyen ve dini çeşitliliği kabul eden bürokratik yapılanmalardır. Kültler ise mistik, faydacı, gayri resmi ve kısa ömürlü spiritüalist gruplardır (Bird, 2015: 66-68). Ancak, bu ideal tipleştirme Batı-dışı toplumları açıklamada ve gelişen yeni dinsel eğilimleri anlamak için yetersiz kalmaktadır. Örneğin, din sosyolojisi

alanında önemli bir başlık olan yeni dini hareketler genellikle geleneksel dini kurumlara mesafeli ve gerilimli bir ilişki içindedir ve kendi norm ve ritüellerini oluşturmuşlardır. Sekülerleşme teorisine göre, bu tür hareketlerin marjinal olması ve kısa ömürlü olması beklenirken, gerçekte öyle olmamıştır (Kirman, 2010: 118-122). Aksine bu araştırmada da gösterildiği üzere etkinlik alanları giderek genişlemektedir. Diğer yandan, teolojik tanımlamalar, genellikle yeni dinsel eğilimleri sapkın ve sevimsiz gruplar olarak görmektedir. Ancak, bu hareketlere katılanların çoğu eğitimli sınıflardan ve hatta ünlü isimlerden oluşmaktadır. 21. yüzyılın ikinci yarısında, yeni dini hareketlerle birlikte ilgi çeken bir diğer akım, yeni çağ hareketleridir. Bu hareketler, geleneksel bilim, modern psikoloji ve ekoloji düşüncelerini birleştirerek modern insanın manevi arayışını temsil etmektedir. Bu hareketler, genellikle modern tıp başta olmak üzere egemen bilimle çatışma içindedir ve çevreyle bütünleşmeyi ve hayvanları korumayı savunurlar (Bird, 2015: 92-95). Küreselleşmenin bir sonucu olarak, insanlar farklı din kültürleriyle etkileşim halindedir ve yeni dini eğilimleri uygulama fırsatı bulmaktadırlar. Bu temelde yeni çağ hareketlerini neoliberalizmin tetiklediği küreselleşme olgusunun ortaya çıkardığı ifade edilebilir. Bu yeni hareketler geleneksel kalıplara uymayacak düzeyde eklektik ve senkretik niteliktedir. Senkretizm, farklı dinlerin öğretilerini ve ritüellerini bir araya getirerek yeni bir sentez oluşturma eğilimidir. Bu, mevcut dinler arasında uyum sağlama veya farklı inançları birleştirme şeklinde gerçekleşir. Örneğin, Hristiyanlık ile yerel inançların birleştiği Afrika'daki bazı dinler senkretik hareketlere örnek olarak verilebilir. Eklektisizm ise, farklı kaynaklardan seçilen öğelerin kişisel tercihler veya ihtiyaçlar doğrultusunda bir araya getirilmesidir. Bireyler, farklı dinlerden veya felsefelerden gelen unsurları seçerek kendi inançlarını ve dini pratiklerini oluşturabilirler. Eklektik bir yaklaşıma sahip kişiler, belirli bir dine bağlı kalmadan kendi manevi yolculuklarını oluşturmaya çalışırlar (Kurt, 2018: 232-234). Bu temelde yeni dinsel pratiklere dair akademik bir tanımlama ihtiyacı doğmuştur. Bir din sosyoloğu olarak Abdurrahman Kurt (2018: 285-317), bu hareketlerin ortak noktalarını şu şekilde belirlemiştir: senkretik ve eklektik yapıda olmaları, karizmatik liderlik, alternatif kolektivizm iddiası, ikame aile hissi ve dışlanmışlara öz saygı kazandırılması. Araştırma kapsamında incelenen vakalar yeni dini hareketlerin ve yeni çağ hareketlerinin senkretik ve eklektik niteliklerine dair çok sayıda örnek barındırmaktadır.

Eklektisizm ve Senkretizm

Holizm
İrrasyonalite
Rasyonalite
Birey Kültü
Büyüsel Yetkinlik
Bilimsel Destek Arayışı
Uzman Görünümü
Eklektik Uygulamalar
Senkretik İnançlar
Müşterili Kültler

Şekil 3. Eklektisizm ve Senkretizm

Merkür'ün videosunda sunduğu bilgilerin kaynağının kadim uygarlıkların inanç sistemlerinden gelen köklü bilgiler olduğu iddiasının bilimsel destek olarak sunulması önem arz etmektedir. Küresel çapta aldığı eğitimlere ve klinik aromaterapist olduğuna dair sıkça yaptığı vurgular, uzman görünme çabasına bilimsel destek arayışında bulunulduğuna dikkatleri çekmektedir. Yaygın psikiyatri ve psikoloji disiplinine ait kavramları sıklıkla kullanmakta, alanında uzman psikologların, akademisyenlerin teori ve görüşlerine referans vermektedir. Merkür'ün şifa sistemi Nikola Tesla'nın *"Eğer evrenin sırlarını bulmayı arzuluyorsanız enerji, frekans ve titreşimler üzerinden düşünün."* paradigması üzerine temellendirilmiştir. Bunun yanında mitsel anlatılara, ezoterik hikayelere çoğunlukla yer verilmektedir. *"Denilen odur ki ..."* cümlesiyle başlayan kaynağı belirsiz birçok bilgi paylaşımı yapılmaktadır. Büyüye olan inancı doğayla ilişkilendirerek bireylerin doğayla olan bağınyı kaybettiğini belirtmektedir. Biraz büyüün iyi bir şey olduğunu ve kendisinin büyüye inandığını ifade etmektedir. Olumlamalar ve sayı sekanslarıyla manifest yapmanın şifalandırma yapacağına inanılırken; 'iptal, iptal, iptal' kelimeleriyle negatif enerji bağının kesileceği düşünülmektedir. Dişil enerji kamplarında bu biçimdeki mitsel, ezoterik anlatıların, masalların, büyüün, ağaçlara sarılmanın insan doğası için gerekli olduğu ifade edilirken; kuantum tezahürü ve niyet olumlaması ile ilgili bir demoda *"... yıl olmuş 2023 ritüellerden, mumdan, tüyden şifa mı bekliyorsun?"* cümlesi ile pozitivist bir yaklaşım sergilemekte, bu durum daha önceki görüşleri ile çelişik bir görünüm vermektedir. Güneş Instagram canlı yayınında, takipçilerinin özel dilekleri için anlık JAAS demosu yapmış; bu esnada elindeki sarkacı sallayarak çoklu şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: "Sevgili Allah'ım, sevgili yükselmiş üstatlar, sevgili bilinçaltım ve sevgili sarkacım". Güneş'in ifadelerinde

eklektik ve senkretik söylemler dikkat çekmektedir. Güneş sıklıkla kâğıt veya belirli nesneler üzerine veya vücudun belirli bölgelerine yazılan kelimeler, dualar sayılar kullanmakta; uçurtma, kalp, kilit gibi simgeleri çizdirerek ritüeller yaptırmaktadır. Bu durumda yeni nesil şifa terapilerinin şamanik ritüeller ile İslam kültüründe uygulanan havas¹⁴ ilmi ilgili ritüellerle de benzeştiği; eklektik ve senkretik özellikler taşıdığına örnekleri arasındadır.

Venüs hedef kitlesi dahilinde muhafazakâr/dindar ve modern bir imaj görünümü çizmekte, küresel çapta aldığı eğitimleri İslam ve Sünnetullah¹⁵ uyarladığını dile getirmektedir. ‘Miraç hakikatiyle bilinçaltı temizliği, tekamül yolunda frekans nasıl yükseltilir, esfel-i safilin ve eşref-i mahlukun frekansları, Kur’an-ı Kerim’de sekine- cennet- cinsellik, cinsel terapi eğitimi-Hz. Muhammed’in hayatından örnekler-, ayet subliminal fon müziği (meditasyon müziği) eşliğinde, ayetler eşliğinde çakraların aktifleşip dengeye gelmesi, miraçta çakra aktifleştirmek, Vahdet-i Vucüd’un kuantum açılımı, çakraların biyoenerjiyle esmalarla Fatiha Suresiyle açılımı vb.’ gibi İslam dinine ait kavram ve isimlerle adlandırdığı eğitimlerini yüksek ücretlerde satışa sunmaktadır. Esmâ’ül Hüsna şifa terapisi eğitime yöneltilen ‘Allah’ın isimlerini ve dinini parayla mı satıyorsun eleştirilerine; bu ilimin medreselerden, hocalardan, kitaplardan da öğrenebileceğini, fakat kendisinin bu ilmi bilimsel yaklaşımla ele alıp ezoterik bilgiyle harmanladığı ve bu eğitimin benzeri olmadığı için ücretlendirdiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda din/inanç alanının, yeni nesil şifa pratikleri ve neoliberal pazarlama stratejileriyle bütünleştirilerek yeni bir ekonomik sektör haline dönüştürülmesi, inancın metalaştırılması bağlamında okunabilir.

¹⁴ “Nesnelerle harf, kelime ve duaların gizli özelliklerinden faydalanarak gaybdan haber verdiği veya varlıklar üzerinde etkili olduğu ileri sürülen bir ilim.” (Çelebi, 1997).

¹⁵ Sözlükte “bir şeyi açıklığa kavuşturmak, iyi veya kötü yeni bir yöntem ortaya koymak” anlamındaki senn kökünden türeyen sünnet ile lafza-i celâlden oluşan sünnetullâh terkibi, Allah’ın koyduğu kanun, nizam” demektir (Çelebi, 2010).

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Modernite ile pozitivist felsefeyi benimseyen fonksiyonel tıp, şifa kavramını rasyonel bir düzleme taşıyarak bireyin ruh-beden bütünlüğünden uzaklaşmış; hastalığa odaklanarak geliştirdiği farmakolojik tedavi yaklaşımıyla uzun zamandır eleştirilerin hedefi olmuştur. Fonksiyonel tıbbı bir anlamda tepki olarak ortaya çıkan yeni nesil şifa teknikleri, geleneksel tıp ve alternatif tıp yaklaşımlarının birer sentezi olarak uygulanmaktadır. Bu teknikler bedenin fiziksel, zihinsel ve duygusal dengesini iyileştirmeyi amaçlayarak bütüncül sağlık ile iyi yaşamı hedeflemekte ve sıklıkla holistik bir bakış açısına dayanmaktadır. Küreselleşme etkisiyle gelişen bilgi ağı ile neoliberal ekonomik politikalar ekseninde, Batı ve Doğu inançlarıyla sentezlenmiş şifa terapilerinin etkinliği arttı ve ülkemizde de büyük talep görmeye başladı. En çok talep edilen uygulamalardan MBSR (Mindfulness Based Stress Reduction), nefes teknikleri ve meditasyon ile stresi azaltmak, zihni sakinleştirmek ve bedeni iyileştirmek için kullanılır. Bu teknikler ile dikkat ve farkındalığın artırılarak içsel dengenin sağlanması hedeflenir. Reiki, çakra dengeleme, Theata Healing, Access Bars, kuantum ve akupunktur gibi teknikler bedende enerji akışını düzenlemeye odaklanarak şifalanmanın gerçekleşmesi hedeflenir. Bu uygulamalar ile fiziksel ve duygusal iyileşmeyi desteklemek, enerji meridyenlerinin açılması ve dengelemesi sağlanmaya çalışılır. Yeni nesil şifa pratisyenleri sağlıklı beslenme alışkanlıklarının, bol ve doğru su içmenin ayrıca bitkisel desteklerin kullanımının önemini sıklıkla vurgular. Sağlıklı ve dengeli beslenme ile fitness gibi bedenin hareketini artıran etmenlerin bedenin iyileşme sürecini desteklediğini ve genel sağlığı artırdığını ifade ederler. Bunlara ek olarak doğada bulunan tüm etmenlerin canlı olduğunu ve bu etmenlerin enerjisinden yararlanılabileceğini iddia ederler. Buna göre madenler, cevherler, taşlar, ormanlar ve toprakta şifalanma aracı olabilir. Duygusal özgürleşme teknikleri (EFT) ve psiko-drama etkinlikleri (Aile Konstellasyonu) gibi uygulamalar zihinsel ve duygusal sağlığı iyileştirmeyi amaçlar. Bu teknikler ile negatif düşünce kalıplarını değiştirme ile duygusal yaraları iyileştirme ve içsel barışı sağlama hedeflenir. Yoga ve ayurveda, tai chi, gibi hareket ve fiziksel aktivite formları ise bedenin esnekliğini artırıp kasları güçlendirerek stresi azaltmak için çalışır. Şamanik ritüeller, melek koçluğu, nümeroloji, ayet ve esmalarla biyoenerji, ho'oponopono, JASS gibi uygulamalar ise dinsel ve ruhsal inanç temelinde uygulanan uygulamalardır. Yeni nesil şifa teknikleri bireylere kendi sağlık ve iyilik hallerini yönetme becerilerini kazandırmayı amaçlar. Bu teknikler ile beden-zihin-ruh bağlantısının güçlendirildiği iddia edilmektedir.

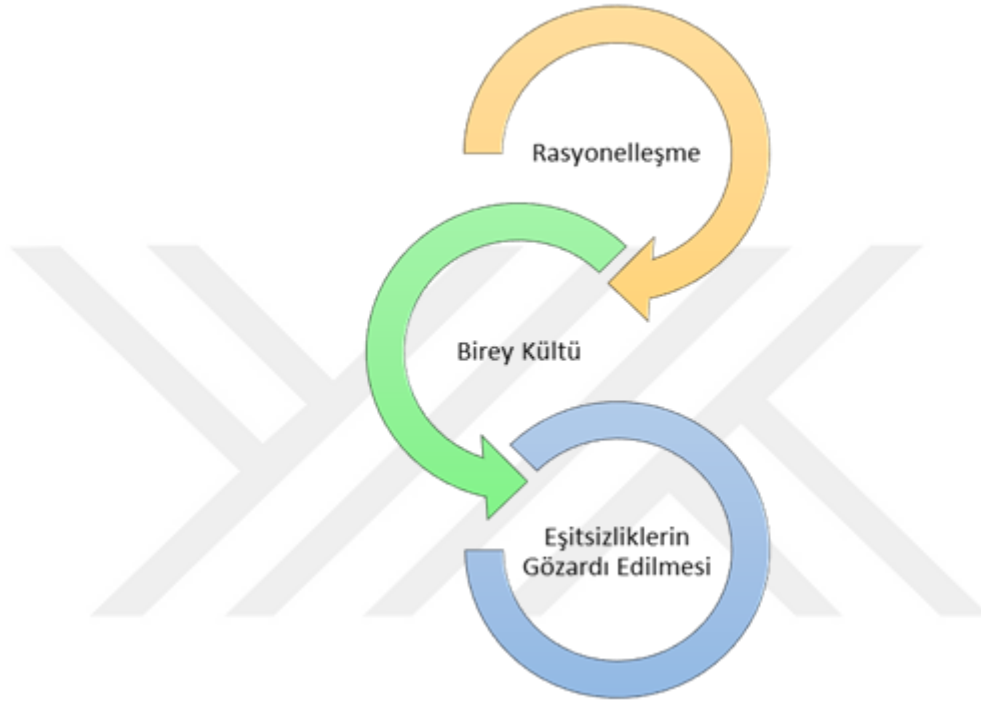
Yeni nesil şifa terapilerine dair yapılan bilimsel çalışmalara Türkçe sosyoloji literatüründe az sayıda rastlanmaktadır. Bu alanda yapılan akademik çalışmalar genellikle İlahiyat fakülteleri bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile söz konusu uygulamaların toplumsal ve kültürel normlardan kaçış aracı olarak nasıl işlev gördüğünü göstergebilim metodu kullanarak anlamaya, çözümlemeye ve açıklamaya çalışılmıştır. Bu çözümleme süreciyle birlikte bireylerin günümüz dünyasında var olan sosyal ve kültürel eşitsizlikleri yeni nesil şifalanma uygulamaları aracılığıyla yok sayma eğilimlerini göstergeler vasıtasıyla ortaya koymaya; kolektif bilinç ve örgütlenmeden nasıl kaçındıklarını göstermeye çalışılmıştır. Sonuç olarak mevcut araştırma ile modernite ve neoliberalizm eleştirilerine katkıda bulunmak hedeflenmiştir. Bu hedef ile çalışma boyunca nitel yaklaşım benimsenerek göstergebilim metodu kullanılmıştır. Bu bağlamda sosyal medyada ve yaygın medya araçlarında popüler olan yeni nesil şifacıların verileri toplanmış, 114 veri girişi yapılmıştır. Veri analiz tekniği olarak doküman analizi tercih edilmiş, elde edilen veriler kodlanıp kategorilendirilerek temalara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular aracılığı ile 3 ana temaya ulaşılmıştır. İlk tema: Amaç Odaklı Rasyonel Davranış Egemenliği, ikinci tema: Neoliberal Kültür Aktarımı ve üçüncü tema: Eklektisizm ve Senkretizm olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın en önemli kısıtı veri araştırma süresinin sınırlı olmasıdır. Bu sebeple alan taramasında elde edilen mevcut kaynaklar 4 kişi ile sınırlandırılmış; sınırlı veriler araştırma bulgularına dahil edilmiştir. Farklı bir çalışma ile verilerin toplumsal düzlemde geçerlilik ilkesi gereği saha çalışması ile mevcut çalışma kuvvetlendirilebilir.

Modernleşme süreci boyunca gelenek ve dini öğretiler yerine yaşamın her alanına hâkim olan rasyonalizm, pozitivizm, bireyselleşme gibi fenomenler, bireylerin anlam dünyalarında krize sebep olmuştur. Birey iradesini aşan, hastalık, savaş, göç, yoksulluk ile toplumsal normlardan kaynaklanan anomiler ile baş etmek; modernitenin kurduğu yeni düzende imkânsız görünmektedir. Geleneksel toplumlarda bireyler başlarına gelen her türlü olumsuzluğu Tanrı/Tanrıların cezası, sihir, doğanın gücü, görünmeyen varlıklar ile açıklayarak hayatlarını anlamlandırmaktayken; modernitenin inşa ettiği aşırı rasyonel toplumlarda bu tip irrasyonel olgular kabul görmemektedir. Bu bağlamda en iyi tespiti hiç şüphesiz Max Weber yapmıştır. Weber, modernite ile büyü bozulan dünyanın bireyleri anlam krizine sürüklediğini ve demir kafese hapsettiğini ifade etmiştir. Demir kafese sıkışan bireyler günümüze geldiğimizde küreselleşme ile yükselişe geçen yeni çağ hareketleri eksenli yeni nesil şifa terapilerinde dertlerine derman aramaya koyulmuştur.

Bu araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; modern bireyler hayatlarını anlamlandırmak, modern tıbbın müphem kaldığı problemlerine çare bulmak ve bireysel fayda sağlamak için yeni nesil şifa terapilerine talep göstermekte, bu şekilde çıkar amaçlı rasyonel davranış biçimi sergilemektedir. Fakat bu tür rasyonel hedefler rasyonel araçlarla desteklenmemektedir. Hedefler rasyonel olduğunda bile kullanılan araçlar irrasyonel niteliktedir. Şamanik ritüeller, ses terapisi, kristal şifa, melek koçluğu, nümeroloji, çeşitli ritüeller gibi uygulamalar irrasyonel nitelikteki uygulamalardan bazılarıdır. İrrasyonel özellikteki bu uygulamalar yeni çağ hareketleri temelinde geliştirilmiştir. Buna göre farklı dini kültürlerle etkileşim halinde olan bireyler yeni dini eğilimleri ve terapileri uygulama imkânı bulmaktadırlar. Bu bağlamda, yeni çağ hareketlerinin, neoliberalizmin yükselişe geçtiği bir süreçte ortaya çıktığı ifade edilebilir. Yeni nesil şifa uygulamalarında sıklıkla referans verilen yeni nesil hareketler, eklektik ve sentetik nitelikte olup; farklı din öğretileri ve ritüellerinin bir araya getirilerek oluşturulmuş yeni bir sentezin özelliklerini taşımaktadır. Bu bağlamda ülkemizde İslam dininin argümanları ve enstrümanları kullanılarak oluşturulan çeşitli yeni nesil şifa terapileri ortaya çıkmıştır. Miraç'ta bilinçaltı temizliği, Vahdet-i Vücut'un kuantum açılımı, Hasip esmasının kuantumdaki yeri ve yaşamımıza yön vermemizdeki önemi, Levhi Mahfuz kayıtlarının kişi de uyanışı ve algının açılması, Bakara Suresi'nin 284. Ayeti enerjisiyle şifalanma gibi örnekler bunlardan bazılarıdır. Meditasyon sırasında Budizm-Hinduizm eksenli mantralar ve olumlamalar yerine Kur'an-ı Kerim ayetleri ve Allah'ın isimlerinin kullanılması da yeni nesil şifa terapilerinin eklektik özelliğinin örneklerinden biridir. İslam kültüründe yaygın olarak kullanılan cifir ve ebced hesabı ise yeni nesil şifa terapilerinde sayı sekansları ile sentezlenmiş görünmektedir. Yine İslam kültüründe kendisine yer edinmiş havas ilmi de taş, sayı, ses, eşya ve doğanın mistik gücünün olduğu savıyla yeni nesil şifa terapilerine entegre edilerek sarkaç, tılsımlı kristal, çeşitli ritüeller, manifestler gibi örnekler ile yeniden karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulguların analizi ile neoliberal kültür ve yeni nesil şifa terapileri arasında var olan simbiyotik ilişki ağı ciddi biçimde göze çarpmaktadır. Buna göre neoliberalizmin kışkırttığı aşırı bireycilik, faydacılık, rekabetçilik, girişimcilik gibi yeni ahlaki normlar birey topluluklarını atomize ederek kollektif bilincin üstünü örtmektedir. Bu bağlamda ekonomik eşitsizliklerin mevcut siyasi nedenleri gizlenmekte, bireylerin konsensus oluşturması engellenmekte böylece neoliberal politikaların işleyişi devam etmektedir. Bireyler yeni nesil şifa terapilerden faydalanırken -kasıtlı olmasa bile- bir illüzyona maruz bırakılmaktadır. Ekonomik sorunların kaynağını, sağlık politikasının

çapraşıklığını, kültürel eşitsizliklerin sebep olduğu toplumsal problemleri görmeleri şifa terapilerinin barındırdığı unsurlar ile engellenmektedir. Ekonomik problemlerin atalardan gelen blokajdan kaynaklandığının söylenmesi, toplumsal yaşamdan kaynaklanan duygusal problemlerin kaynağının çocukluğa veya anne karnındaki bir yaşamışlığa indirgenmesi, akut ve kronik sağlık sorunlarına travmanın neden olduğunun ifade edilmesi bu unsurlardan bazılarıdır.

Şekil 4. Neoliberal Anlatı Döngüsü

Yeni nesil şifa terapistleri sosyal medya ve yaygın iletişim ağları sayesinde toplum nezdinde hatırı sayılır şekilde görünür olmaktadır. Öyle ki TV, radyo, mobil uygulamalar ve internet sitelerinde her gün yeni bir kişisel yaşam koçu, spiritüel danışman ve şifacı ile karşılaşır olduk. Yeni nesil şifa terapistleri kendi şifalarını bulma amacıyla başladıkları bu yolcuğa neoliberal politikaların girişimcilik rüzgarını arkalarına alarak devam etmektedirler. Bu bağlamda promosyonlu eğitim paketleri, seminerler verdikleri görülmekte, bireyleri kendi işlerini kurmaya teşvik ettikleri izlenmektedir. Bunun için sıklıkla uzman görüşünde bulundukları, bilimsel destek arayışına girdikleri dikkat çekmektedir. Yeni nesil şifa terapilerine ilgi duyan; yeni nesil şaman, yogi, spiritüel danışman, yaşam koçu ve şifacı arayışında olan bireylerin sıklıkla sosyal medya araçlarını bu amaçlarla kullandıkları gözlemlenmiştir. Fakat birbirine benzer içerik üreterek taklitten öteye geçmeyen, farklı isim ve kişilerle yeni bir sistem veya mucize bir şifa aracı olarak ortaya çıkan bu uygulamalar

internet algoritması ile bireyleri sarmalayarak yankı odalarına hapsetmektedir. Öyle ki; yoksulluktan, ay sonunu getirememekten şikâyet eden birey toplulukları ‘bolluk-bereket ritüeli’ yapmak için bir araya gelse bile kalıcı ve kesin çözümler için rasyonel fikir birliğine varma ve ortak hareket etme ihtimalinden gitgide uzaklaşmaktadır. Bu durumu bireylerin bilinçli ve kasıtlı bir tercihi olarak da yorumlayabiliriz. Olumsuz düşünce ve davranışın dışlandığı hâkim neoliberal kültürde, çoğunluğa aykırı olarak hareket etmek her zaman için güç ve uzun bir süreci beraberinde getirir. Egosantrik, hedonist bireyler için bu tercihler yaşaması ve yönetilmesi zor süreçleri beraberinde getirdiği için tercih edilmemektedir.

Her türlü ürünün metalaştırıldığı ve neoliberal pazara sürüldüğü toplumlarda yaygınlaşan bencillik ve narsist duyguların pençesindeki bireyler, her şeye sahip olma arzusuna göre hayatlarını idame etmeye çalışmaktadırlar. Bunun sonucu olarak birey toplulukları halihazırda popüler olan nesil şifa terapilerine talep göstermeye devam edecek gibi görünmektedir. Çünkü neoliberal kültürün aktarımı yeni nesil şifa terapileri üzerinden oldukça verimli bir şekilde sürdürülmektedir. Bunun için bedenin araçsallaştırılması ve performik sunumu en yaygın başvuru yöntemlerinden biri olmuştur. Bedenin ve dolayısıyla cinselliğin tüketim nesnesi haline geldiği neoliberal kültür kodları yeni nesil şifa terapilerinde de kendine yer edinmiştir. Dişil enerji kampları, dişil-eril enerji dengeleme meditasyonları, dişil enerjiye yükseltme olumlamaları, dişil enerji ritüelleri gibi uygulamalar bedenin tüketim nesnesine dönüştürüldüğü neoliberal toplumlara uyumlanmak için yapılan aktarımlardan sadece birkaçıdır. Şeffaflığın sürekli olarak empoze edildiği, mahremiyetin yok sayıldığı toplumsal düzlemde; bireyin ait olduğu habitus ve sosyal sermaye de birer gösteri aracına dönüşmektedir.

aktive anne ayni baglidir bana ben benim
bereket beyin biz bolluk davet disil dogru en
enerji enerjisini eril ev evren fiziksel goster
guzel hayal hayatima haydi insan istege ister iyi kadin kendi
kendini kitlik kuantum nefes niyet oldu oluyor para ritueli sadece
sana sen sifa su tezahur travma yasam zihinsel

Şekil 5. Kelime Bulutu

Son tahlilde neoliberalizm, atomize olmuş bireyleri rekabet içinde kendi kalelerinde yaşamaya mecbur bıraktı. Üstelik bu içe kapanık bireycilik doğallaştırılarak yüceltilti. Kapalı bireycilik hayatın her alanında rekabetin hâkim olduğu düşüncesi üzerinde gelişerek neoliberal kültürün statüko hikayesi olarak gelişti. Böylece insan toplulukları, birbirine kolektif anlamda en fazla ihtiyaç duyduğu bu dönemde parçalara ayrıldı; “*Homo homini lupus est*”¹⁶ düşüncesi yerleştirilerek, kendi zihinlerimizin prangalarına saplanıp kalmamız beklendi. Anlaşılan o ki; neoliberal kültür bizleri verimli birer pazar nesnesi olarak görmeye devam etmektedir. İnsan topluluklarının hangi kimlik, sınıf ve statüde olursa olsunlar, kendi kaderinin bir diğeriyle olan bağlantısını göremeyecek kadar kör kalmayı tercih ettikleri sürece herhangi bir şifa tekniğiyle iyileşme ihtimalleri olmayacaktır. Başkalarının acılarına sadece üzülüp geçtiğimiz her yerde, bu acılara karşı sadece daha fazla duyarsızlık ve sertleşme direnci geliştireceğiz. Sonuç itibariyle sertleşerek sıkıştırıldığımız bu kabuklar bizlere neoliberal kültürün özgürlük ambalajıyla satılmaya devam edecek gibi görünmektedir.

¹⁶ Thomas Hobbes: “*İnsan, insanın kurdudur.*” (Hobbes, 2004).

5. KAYNAKLAR

- Adorno, T. W., (1994). *The Stars Down to Earth and Other Essays on the Irrational in Culture*. Stephen Crook (Ed.). Routledge: London and New York.
- Aklotus. (2024). Jean Adrienne Arınma Sistemi (iç Benlikle Konuşma) Retrieved April 20, 2024, from <https://www.aklotus.com.tr/jean-adrienne-arinma-sistemi-ic-benlikle-konusma/icerik/118>
- Akyıldız, H., “Tartışılan Boyutlarıyla Homo Economicus”, SDÜ İİBF Dergisi, C.13, S.2, 2008.29-40
- Alp, K., Ö. & Mutlu, S. (2021). *Şaman Sembollerinin İşlev ve Anlam Kodları*. Motif Academy Journal of Folklore. 14(35). 1008-1028. DOI: [10.12981/mahder.952096](https://doi.org/10.12981/mahder.952096)
- Anbarlı, A. (2022). *Sosyal Medya Fenomenlerinin Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Tüketicilerin Satın Alma Kararları Üzerindeki Etkisinin Psikolojik Faktörler Aracılığıyla İncelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi
- Aysoy, M. (2013). *Şifa Bu Değil: Modernliğin Ara Yüzü: Alternatif Tıp* (S. D. Çiftçi, Ed.). Kaknüs yayınları.
- Baker, U. (2012). *Dolaylı Eylem* (T. Bora, Ed.). Birikim Yayınları.
- Bakır, S. (2021, Şubat 23). *Ho'oponopono Tekniği Nedir? Nasıl Uygulanır?* Live to Bloom. Retrieved April 20, 2024, from <https://livetobloom.com/hooponopono-teknigi-nedir-nasil-uygulanir/>
- Balcı, N. (2021, March 10). *Ho'oponopono Tekniği: Tüm Sorumluluğu Üstlenebilmek*. TheMagger. Retrieved April 21, 2024, from <https://www.themagger.com/hooponopono-teknigi-nedir/>
- Barthes, R. (2011). *Çağdaş Söylemler*. T. Yücel (çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Batur, B. (2015). *Sekülerleşme Türkiye’de*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt 8, Sayı 38.
- Baudrillard, J. (2011). *Simülakrlar ve Simülasyon*. (O. Adanır, Çev.). Ankara: Doğu Batı.
- Baudrillard, J. (2013). *Tüketim Toplumu*. (H. Deliçaylı ve F. Keskin, Çev.) Ayrıntı Yayınları.

- Bauman, Z. (2005). *Bireyselleşmiş toplum* (Y. Alagon, Trans.). Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2011). *Yaşama Sanatı*. (Akin Sarı, Çev.), Versus Kitap.
- Bauman, Z. (2016). *Cemaatler Güvenli Olmayan Bir Dünyada Güvenlik Arayışı*. (Nurdan Soysal, Çev.), Say Yayınları.
- Başkaya, Ş. (2006). *New age hareketi: Modern bir dinsellik biçiminin sosyo-kültürel analizi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi).
- Bayat, A. H. (2010). *Tıp Tarihi*. Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.
- Baxter, P. ve Jack, S. (2008). *Niteliksel Vaka Çalışması Metodolojisi: Acemi Araştırmacılar için Çalışma Tasarımı ve Uygulaması*. Niteliksel Rapor , 13 (4), 544-559. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2008.1573>
- Berger, P. (2014). “*Sekülerizmin Gerilemesi*”, *Kutsalın Dönüşü* içinde (ed.) Ali Köse, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Berger, P. L. (2016). *Modernite, Çoğulculuk ve Anlam Krizi: Modern İnsanın Yönelimi*. Heretik.
- Bird, J. (1999), *Investigating Religion*, London: HarperCollins. çev. Abdulvahap Taştan-M. Derviş Dereli. İstanbul: Lotus Yayınevi, 2015.
- Booth, R., & Kuyken's, W. (2017, October 22). *Master of mindfulness, Jon Kabat-Zinn: 'People are losing their minds. That is what we need to wake up to'*. The Guardian. Retrieved April 3, 2024, from <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2017/oct/22/mindfulness-jon-kabat-zinn-depression-trump-grenfell>
- Bourdieu, P. (1983), “Ökonomisches Kapital, Kulturelles Kapital, Soziales Kapital”, Hrsg: KRECKEL, Reinhard, *Soziale Ungleichheit, Soziale Welt*, Sonderband 2. Göttingen, s. 183-198.
- Bourdieu, P. (2014). *Dinselin Çözümlemesi*. L. Ünsaldı. (çev.). *Seçilmiş Metinler* içinde. Ankara: Heretik Yayınları, ss.155-162.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayrım- Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. (D. Fırat ve G.

- Berkkurt, Çev.). Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2016). *Sosyoloji Meseleleri*. F. Öztürk vd. (çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Breuer, J., Bishop, L., & Kinder-Kurlanda, K. (2020). The practical and ethical challenges in acquiring and sharing digital trace data: Negotiating public-private partnerships. *New Media & Society* (Print), 22(11), 2058–2080. <https://doi.org/10.1177/1461444820924622>
- Brown, W. (2015). *Undoing the Demos: Neoliberalism's Stealth Revolution*. MIT Press.
- Candan, E. (2002). *Türkler'in Kültür Kökenleri*. Sınır Ötesi.
- Cantürk, B. (2021, November 27). *RDT – Radyestezik Duygu Temizliği Nedir?* ZenginGrup International. <https://www.zengingrupaktif.com/rdt-radyestezik-duygu-temizligi-nedir/>
- Carrette, J. R. (2005). *Selling Spirituality: The Silent Takeover of Religion*. Routledge.
- Cartwright, M., & Berra, S. (2018, May 16). *Yin ve Yang- Dünya Tarihi Ansiklopedisi*. World History Encyclopedia. Retrieved March 21, 2024, from <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-11596/yin-ve-yang/>
- Cengiz, K., Küçükural, Ö., & Gür, H. (2021). *Türkiye'de spiritüel arayışlar: deizm, yoga, Budizm, meditasyon, reiki, vb. İletişim*.
- Cizreli, B., & Üstün, A. (2022). *Georg Simmel'de Duyguların Teorik Analizi*. Sosyoloji Divanı.
- Costa, C., & Condie, J. (Eds.). (2018). *Doing Research in and on the Digital: Research Methods Across Fields of Enquiry*. Routledge.
- Çelebi, İ. (1997). *HAVAS İLMİ- TDV İslâm Ansiklopedisi*. İslam Ansiklopedisi. Retrieved April 16, 2024, from <https://islamansiklopedisi.org.tr/havas-ilm-i>
- Çelebi, İ. (2010). *SÜNNETULLAH-TDV İSLAM ANSİKLOPEDİSİ*. İslam Ansiklopedisi. Retrieved March 25, 2024, from <https://islamansiklopedisi.org.tr/sunnetullah>
- Çetintaş, Ç. (2024). *Yoga Sutralar – Bölüm I – Cetin Cetintas*. Cetin Cetintas. Retrieved April 20, 2024, from <https://cetincetintas.com/tr/yoga-sutralar-bolum-i/>

- Çiğdem, A. (2015). *Aydınlanma Düşüncesi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- David, N., & Ngan, N. D. (2013). *Your Soul Contract Decoded: Discover the Spiritual Map of Your Life with Numerology*. Watkins Media.
- Debord, G. (2021). *Gösteri Toplumu*. Ayrıntı Yayınları.
- Dirican, M. (1993). *Halk Sağlığı*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Dobbelaere, K. (1999). *Towards an Integrated Perspective of the Processes Related to the Descriptive Concept of Secularization*. *Sociology of Religion*, 60(3), 229-247. 10.2307/3711935
- Doğan, E. (2020). *Türkiye’de New Age Hareketi: Şifacı Grupların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Tabanı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Dokumacı, A. (2020, August 17). *Kiropraktör Nedir? Ne Yapar?* Rehabilitasyon. Retrieved April 16, 2024, from https://www.rehabilitasyon.com/makale/Kiropraktor_Nedir_Ne_Yapar_-2_CJ4pCZ4_14
- Dole, C. (2015). *Seküler Yaşam ve Şifacılık: Modern Türkiyede Kayıp ve Adanmışlık*. Metis Yayıncılık.
- Drury, N. (1996) *Şamanizm, Şamanlığın Öğeleri*. Çeviren: Erkan Şimşek, Okyanus Yayıncılık, İstanbul.
- Eason, C. (2005). *The Art Of The Pendulum: Simple Techniques to Help You Make Decisions, Find Lost Objects, and Channel Healing Energies*. Weiser Books.
- Eco, U. (1979). *A Theory of Semiotics*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Ekinci, İ. (2018). *Sekülerleşme ve Din*. BEÜ SBE Derg.,7(1), 320-337.
- Eliade, M. (1999) *Şamanizm*, Çev: İsmet Birkan, İstanbul.
- Emerson, B. (2001). *Self-Healing Reiki: Freeing the Symbols, Attunements, and Techniques*. North Atlantic Books.
- Emre, A., & Bülbül, S. (2024, January 15). *Yaşam Koçluğu ve Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı*

Üzerine. LEGAL BLOG. Retrieved April 20, 2024, from <https://legal.com.tr/blog/saglik-hukuku/yasam-koclugu-ve-ruh-sagligi-yasa-tasarisi-uzerine/>

ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA (2020, April 12). *The Wealth Of*

Nations. <https://web.archive.org/web/20200412082514/https://www.britannica.com/biography/Adam-Smith/The-Wealth-of-Nations>

Ertit, V. (2013). *Sekülerleşme Teorisi*. Muhafazakâr Düşünce Dergisi. sayı 37. s.207-228.

Esgin, A. (2008). *Anthony Giddens Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Frawley, D. (2013). *Yoga ve Ayurveda: Kendine Şifa ve Kendini Bilme*. Purnam yayınları.

Forem, J. (2012). *Transcendental Meditation: The Essential Teachings of Maharishi*

Mahesh Yogi. The Classic Text Revised and Updated. Hay House.

Giddens, A. & Pierson, C. (2001). *Modernliği Anlamlandırmak*, Çev. Serhat Uyurkulak ve Murat Sağlam. İstanbul: Alfa Kitabevi.

Giddens, A. (2014). *Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori: Toplumsal Düşüncenin Klasik ve Çağdaş Temsilcileriyle Hesaplaşmalar* (T. Birkan, Trans.). Metis.

Gökalp, G. G. (1998). *Göstergebilim Açısından Bir Şiir Değerlendirmesi: 'Bir Sözlükte Kitap Adları'*. Dursun Yıldırım Armağanı, Ankara, 363-378.

Grand Master Choa Kok Sui. (2012, July 18). The Pranic Healers. Retrieved April 8, 2024, from <https://www.thepranichealers.com/grand-master-choa-kok-sui>

Güldalı, E. (2021). “El alanlar: geleneksel şifacılar üzerine bir sağlık sosyolojisi çalışması”. [Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. https://dspace.balikesir.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12462/11765/Elif_G%c3%bcldal%c4%b1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hall, T. (2018, April 26). *Music a Potent Therapy for Parkinson's Sufferers*. WYPR.

Retrieved April 20, 2024, from <https://www.wypr.org/show/midday/2018-04-26/music-a-potent-therapy-for-parkinsons-sufferers>

Han, B.-C. (2017). *Psychopolitics: Neoliberalism and New Technologies of Power* (E.

- Butler, Trans.). Verso Books.
- Han, B.-C. (2017). Yorgunluk Toplumu (S. Yalçın, Çev.). Açılım Kitap.
- Han, B.-C. (2018). Güzeli kurtarmak (K. Filiz, Çev.). İnsan Yayınları.
- Han, B.-C. (2020). Seffaflik Toplumu. (H. Barışcan, Çev.). Metis Yayıncılık.
- Hani, G. (n.d.). *EFT*. Metafizik Uzmanı. Retrieved April 20, 2024, from <https://www.metafizikuzmani.com/KonuAlt.aspx?Id=80>
- Harner, M. J. (1982). *The Way of the Shaman: A Guide to Power and Healing*. Bantam Books.
- Hartmann, S. (2016). *Enerji EFT: Yeni Nesil Duygusal Özgürleşme Teknikleri*. Pegasus Yayıncılık.
- Hersh, P. (2017, July16). *What Color Is Your Aura and What It Means?* Two Spirits, One Soul. Retrieved April 16, 2024, from <https://twospiritsonesoul.com/blog/what-color-is-your-aura-and-what-it-means/>
- Hervieu-Léger, D. (2000). Religion as a Chain of Memory. S. Lee (Çev.). Polity Press.
- Hobbes, T. (2004). Leviathan, çev. Semih Lim, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Horkheimer, M. (1998). Akıl Tutulması. Metis Yayıncılık.
- Ho'oponopono Tekniği Nedir? Nasıl Uygulanır?* (n.d.). Live to Bloom. Retrieved April 8, 2024, from <https://livetobloom.com/hooponopono-teknigi-nedir-nasil-uygulanir/>
- İltaş, R. (2022, March 24). *Kas testi nedir?*. Reyhan İltaş. Retrieved February 17, 2024, from <https://www.reyhanildas.com/kas-testi-nedir/>
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based Interventions in Context: Past, Present, and Future. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144-153.
DOI:10.1093/clipsy/bpg016.
- Kaplan, M. (2010). *Geleneksel Tıbbın Yeniden Üretim Sürecinde Kadın-Ankara Kent Örneğinde Kuşaklar Arası Çalışma-*. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, (257),147.

- Karaşah, B. (2022). YENİ BİR DOĞA-TEMELLİ TURİZM: ORMAN BANYOSU (SHİNRİN-YOKU) VE BİR ROTA ÖNERİSİ. Turkish Journal of Forest Science, 6(2), 553-565. <https://doi.org/10.32328/turkjforsci.1170096>
- Kaya C. (2024). *Aile Dizimi Terapisi (Aile Konstellasyonu)*- Ataşehir Klinik Psikolog Cem Kaya.Retrieved April 8, 2024, from <https://cemkaya.net/terapi-tekniklerim/aile-dizimi-terapisi-aile-konstelasyonu-149>
- KFC | Welcome to the Comfort Zone. (2017, November 9). YouTube: Home. Retrieved April 2, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=-kpiqOGpho4&list=PLVe3u3tH4EZWJW8Kyz739uOuZSUAESZY7&index=2>
- Kızılcık, S. (1996). *Postmodernizm Dedikleri*, İzmir: Saray Kitabevleri.
- Koç Ö., T., & Balcı, S. (2018). *Çocuklarda Ağrı Kontrolünde Akupresür Kullanımı*. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(1), 234-239. https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/36260/378144#article_cite
- Köse, Ali. (2011). *Milenyum Tarikatları: Batı'da Yeni Dini Akımlar*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Köse, A. (2015, Aralık). *XXI. Yüzyıl Türkiye'sinde Gelenekle Modernite Arasında Din Algıları ve Dindarlık Formları: Sosyolojik Bir Bakış*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Cilt-Sayı 49. ISSN 1302-4973. ss. 5-27. DOI 10.15370/muifd.28848.
- Kurt, A. (2011). *Din Sosyolojisi*. Dora Yay, Bursa.
- Kumlu, E. (2015). *Melek Mucizesi Şifa Teknikleri: Yüce Allah'ın Armağanı Meleklerle, Yaşamınızda Mucizeler Yaratın*. Güzeldünya Kitapları.
- Luckman, T. (2003). *Görünmeyen Din*. (A. Coşkun; F. Aydın Çev.) İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Mackenzie, D, A. (1996). *Çin ve Japon Mitolojisi*. Çev. Koray Akten. Ankara: İmge Kitabevi.
- MacLaine, S. (1995). *İçimdeki Yolculuk (Out on a Limb)* çev. Fatoş Dilber, İstanbul: Akaşa

Yay.

Manne, J. (2009). *Family Constellations: A Practical Guide to Uncovering the Origins of Family Conflict*. North Atlantic Books.

Mardin, Ş. (2007). *Din ve İdeoloji*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Massachusetts Institute of Technology. (2019, March 14). Brain wave stimulation may improve Alzheimer's symptoms. *ScienceDaily*. Retrieved April 8, 2024 from www.sciencedaily.com/releases/2019/03/190314111004.htm

McGill, O. (1997). *Hipnoz Ve Meditasyon* (Şanra, Trans.). Kuraldışı.

McKusick, E. D. (2021). *Tuning the Human Biofield: Healing with Vibrational Sound Therapy*. Inner Traditions/Bear.

Mibosowellbeing. (2023, Mayıs 10). Miboso. Retrieved April 20, 2024, from <https://mibosowellbeing.com/blog/kristal-sifa-crystal-healing-nedir-nasil-yapilir>

Mountrose, P., & Mountrose, J. (2006). *The Heart and Soul of EFT and Beyond...: A Soulful Approach to the Emotional Freedom Techniques and Holistic Healing*. Holistic Communications.

Neale, M. (2015). *McMindfulness & Frozen Yoga*. Insight Timer. Retrieved April 3, 2024, from <https://insighttimer.com/blog/mcmindfulness-frozen-yoga-miles-neale/>

Nefes ve Ötesi Eğitim ve Danışmanlık. (2018). *Access Bars®*. Nefes ve Ötesi. Retrieved April 20, 2024, from <https://nefesveotesi.com/access-bars/>

Noelle-Neumann, E. (1998). *Kamuoyu: Suskunluk Sarmalının Keşfi* (M. Özkök, Trans.). Dost Kitabevi.

Okutan, B.B. (2019). *Din Sosyolojisi Çalışmalarında Göstergebilimin İmkânı: Pratik Bir Çalışma*. Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 15 (56), 211-234. <https://dergipark.org.tr/en/pub/muhafazakar/issue/47217/594592>.

Ozan, M. (2011). Geçiş Ritüelleri ve Halk Masalları. Milli Folklor, (91).

Özalp, A. (2011). Homo Politicus Versus Homo Economicus: Yurttaş/Birey İkiliğini

- Aşmak. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 3(2), 23-35.
- Özüğür, G. (2023, March 14). *Huzurlu Yaşamın Formülü: Shinrin Yoku- OGGUSTO*.
Oggusto. Retrieved April 8, 2024, from <https://www.oggusto.com/well-being/shinrin-yoku-orman-banyosu-nedir>
- Paker, K. (2011). *Postmodern Bilgelik: Yeni Çağ Söyleminde Kişisel Gelişim ve 'Ruhsal Alistirmalar'*. Psikoloji Çalışmaları, 31(0), 65-104. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iupcd/issue/9435/118059>.
- Paker, O. & Akçalı, S. (2012). *Dinin Bireyselleşmesi: Üniversite Gençliği ile Bir Ölçek Çalışması*. Gaziantep University Journal of Social Sciences (http://jss.gantep.edu.tr) 11(4):1440-1459 ISSN: 1303-0094.
- Peirce, C. (1982). *Writings of Charles S. Pierce*. Cilt: 1.
- Pranic Healing Centers. (2020, October 5). *How Pranic Healing Works*. Retrieved February 17, 2024, from <http://whatispranichealing.com/how-pranic-healing-works/>
- Pranik Şifa Nedir?* (2024). PranikŞifa. Retrieved April 8, 2024, from <https://praniksifa.com/>
- Purser, R. (2013, July 1). *Beyond McMindfulness*. HuffPost. Retrieved April 5, 2024, from https://www.huffpost.com/entry/beyond-mcmindfulness_b_3519289
- Purser, R. (2019). *McMindfulness: How Mindfulness Became the New Capitalist Spirituality*. Watkins Media.
- Ritzer, G. (2019). *Toplumun McDonaldlastirilmesi: Cagdas Toplum Yasaminin Degisen Karakteri Üzerine Bir Inceleme*. Ayrıntı Yayinlari.
- Ross, A. & Thomas, S. (2010), *The Health Benefits of Yoga and Exercise: A Review of Comparison Studies*, The Journal of Alternative and Complementary Medicine, XVI,1: 3–12.
- Rosyanti, L., Hadi, I., Tanra, J., İslam, A., Hatta, M., Hadju, V., Idrus, F., & Ibrahim, K. (2018, August). *The Effectiveness of Spiritual Qur'anic Emotional Freedom Technique (SQEFT) Intervence Against the Change of Brief Psychiatric Rating Scale (BPRS) on Patient with Schizophrenia*. Health Nation, 2(8), 895-900. Research Gate. <https://doi.org/10.33846/hn.v2i8.296>

- Samuel, G., & Buchanan, E. (2020). Guest editorial: Ethical Issues in Social Media Research. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 15(1–2), 3–11. <https://doi.org/10.1177/1556264619901215>
- Saussure, F. de (1988). *Nature of the Linguistic Sign*. D. Lodge (ed.). *Modern Criticism and Theory: A Reader*. London: Longman.
- Schroeder, R. (1996). *Max Weber ve Kültür Sosyolojisi* (M. K    ,  ev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Ses  ifası Terapisi (Sound Healing)*. (2019, April 27). Senkop Müzik. Retrieved January 8, 2024, from <https://www.senkop.com.tr/blog/icerik/ses-sifasi-terapisi-sound-healing>
- Sha, Z. G. (2006). *Ruh Zihin Beden  ifası* (D. Ta kan, Trans.). Klan Yayınları.
- Simmel, G. (2015). *Bireysellik ve Kültür: Seçme Yazılar* (T. Birkan,  ev.). Metis Yayıncılık.
- Simmel, G. (2018). *Paranın Felsefesi* (Y. Alogan ve  . D. Aydın,  ev.). İthaki Yayınları.
- Slaterry, M. (2008). *Sosyolojide Temel Fikirler*, (Yay haz.  . Tatlıcan, G. Demiriz), İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Smith, A., Kara, M., & Aydinonat, N. E. (2010). *Görünmez Adam Smith*. İletişim.
- Sönmez, K. N. (2022). *Alternatif Tedavi Uygulamalarının Din ile Uzla tırılması  zerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://hdl.handle.net/11452/32159>
- Stibal, V. (2016). *Theta Healing: Sıra Dışı Enerji Yaklaşımına Giriş*. Nemesis Kitap.
- Swingewood, A. (2014). *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*,  ev. Osman Akınhay, 4.bs., İstanbul: Agora Kitaplığı.
-  ahin, S. (2020, Haziran 1). Enerji Akademisi. Retrieved April 20, 2024, from <https://enerjiakademisi.com/the-reconnection-tekrar-baglanti/>
- The Center for Applied Neuroaesthetics. (2018). International Arts + Mind Lab: The Center

for Applied Neuroaesthetics. Retrieved January 8, 2024, from <https://www.artsandmindlab.org/the-healing-power-of-music-johns-hopkins-center-music-and-medicine/>

The National Center for Complementary and Integrative Health. (2021). *Complementary, Alternative, or Integrative Health: What's In a Name?* National Center for Complementary and Integrative Health. Retrieved April 20, 2024, from <https://www.nccih.nih.gov/health/complementary-alternative-or-integrative-health-whats-in-a-name>

Transandantal Meditasyon. (2018, Ocak 19). *Yoga Nedir?* TransandantalMeditasyon.

Retrieved April 20, 2024, from https://tr.tm.org/zihin-yogasi-transandantal-meditasyon?leadsources=CRM2308&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAkeSsBhDUA RIIsAK3tiedIRpMps8xcqn1iom7bR9jE-vqrO95msMqZodttX41-yFa361T1DMkaAoBBEALw_weB

Turner, B. S. (2011). *Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi*. Sentez yayıncılık.

Türkiye Psikiyatri Derneği. (2021, Kasım 20). *Hak temelli bir Ruh Sağlığı Yasası için çalışmaya devam ediyoruz*. TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ. Retrieved April 20, 2024, from <https://psikiyatri.org.tr/2467/hak-temelli-bir-ruh-sagligi-yasasi-icin-calismaya-devam-ediyoruz>

Ulusoy, M. (2017, June 26). *Hipnomeditasyon Nedir? – Dr. Ulusoy Klinik Hipnoz ve*

Vajinismus Tedavisi Dr. Ulusoy Klinik Hipnoz ve Vajinismus Tedavisi. Retrieved January 8, 2024, from <https://drulusoy.com/2017/06/26/hipnomeditasyon-nedir/>

Uysal, E. (2015). *20. Yüzyıl New Age Akımı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Ünal, M. S. (2011). *Dinsel Bireycilik*. İstanbul: Açılım Kitap.

Varlık, S. (2019). Türkiye’de din dışı spiritüel akımlar üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Varol, S. F. (2022). Yankı Odası: Kavramsal Bir Çerçeve. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15(91), 457-474.

VİRD- TDV İslâm Ansiklopedisi. (n.d.). İslam Ansiklopedisi. Retrieved March 8, 2024, from

<https://islamansiklopedisi.org.tr/vird>

Vitale, J., & Len, I. H. (2013). *Zero Limit*. Pegasus Yayinlari.

Yarcı, S. (2011). Pierre Bourdieu’da Sosyal Sermaye Kavramı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 125-135.

Yelle, A.R. (2013). *Semiotics of Religion, Signs of the Sacred in History*. Londra ve New York: Bloomsbury.

Yıldırım, S. (2023, January 25). *Rune Harfleri ve Anlamları*. Nordik Simit. Retrieved February 17, 2024, from <https://nordiksimit.org/2023/01/rune-harfleri-ve-anlamlari/>

Zijdeveld, A. C. (2013). *Kültür Sosyolojisi- Kültür Sosyolojisine ve Metodolojisine Giriş*. (K.Canatan, Çev.). İstanbul: Açılım Kitap.

Zümbül, S. (2021). *Bilinçli Farkındalık Temelli Bilişsel Terapi: Bir İnceleme Çalışması*. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), 155-194. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iausus/issue/60205/870638>

Wallace, A., & Henkin, B. (1995). *Ruhsal Şifacı Olmak* (C. CEVRE, Trans.). Ruh ve Madde Yayınları.

Weber, M. (1999). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizm Ruhu* (Z. Gürata, Trans.). Ayrintı.

Weber, M. (2016). *Din Sosyolojisi*. (E. Fischhoff, Dü., & L. Boyacı, Çev.) İstanbul: Yarın Yayınları.

Weber, M. (2018). *Ekonomi ve Toplum* (L. Boyacı, Trans.; Vol. I). Yarın Yayınları.

Welwood, J. (2002). *Toward a Psychology of Awakening: Buddhism, Psychotherapy, and the Path of Personal and Spiritual Transformation*. Shambhala.

Workshopix. (2023, Ocak 27). *Shamballa Çok Boyutlu Şifa Sistemi 1.Aşama Eğitim ve Uyumlama*. WORKSHOPIX. Retrieved April 20, 2024, from <https://www.workshopix.com/shamballa-cok-boyutlu-sifa-sistemi-1-asama-egitim-ve-uyumlama>

Williams, J. M. G., & Kabat-Zinn, J. (Eds.). (2013). *Mindfulness*. Routledge. (19-25).

Woodward, J. (2019). *A Beginner's Guide to Numerology: Decode Relationships, Maximize*

Opportunities, and Discover Your Destiny. Callisto Publishing.

6698 SAYILI KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNUNUN AMACI VE KAPSAMI.

(n.d.). KVKK. Retrieved March 25, 2024, from
<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4185/6698-Sayili-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununun-Amaci-ve-Kapsami>

6. EKLER

Ek 1: Kimyasal bileşenleri ve enerjetik yapısı nedeniyle şifalı olduğuna inanılan, zümrüt bileklik ve hayat ağacı kolye. İnternet satış sitesinde zümrüt taşının ilham kaynağı ve sınırsız sabrın sembolü olduğu ifade edilir ve bereketin bir işareti olarak görülür. Geleneksel olarak başarı, refah, zenginlik ve şans getirdiğine inanılan değerli bir taş olduğu ve "cennet taşları" kategorisinde yer aldığı iddia edilir. Zümrüt taşının odaklanma yeteneğini artırdığı ve yaşamı coşkuyla dolduran bir niteliğe sahip olduğu vurgulanır. Fiziksel, duygusal ve zihinsel dengeyi

sağladığına inanılır. Psikolojik açıdan zümrüt taşının karaktere güç kazandırarak hayatın zorluklarını aşmaya yardımcı olduğu söylenir. Ayrıca akıllı ve doğru kararlar almayı teşvik eden ve güzel konuşmayı destekleyen bir bilgelik taşı olarak kabul edilir. İşbirliğini teşvik ettiği ve pozitif ilişkilerin gelişimine katkı sağladığı da iddia edilir.

Ek 2: Çöl Gülü madeninden yapılmış Selenit Spiritüel Enerji Değneği. Pazarlama sitesinde çöl gülü, çevresel temizlik ve kişisel enerji dengelemesi için etkili bir kristal olarak kabul edildiği yazmaktadır. Özellikle yatak odası, çalışma alanı veya meditasyon/yoga pratiği gibi kişisel alanlarda kullanıldığında, negatif düşüncelerden ve enerjilerden korunmaya yardımcı olduğu ifade edilir. Çöl gülünün elde tutularak, isteklerin, hedeflerin ve bu hedeflere ulaşma planlarını ifade ederek kullanımı önerilmektedir. Bu uygulama ile fiziksel eylemlerin yanı sıra zihinsel kararların da etkilenebileceği ve sezgileri güçlendirebileceği iddia edilir. Ayrıca

psişik yeteneklere erişimde yardımcı olduğu ve üçüncü gözü açtığına inanılır. Yine aynı sitede selenitin, eve uğur getirdiği ve psişik saldırılardan koruma sağladığına inanılan yüksek titreşimli bir kristal olduğu ifade edilmektedir. Evde bulundurulduğunda hem havayı enerji açısından temizleyip arındırdığına hem de içeri giren kişileri sakinleştirip huzurlu bir ortam sağladığına inanılır. Bu nedenle, selenit evin olmazsa olmaz kristallerinden biri olarak değerlendirilir.

Ek 3: Görseldeki cihaz elektronik frekans cihazıdır. Bu cihaz sahip olduğu teknoloji sayesinde, suyun veya ortam enerjisi dengeleme amacıyla satılmakta ve kullanılmaktadır. Görselde bu cihazın ölmek üzere olan orkide bitkisini frekans ile iyileştirerek çiçek açtırdığı iddia edilmektedir. Alman menşeli ve FDA onaylı olarak satışa sunulan bu cihazın Nisan 2024 tarihi itibarıyla Türkiye distribütörlüğü indirimli satış fiyatı 55.440 TL'dir.

Ev ve Araba İçin Fil Ritüeli

“Ev ve Araba İçin Fil Ritüeli”

Semboller çok kuvvetli enerji merkezleridir ve bizim enerjimizi yükselterek dileğimizi kendimize çekmek için bir aracı görevi görürler. Özellikle ev almak ya da evle ilgili miras davalarının çözülmesi için bu ritüeli çok öneririm.

Malzemeler:

- Beyaz Mum
- Yeşil Karton
- Fil Sembolü (baskı veya çizim)
- 3 Adet Çubuk Tarçın
- Kurşun Kalem

Ek 4: Ev ve araba için yapılması istenen Fil Ritüeli. Öncelikle yeşil bir karton üstüne beyaz kâğıda çizilmiş fil resmi veya hazır fil çizim baskısı konur. Bu ritüel için beyaz mum yakılarak şu sözler söylenir: “Fil sembolünü kullanarak kendime ev, araba, yazlık almayı ve davaların hızla lehime sonuçlanmasına niyet ediyorum. Ve öyle de oldu.” Sonra tarçın çubuklarının üzerine dilekler yazılıp, mum üflenerek söndürülür ve ritüel bitirilir. Tarçın kabukları uygun bir zamanda evde bulunan bir saksıya veya dışarda herhangi bir toprağa gömülmelidir.

"04.04" Şans Ritüeli

Bugün 4 nisan. "04.04" enerjisi ve bu kuvvetli frekansı kullanarak bir ritüel yapmaya ne dersiniz?
Yeşil kalem alınsın hemen çünkü bu ritüeli yeşil kalemle yapacağız.
Sol bileğinize "04.04" yazın ve dört yapraklı yoncayla mühürleyin.
Arkasından dört tane dilek dileyerek şu sözleri yüksek sesle söyleyin: "04.04 enerjisini ve şans frekansını yayıyorum ve hayatıma dört dileğimi de ışık hızında çekiyorum. Yaşasın."
Şifa olsun...

Ek 5: Güneş'e ait Instagram hesabında 5963 beğeni, 1429 yorum alan bu gönderi de bahar ayının gelişinin şansı artırdığı inancı "04.04 Şans Ritüeli" ile desteklenmektedir. Bu ritüel için yeşil kalemle sol bileğe '04.04. yazılır ve yonca resmi çizilir. Daha sonra dört dilek dilenerek şu sözler söylenir: "04.04. enerjisini ve şans frekansını yayıyorum ve hayatıma dört dileğimi de ışık hızında çekiyorum. Yaşasın."

Ek 6: Gelişen teknolojik imkanlarla geliştirilen bu frekans cihazının internet satış sitesinde; vücuttaki enerji frekanslarını dengeleyerek, sağlık ve zindelik ile iyileşmelerin gerçekteşmesine çalıştığı prensibiyle tanıtılmaktadır. Modern teknoloji ve doğal sağlık yöntemlerini birleştiren bir araç olarak ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Modern tıbbın yanı sıra doğal sağlık yöntemlerini içeren bir dijital sağlık cihazı olduğu vurgulanmaktadır. Enerji

frekanslarıyla çalışarak insan vücudunun doğal enerji alanlarını dengeleme amacını taşıdığı ifade edilmektedir. Cihaz kolayca taşınabilmekte ve kullanıcıların kendi sağlıkları üzerinde daha etkin bir kontrol sağlamalarını hedeflemektedir. Akıllı telefon uygulaması aracılığıyla kontrol edilebilen ve programlanabilen bir cihazdır. Kullanıcılar, cihazın sunduğu çeşitli programlar arasından ihtiyaçlarına uygun olanları seçebilmektedirler. Programların, fiziksel sağlık, zihinsel denge, enerji seviyelerini artırma gibi farklı alanlara odaklanarak kişiselleştirilmiş bir deneyim sunduğu iddia edilmektedir. Bu cihazın gelişimin bilimsel araştırmalar ve klinik çalışmalarla desteklendiği ifade edilmektedir. Cihazın doğal sağlık yöntemlerini modern teknolojiyle birleştirerek kullanıcıların sağlık ve zihinsel potansiyellerini artırmalarına destek olduğu vurgulanmaktadır. Cihaz vücuda elektrotlar yardımıyla bağlanarak kullanılmaktadır.